

103.

Aantekeningen, juni – augustus 2026

Pieter Wisse

103.1

Informatiekunde is uiteraard taalkunde. In 1935 begint Anton Reichling **Het woord** (Uitgeverij J.J. Berkhout) als, ondertitel, **een studie omtrent de grondslag van taal en taalgebruik** met een kritiek op

[d]e linguïstiek zoals wij die kennen[, want] begroet als een bevrijding [bood h]et [...] een strenge maar beschermende eenvoud [...] die een systeem mogelijk maakte, dat geen andere lacune vertoonde, dan aan de werkelijkheid der taalverschijnselen vreemd te zijn[. p. 1]

Aan digitalisering ligt overheersend ter ... bescherming nog steeds zo'n beperkte resp. beperkende informatie- annex taalkunde ten grondslag. Het ... woord voor de gangbare noemer 'zegt' het al, domein. Afbakening, dus, zeker géén ... bevrijding. Volgens Reichling (1898-1986)

verwondert het niet dat ook deze linguïstiek zich is gaan afvragen **wat** zij nu eigenlijk zoeken moet en **waar** zij nu eigenlijk zoeken moet.[p. 1]

Ipv richtinggevend ervoor is informatiekunde echter ondergeschikt geraakt aan, zeg maar, techniek van digitalisering voor vestiging en vervolgens uitbreiding van ... domeinen. Voor bevrijdende verwondering, zeg ook maar relativering van domeinen onder de noemer van stelsel, lijkt nauwelijks ruimte.

Ik merk er in elk geval niets van. Hoe dan ook doe ik een voorstel voor stelselmatig passende informatiekunde. Achteraf gezien vind ik dat gunstig stroken met Reichlings aanwijzingen:

Men zoekt in het onbepaalde, het vervloeiend ongrijpbare dat [...] elk gebied der taalkunde gezegd werd te vertonen, de vastheid, de regelmaat terug te vinden, het structurerend principe te ontdekken dat ook hier aan de verschijnselen ten grondslag kan liggen; men zoekt het standpunt van waaruit misschien een chaos overzichtelijk zou kunnen blijken en geordend. [p. 5] Wie iets omtrent de regelmaat van 'n bepaald verschijnsel wil weten, ordent de verschijnselen noodzakelijk volgens een leidinggevend principe[. p. 6]

Zo doe ik voor – een – informatie- annex tekenbegrip slechts, aldus omvattend geldig bedoeld, een enkele veronderstelling: èlk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid. Dat past ook verder bij wat Reichling reeds

constate[e]r[t, te weten] dat de taalkunde haar ordenend en verklarend principe, haar vaste uitgangspunt meent te hebben gevonden; zij formuleert: "de taal is teken".[p. 7]

En omgekeerd geldt ook, teken is taal. Vervolgens vat Reichling linguïstiek (lees dus ook: taalkunde) overigens toch anders – het lijkt mij dan beperkter – op dan, eh, algemene(re) tekenleer (die hij ook semiologie noemt; een ander woord 'ervoor' is semiotiek). Volgens hem

is de linguïstiek noch psychologie zonder meer, noch metaphysiek; zij heeft haar eigen wegen te gaan [p. 8]

Dat leidt hem tot de veronderstelling, die ik dus niet deel, van

het tekenbegrip der linguïstiek[, een begrip dat] wij zullen [...] trachten [...] te ontwikkelen en te gebruiken, in zover dit voor het onderwerp van deze studie noodzakelijk schijnt, meer niet.[p. 8]

Maar wat verstaat Reichling dan kennelijk ... apart onder linguïstiek? Hij wijst op

het taal-gebeuren zelf, beschouwd in al zijn betrekkingen.[p. 9]

Maar in de werkelijkheid van “betrekkingen” staat ... natuurlijk niets op zich ... “zelf.” Dat beseft Reichling terdege, want hij merkt prompt op dat

het taal-gebeuren, indien wij abstraheren van het ervaringsgeheel waarin het zich voltrekt, [...] zonder twijfel [...] onbegrijpelijk [...] wordt[. p. 9] Men heeft zich nl. rekenschap gegeven van het feit dat geen enkel psychies verschijnsel geïsoleerd kan worden, dat het immer moment is van een groter geheel [...] dat [aldus] niet één individu omvat, maar minstens: één individu agerend en re-agerend op zijn omgeving [inclusief] zichzelf, zodat in ieder geval de omstandigheden mede in de verklaring van elke actie dienen te worden opgenomen.[p. 11]

Kortom, zowel “individu” (subject) als “omstandigheden” (situatie) is gedragsbepalende (f)actor. Voor “verklaring van elke actie [in] een groter geheel” vind ik daarom veronderstellingen passend die ik aanduid als subjectief situationisme. Zoiets als een schema ervoor heb ik afgeleid van Peirce’s zgn semiotische triade. Die heb ik tot een enneade uitgebreid. Elke van de drie elementen die Peirce aanneemt, is volgens de enneade driedelig en betreft cyclisch opgevat een “moment.” Zoals Reichling toelicht,

[v]oor de onderscheidingen die wij in de ervaring aantreffen, gebruiken we de term **moment**, en niet [...] **element**. Waarom? Het is het eigenaardige van alle onderscheidingen der ervaring dat zij alleen bestaan kunnen in het ervaringsgeheel[. ...] Het is onmogelijk ze zuiver uit te prepareren. Elk deel bestaat bij de gratie van het geheel. [...] Geen enkel ervarings-deel kan ooit zelfstandigheid verkrijgen ten opzichte van het geheel[. ...] Een **moment** is dus een [...] onzelfstandig deel.[p. 48]

Desondanks, althans, ik kan dat niet rijmen, beweert Reichling, dat

omgekeerd [...] ook dit ervaringsgeheel voor wetenschappelijke verklaring ontoegankelijk [is] zonder een ontwikkeling der eigen-wettelijkheid van dat taal-gebeuren.[p. 9]

Zijn toevoeging acht ik duidelijk bedoelt ter rechtvaardiging van, zeg toch maar, beperking tot “het taal-gebeuren zelf.” Over “omgekeerd” gesproken, ik vermoed dat Reichling, uitgaande van wat hij denkt – redelijk – consequent tot de orde van de door hem navolgbare “wettelijkheid” te kunnen rekenen, de afbakening afleidt voor de – valse – schijn van “eigen-wettelijkheid” met beperking van relativisering van dien. Leiden dergelijke “eigen wegen” wèl naar “bevrijding”? Maar beperking is toch onvermijdelijk? Het heeft er met digitalisering tot dusver m.i. veel van ... weg dat, zoals Reichling over taalkunde opmerkt,

deze vragen [...] gemakkelijker [werden] beantwoord dan hun object wel toeliet[. p. 10]

Maar ook hij gaat op nogal wat vragen niet nader in om zich te kunnen richten op wat hij kennelijk specifiek(er) houdt voor

taalkundige verschijnselen[. pp. 11-12]

Zo ziet Reichling kennelijk af, hoewèl hij er volste ... begrip voor opbrengt, van

de behaviouristische methode van taal-onderzoek [die] het gehele gedrag van de taal-gebruikende mens [bestudeert] en tracht van hieruit het moment “taal” in het gedrag te begrijpen.[p. 12]

Wat hij voorstelt, is toch niet(s) anders? Want ook volgens hem

hebben [...] we daartoe 't recht [...], mits we deze vereenvoudiging herstellen zodra we de taal-ervaring als geheel beschrijven, en niet alleen het taal-moment daarin[. p. 50]

Tussendoor drijft Reichling treffend de spot met schijnvertoning. Want wat vaak slechts

't nieuwe blijft in de resultaten der nieuwe methode [...] komt [... v]oor een groot deel [...] neer op het omschrijven van de verschijnselen in een nieuwe terminologie.[pp. 14-15 iemand] zal [...] tevergeefs zoeken naar iets dat hij niet reeds “wist”[. p. 15]

Zo is wat ik veronderstel niets nieuws, te weten dat èlk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is. Ofwel, een teken (lees ook: informatie) is afstemmingsmiddel. Van Reichling leer ik dat Grace de Laguna (1878-1978) dat volgens – wat Reichling houdt voor – haar

geloof i[n] de evolutie-leer [p. 16]

met zoveel woorden oppert, in 1927. Reichling behoort in de tijd dat **Het woord** verschijnt tot de Jezuïetenorde. Dat betreft inderdaad een ander ... geloof. Hij wijst – daarom? – De Laguna's aanzet af:

Evenmin als 't voor taalkundig inzicht erg voordelig is bij Adam te beginnen, verdient het aanbeveling bij Darwin aan te vangen.[p. 16]

Dat vind ik echter geen serieus argument. Weliswaar begint ... serieuze evolutieleer “bij Darwin,” maar juist die leer stelt dat evolutie nog vóór “Adam” ... begint. Voor vermelding van De Laguna's werk ben ik Reichling hoe dan ook erkentelijk. Maar is het niet Reichling die tot taalkunde wel degelijk, en m.i. dus terecht, tevens het gedragsmoment rekent?

[I]n de studie der taal-verschijnselen [is] de enig juiste vorm van onderzoek [een vorm] die het taalgebeuren ziet als menselijk handelingscomplex in een bepaalde situatie, waarvan een waarneembare omgeving noodzakelijk deel uitmaakt. [Wie] meent dat deze laatste factor te veel werd voorbijgezien, heeft gelijk[. p. 17]

Maar daar hoort toch – met een kwalificatie van Peirce – onlosmakelijk een derde moment bij, het cognitieve, dat van interpretant? Wat daar ... gebeurt, onttrekt zich inderdaad vergaand aan, eh, objectieve waarneming. Voor dekkende veronderstelling hoort tevens dat moment er echter bij. Daarop wijst Reichling m.i. met zoveel woorden ook door eraan toe te voegen,

dat het punt in deze situatie, dat aan de waarneembare handelingen hun zin en eenheid geeft, **in** de handelende individuen ligt.[p. 17] Alleen in een ken-act kan iets “teken” zijn[. p. 23]

Precies, maatgevend voor verschil is subjectieve gesitueerdheid. Zo geldt dat

het een gevaarlijke abstractie is, het psychies proces waarin het taal-gebeuren bestaat, los te maken van zijn noodzakelijke betrekkingen tot de situatie waarin het zich voltrekt[. p. 18]

Als Reichling met nogal wat omwegen bedoelt dat,

[w]at er **taal**-kundig aan taal te begrijpen valt, [...] alleen demonstreerbaar is aan 'n **taal**-model[, p. 21]

daarmee kan ik het slechts grondig eens zijn. Juist vanwege – erkenning van – reflexiviteit blijft het me echter ontgaan waarom hij volhoudt dat

[h]et andere [...] semiologie [is,] of misschien wijsbegeerte.[p. 21]

Ik zie er niets anders in. En mijn indruk is dat Reichling een grens trekt waarvan hij zich, prima, niets ... aantrekt.

Ik herhaal dat elk teken afstemmingsmiddel is. Want met elke, wat Reichling noemt “ken-act” levert het subject in kwestie het cognitieve ... moment van zijn situationeel gedifferentieerd gedragsaandeel. Wat het ene subject vervolgens met het, vooruit, objectieve moment aan – verder – gedragsaandeel voortbrengt, kan, al dat niet bedoeld door dat ene subject, voor een ander subject en/of – vaak zelfs meestal – voor hemzelf het tekenmoment ... betekenen, enzovoort. Zie [Enneadic Semiotics, axiomatic models](#) voor een ruwe schematisering. Reichling lijkt het er niet mee eens, maar ik vind door hem ... dus passend uitgedrukt dat

het “teken” [...] dus de plaats [...] in[neemt] van de bedoelingen van de spreker omtrent de beslissingen van de hoorder[. p. 24]

Als Reichling wèl meent

dat in het communicatief taalgebruik de sleutel ligt voor het begrip van alle taal-aspecten[, p. 27]

volgt er slechts een andere verwoording van de voornaamste vraag uit. Met “communicatief taalgebruik” kennelijk als pleonasme, wat is ... communicatie? Een redelijk antwoord moet m.i. juist ... wèl evolutionair steekhoudend zijn. Waartoe dient communicatie, of wel taal(gebruik). Dat is – ook? – volgens mij exclusief voor gedragsmatige afstemming. Reichling stelt reeds dat er telkens

in werkelijkheid niet één taal-moment [is], doch er zijn er twee. Het ene is dat van de spreker, die taal voortbrengt, het andere dat van de hoorder, die taal interpreteert. [...] door] dit over 't hoofd te zien[, ...] wordt “communicatie” een bedrieglijke term. We denken zo licht dat die zou slaan op een of ander mediërend proces, buiten spreker of hoorder[. ...] Niets is minder juist dan dat[. ...] Het communicatie-proces [...] is geen mechanies gesloten en homogeen verloop[. ...] Juist in zover er “taal” is [...], is er **onderscheid**[. p. 28]

Met nog een term van Peirce, semiosis verschilt zowel achtereenvolgens per subject als van subject tot subject. Peirce's triadische voorstelling komt erop neer dat semiosis – min of meer – cyclisch volgens momenten verloopt. Met de enneade geef ik er een alweer gedetailleerdere voorstelling van. Ook treffender? Zowel spreker als hoorder doorloopt, zoals Reichling terecht aangeeft, elk semiosis. Zij kennen beide, verschillend, dus, een “taal-moment,” dat is ook mijn aanname voor

de vorming van 'n begrip omtrent de verhouding der verschillende momenten in de ervaring van de taalgebruikende mens[, p. 32]

wat mij betreft van elk subject. Elders beweert Reichling overigens dat

[i]n het middelpunt der studie van de linguïst moet staan, wat inderdaad het centrum is van elke situatie waarin taal gebruikt wordt: het taal-moment.[p. 30]

Volgens subjectief situationisme zijn er met verschillende deelnemers aan communicatie (lees dus ook: onderlinge afstemming) ... telkens evenzovele verschillende situaties. Want wat ervaart een subject voor en door interpretatie – van

wat hij daarom houdt voor een teken – mede als situatie?

Tja, gelet op de boektitel zit het erin dat Reichling meent dat

de funderende act der woordmaking [...] de allesbeheersende plaats in[neemt] die haar in het taal-systeem toekomt.[p. 33]

Wat hij onder “taal-systeem” verstaat, blijft in elk geval daar onduidelijk. En wat is volgens hem dan een ... woord? Laat Reichling soms – slechts – als taal gelden door wat enerzijds als voortbrenging, anderzijds als interpretatie min of meer geregeld, vandaar systeem, gebeurt met woorden? Aanvankelijk lijkt hij op een criterium uit, want hij stelt dat

wij toch allen menen dat [...] de taal-ervaring [...] een zeer eigen karakter heeft, dat aan andere ervarings-momenten niet eigen is [p. 33]

om zich meteen erna af te vragen of

de taal-ervaring [...] misschien niet zo eigensoortig [is. Dus misschien] vergissen wij ons en is zij alleen een combinatie van menselijke handelingen, saamgehouden door het gemeenschappelijke doel: communicatie[. p. 33]

Dat laatste is, nogmaals, ook mijn idee. Met het voortbrengen van – iets als – een teken gaat het om het verkrijgen van inschikkelijkheid en met interpretatie van – iets als – een teken om over- resp. afweging aan zo’n verzoek te voldoen. Dat gebeurt zowel inter- als intrasubjectief en voor elk subject heeft elke cyclus het, met een typering ook maar weer ontleend aan Peirce, bemiddelende tekenmoment. Wie ervan uitgaat dat taal met het bieden van voorstelling (Duits: Darstellung) één, zeg maar, hoofdfunctie heeft, die, verklaart Reichling,

heeft daarin, geloof ik, gelijk.[p. 34]

Er wordt doorgaans echter zoiets als weergave van zoiets als een externe zaak onder verstaan. Wat elk teken m.i. echter ... hoofdzakelijk weergeeft is, ik herhaal Reichlings ... woorden,

de bedoelingen van de spreker omtrent de beslissingen van de hoorder[. p. 24]

Voor optimale afstemming moet de één er natuurlijk voldoende duidelijk mee aangeven waaróm, dus inclusief wat, hoe en wanneer, hij de ander vraagt om te doen. Dát verklaart

[w]elke biezondere kenmerken [...] in een communicatie-proces het taal-moment [vertoont].[p. 34]

En volgens Reichling is dát de

vraag [...] die de taalkundige zich allereerst moet stellen[, p. 34 zoals d]e “Darstellungsmomenten” van “taal” werden gebruikt als middel om een bepaalde reactie te wekken die niet in termen van “Darstellung” was gebracht.[p. 35]

Ik vermoed zelfs sterk dat ik Reichling verkeerd begrijp, verschil tussen spreker en hoorder, en zo. Maar met wat ik ervan ... maak, probeer ik de “vraag [...] die [m.i. ook] de [informatiekundig ontwerper] zich allereerst moet stellen” te duiden. Ik deel met Reichling

de overtuiging met een structuur te doen te hebben, met een geordend geheel, d.w.z. met een gevariëerde veelheid van momenten, verengd volgens één principie.[p. 36]

Maar, zoals ik dus ervan uitga dat elk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, hoe luidt volgens hem dat ene beginsel? Dat betreft dan tòch

de centrerende positie en de eigensoortigheid van het “Darstellungs”-moment in de taal-ervaring [...] het ervarings-moment waarin de mens in het taal-gebruik betrokken is op [...] het “niet-ik”, op de “zaak”. [p. 40]

Volgens de opvatting van taal als afstemmingsmiddel is zulke uitsluiting, zachtjes uitgedrukt, opmerkelijk. Of begrijp ik inderdaad weinig tot zelfs niets van wat mij met zoveel woorden ... verzoekt als opvatting te ... volgen? Ik acht het immers juist een kwestie van, toe maar, wèl-ik

dat de linguïstiek haar object gesitueerd vindt in de ervaring [en daarom] zullen de termen waarvan zij zich bedient, ook de psychiese werkelijkheid waarin zich het taal-gebeuren voltrekt, hebben te dekken. [p. 40]

Wat verderop ontdek ik welk verschil o.a. bestaat, nou ja, volgens mij, tussen Reichlings veronderstelling en de veronderstelling die ik volg. Hij ... veronderstelt dat

[d]e verschijnselen die wij waarnemen of ons voorstellen, [...] zich altijd voor[doen] als een “iets” van ’n bepaald karakter, dat we als een bepaald “iets” tegenover ons stellen[. ...] Dat “iets”, dat we in de waarneming of voorstelling tegenover ons stellen, het **niet-ik**, noemen we de **zaak**. [p. 41]

Ik ... denk dat een subject zich in, zeg maar, eerste aanleg altijd ervaart – dus meestal en/of vergaand zgn onbewust – als verkerend in (!) een situatie waartoe hij aldus onlosmakelijk (!) behoort. Ofwel, de betrekking ‘tussen’ subject en situatie is er dus niet (!) één van “tegenover.” Dus kàn er, eh, pas in, zeg maar verder, tweede aanleg, dwz volgens zijn momentane – ervaring van – subjectieve gesitueerdheid, eh, sprake zijn van wat de – ervaren – situatie als zodanig zoal verder, eh, omvat. Dat wil ik best “niet-ik” noemen, maar heeft nadrukkelijk wèl-ik als voorwaarde. En mijn indruk is dat Reichling dat wel degelijk beseft, want hij licht toe dat

we [...] d]e “zaak” [...] altijd in ’n eenheid [...] kennen [...] en we zijn in deze eenheid [...] dan betrokken op een bepaald voorwerp [...], dit bepaalde “ding”. [p. 41]

Ja, een subject is “betrokken.” Dat is hij allereerst situationeel. Waarop hij dan vervolgens betrokken is, kàn hij daarom niet als iets op, eh, zichzelf ervaren. En is dat niet wat Immanuel Kant beweert? Kortom, een subject kent altijd ‘maar’ het momentane situationele iets- annex objectgedeelte. Dat noem ik dan gedrag. Ofwel, gedrag betreft samenloop van enerzijds object, anderzijds situatie als (f)actor. Daarvan resp. -voor heeft een subject dan ‘zijn’ voorstelling. Wat Reichling ... voorstelt als “eenheid,” beschouw ik principieel als twéé-eenheid. En dat maakt nogal wat ... verschil.

Sterker nog, ik heb voor het bovenstaande citaat ... iets weggelaten, Reichling lijkt onder de noemer van “eenheid” te abstraheren van, ik noem ze hier, exemplaren van “zaak” resp. “voorwerp.” Want, zo staat er voluit,

kennen [doen] we altijd in ’n eenheid van een bepaalde soort[. p. 41]

Ik vermoed waar hij op uit is. Of, eigenlijk, waarvan hij uitgaat. Hij lijkt te erkennen dat iets-op-zichzelf als exemplaar onkenbaar is. Maar een woord-op-zichzelf bestaat volgens hem wèl. En als “eenheid” kan een ‘apart’ woord dan dus géén iets-exemplaar dekken, wèl een verzameling van gelijksoortig – veronderstelde – exemplaren. Volgens Reichling, als ik hem tenminste enigszins begrijp, ligt dergelijke vergelijkende groepering aan de basis van

de mogelijkheid der toepasselijkheid van [zo’n] “eenheid”[. ...] In háár toepasselijkheid ligt de onmogelijkheid om déze eenheid waar te nemen of waarneembaar te maken.

[...] In de constatering van het verschijnsel der toepasselijke eenheid, zijn we gestoten op de onaanschouwelijke momenten onzer kennis[. p. 42]

Volgens mij zegt hij daarmee, denk ik althans, dat een woord-op-zichzelf slechts als woord geldt als exemplaar van, eh, iets-op-zichzelf, maar dat er géén, eh, niet-woord als exemplaar van iets-op-zichzelf mee kenbaar is. Of Reichling dat inderdaad zo bedoelt, durf ik overigens niet vol te houden.

De “constatering” dat cognitie vergaand gesloten blijft voor ... cognitie, lijkt mij een open deur.

Hoe dan ook vind ik de aanname van een woord-op-zichzelf op een dwaalspoor leiden. Een teken omvat m.i. altijd óók context. Precies,

[w]illen we niet het gevaar van terminologiese overlading riskeren, dan zal voor elk geval de context uitkomst moeten brengen en zal dus op de schrijver de verplichting rusten die juist te vormen.[p. 44]

Omdat ervaring altijd óók situatie betreft, en subjectief gedragsaandeel altijd óók motief, zie de semiotische enneade voor een schets van ‘doorlopend’ verband. Motief? Ja, zo beseft Reichling eveneens,

[h]et is de “richting” die de ervaringen verder voert, die hen maakt tot coupes uit het leven. En wij hebben deze “richting” actief te verstaan: wij richten ons zelf, wij **streven** naar iets. In elk ervaring is een volitioneel moment: wij “richten” ons altijd, wij kunnen niet ongericht zijn.[p. 44]

Volgens Reichling is

‘n [e]rvaring [...] zó veel samengestelder dan de beschikbare terminologie toelaat concies uit te drukken[. ... Een subject] “kent” niet alleen, “streeft” of “voelt”, maar hij “handelt”, hij “gedraagt zich” en ook zijn eigen handelingen ervaart hij op verschillende wijze.[p. 45]

De enneade is een poging dergelijk reflexief pragmatisme,

[w]e hebben dus te maken met wisselende onderscheidingen binnen een blijvende eenheid[. ... onze ervaring is telkens ook een nieuwe synthese[. p. 47]

tòch alweer wat preciezer te schematiseren dan met Peirce’s triade waaraan ‘ie vooral is ontleend.

Kenmerkend voor Reichlings aanpak vind ik dat hij al dan niet expliciet een criterium voor afbakening veronderstelt, dan erkent dat het weliswaar onhoudbaar is, nuanceringen annex relativeringen verschaft, maar desondanks aan zijn aanvankelijke onderscheid(ing) vasthoudt.

De oplossing, nou ja, het uitstel van tegenstrijdigheden is echter nooit vernauwing door aannames. Wijzig ze daarentegen als “ordenend en verklarend principieel” voor uitbreiding van mogelijkheden. Graag zeg ik erbij dat naar mijn – toegegeven, moeizame – indruk Reichling – in 1935! – véél en véél ruimdenkender is dan in elk geval vrijwel iedereen die tegenwoordig stelselmatig verantwoord begrip van ... begripsmatige ordening zou moeten hebben.

Zijn inleidende hoofdstuk, **Methoden en termen**, besluit Reichling met een m.i. zelfs principieel geldige ... relativering, context en zo:

[H]et [...] gaat [...] niet aan [...] als gegeven te nemen, dat ‘t woord [he]t teken [in kwestie] is, of [...] de “zin” tot de eigenlijke drager van de taal-symboliek te maken, zonder de aard van “woord” of “zin” volledig te hebben onderzocht, of zonder althans uit het teken-begrip de noodzakelijkheid te hebben afgeleid van de gedane keuze.[p. 50]

Ik kan me vergissen, maar ik zie géén reden voor onderscheidingen van teken. Woord of niet, ik houd het algemeén op teken en dienovereenkomstig algemeen kan dan wat mij betreft de aanname luiden over

de blijvende eenheid van alle taal en taalgebruik[. p. 51]

dat èlk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is.

103.2

Waarop ik nog wacht, is je emailbericht met als bijlage, zoals je mij beschreef, “het model voor het stelsel zoals ik dat in 2004 [...] uit vrije hand [...] getekend heb.” Met de link die je stuurde, kom ik uit op een webpagina over Gmail. Rara, waar is je model? Ik kijk ernaar uit.

103.3

Reichling vermeldt in **Het woord** (1935) als

feit dat wij het woord als 'n eenheid ervaren[. p. 53]

Dat doen 'wij' volgens mij dus niet. Mijn idee is dat èlk teken drieledig is samengesteld. Op z'n enneadisch telt een teken context, signatuur en intext. Van context en intext blijven 'wij' ons doorgaans – extra? – onbewust. Daardoor lijkt het 'maar' dat, bijvoorbeeld, een woord als teken enkelvoudig is. Overigens gebruikt Reichling het woord ... eenheid, evenals ... moment, volgens mij 'in' allerlei – wat ik opvat als – contexten, dus met vaak nogal onuitgesproken verschillende betekenissen. Daarom ben ik er allesbehalve gerust op, of ik hem telkens zelfs maar enigszins begrijp, laat staan dat ik durf te beweren dat ik dat alom doe. Zo heeft het er, wederom, naar mijn indruk, soms wat van weg, dat hij eenheid als zoiets als draai- annex schakelpunt beschouwt. Zo ja, prima. Volgens de enneade met z'n drie momenten (lees ook: dimensies) telt èlk moment zo'n middelpunt. Met de enneadische momenten ontleend aan Peirce's elementen van zijn triadische model, geldt signatuur als die ... eenheid van het tekenmoment, focus van het cognitieve ofwel interpretantmoment en identiteit van het objectmoment. Voor de enneade is Peirce's idee van teken als bemiddelend tussen object en interpretant nadrukkelijk onveranderd gebleven.

Maar ... dan verstaat Reichling onder context toch iets anders dan betekenisoriënterend onderdeel, samen met signatuur, van een – exemplaar (!) van een – teken. Of houdt hij zijn opvatting erover – nog – voor zich? En geeft hij vooralsnog een andere opvatting weer, in dit geval van C.K. Ogden en I.A. Richards in **The Meaning of Meaning**, om met kritiek erop aannemelijk(er) te maken wat hij pas later vermeldt als de zijne?

Reichling gaat in een voorbeeld uit van de, zeg maar, omgang van een subject met een object. Dan stelt hij – of wijst hij erop wat Ogden en Richards beweren? – dat

[d]e ervaringen die we maken [...] één complex [...] vormen[. p. 56]

Ja, de desbetreffende “ervaringen” van het subject betreffen het ene object, maar wat ik benadruk is dat ze als ervaringen van elkaar ... verschillen. Als, zeg maar, maat voor een, vooruit, enkele ervaring geldt voor het subject, hier ook verder volgens mij, zoiets als continuïteit van zijn nu eenmaal situationeel gedifferentieerde gedragsaandeel. Wijzigt – wat het subject ervaart als – de situatie waarin hij verkeert, al dan niet mede als gevolg van zijn eerdere gedragsaandeel, dan wijzigt hij – zijn ervaring van – het object erin waarop hij 'kennelijk' focust als het ware mee.

Ofwel, het subject ervaart tēkens een situationeel ‘gedeelte’ van het object in kwestie dat hij ‘intussen’ als één en hetzelfde object ... ervaart. Er is dus een “complex” door-de-situaties-heen aan de orde. Objectgerichte eenduidigheid vergt voor structurele uitdrukking ervan twee soorten identiteitstelling. Aan èlk situationeel deelobject, voor zover relevant om bij te houden, moet dan een identiteit toegeschreven zijn. Dat is de ene soort. Van dergelijke, eh, deelidentiteiten ‘heeft’ een object er dus zoveel als het situationeel verbijzonderde gedragsaandelen levert. Om ze met elkaar te verbinden, want, daarin heeft Reichling – of hebben diegenen van wie hij de opvatting weergeeft – gelijk,

ze vormen een complex van verbonden deel-ervaringen[. p. 56]

vergt per object één – exemplaar van de – identiteit van de andere soort. Die identiteit noem ik ‘zijn’ nul-identiteit. Voor verdere uitleg, zie documentatie over [Metapatroon](#), een stelselmatig bemeten methode voor ordening van betekenissenvariëteit. Ik merk hier alvast op, dat het beginsel van zo’n methode zowel relativering als recursiviteit moet toestaan. Door-de-schalen-heen zijn gedragsaandelen volgens tēkens situationeel deelobject van nota bene tálloze objecten immers door-en-door met elkaar verweven.

Hoe dan ook is een situationele deelidentiteit – als teken – samengesteld met, zoals ik die termen benut, context als het tekengedeelte ter aanduiding van de desbetreffende situatie. Zo helpen verschillende (!) contexten, waardoor een verschil wordt geïdentificeerd door de combinatie van een signatuur en een context, ordening voor eenduidigheid vestigen in wat Reichling als “één complex” beschouwt en, zo vervolgt hij,

[e]en dergelijk complex noemen we een “context”. [p. 56]

Nota bene, dat is een vergaand ànder contextbegrip dan ik voorstel. Waarom hij, of wie dan ook, nog een ànder ... woord voor “complex” voorstelt, begrijp ik al niet. Verderop blijkt dat niet de opvatting over context van Reichling zēlf. Hij trekt een kritische conclusie, nee,

[z]oals het contextbegrip daar ligt, laat het [...] feiten volkomen onverklaard.[p. 65] Het is in de [...] theorie [van Ogden en Richards] volkomen onbegrijpelijk waarom het woord [X] de naam voor het complex der ervaringen alleen wordt en niet b.v. [...] voor [x-zus] ook, of voor [x-zo. ...] En toch vindt deze differentiatie plaats.[p. 70 V]oor deze differentiatie [...] levert [hun] theorie geen enkel argument.[p. 79]

Beheersing van differentiële ordening stoelt naar mijn ... idee dus op – verband volgens – twee soorten van identiteitstelling. Maar wat is dan Reichlings idee? In elk geval voorlopig geeft hij die niet prijs. Nogmaals, met kritiek wil hij blijkbaar in eerste aanleg ... verduidelijken wat dat idee zeker ... niet is. In elk geval laat hij zich niet misleiden door klakkeloos te veronderstellen

dat we een [object volgens een naam] kennen, [om]dat dus die ervaringsmomenten [onder die noemer] één geheel uitmaken.[p. 81]

Want hij beseft dat die momenten tevens van elkaar ... verschillen. Volgens louter verschillen,

[kan] dit nu verklaren dat we ze ook als eenheid kennen [...]? Neen.[p. 82]

Aan louter verschillen ontbreekt immers samenhang. Zo komt hij tot de vraag,

hoe krijgen we dan de eenheid [object volgens een naam] en hoe komt 't dat we weten dat die [ervaringsmomenten] bij elkaar horen[, ... hoe kennen we de saamhorigheid]?[p. 82]

Tja, dat weet ik evenmin. Wat ik wèl meen te weten, is dat meervoud zich nooit uit enkelvoud laat verklaren, enzovoort. De 'oplossing' van hun, zeg maar, onverenigbaarheid vergt een kunstgreep, maw wijziging van beginsel. Volgens mij heeft Reichling oplossing voor het grijpen, zó dichtbij komt hij er m.i. met zijn opmerking dat

de reeks van verbonden [ervaringsmomenten] kan dus worden verlengd ad infinitum als men wil, maar een "interpretatie", die kennis omtrent de **eenheid** tussen onderscheiden [momenten] zou kunnen opleveren, is [illusoir].[p. 82]

Dus, zo stel ik voor, vergeet dergelijke "**eenheid**" en ga er vooral niet van uit. Verbinding is illusoir àls eveneens ervaringsmoment. Reichling wijst er nota bene al op, dat

de band die de [ervaringsmomenten] verbindt, [...] geen [ervaringsmoment is. p. 82]

Dáárom vergt samenhang een ànder soort identiteit. Daartoe dient de nul-identiteit van een object. En "kennis omtrent de **eenheid**" ervan bestaat domweg niet, punt. Dat betreft altijd een aanvullend ervaringsmoment, enzovoort.

Maar ... die kant lijkt Reichling vervolgens niet op te willen. Dat zou overigens verklaren waarom hij nul-identiteit niet herkent als logische sluitsteen. Hij heeft geen kritiek op de theorie van Ogden en Richards omdat zij illusoire eenheid nastreven, maar omdat hij hun theorie daarvoor ondeugdelijk vindt doordat

ze zelfs onverklaard [...] laat [...] hoe 'n mens überhaupt 'n interpretatie', 'n gedachte "eenheid" zou kunnen hebben.[p. 83]

Mijn ... oplossing is om zúlke "eenheid" voor principieel ònverklaarbaar te houden. Wil Reichling als jezuïet soms de god waarin hij gelooft ... verklaren? Ik mis na twee hoofdstukken van **Het woord** kennelijk nog steeds waarop Reichling ermee uit is, maar stuit beslist op belangwekkende punten voor discussie.

Ik moet uiteraard ... verschil blijven erkennen tussen wat ik (niet) begrijpt en waarmee ik het (on)eens ben.

103.4

Oneens, nou ja, voor zover ik hem begrijp, ben ik het met wat Reichling weergeeft in hoofdstuk 3 van **Het woord** in de paragraaf **Een theorie van woord-onderscheiding**, een theorie waarover hij tot slot van die paragraaf vermeldt:

Ze is juist.[p. 100]

Hij begint daar met de opmerking dat

't bij 'n isolerende wetenschappelijke beschouwing kan schijnen, dat we menen 'n reeks "woorden" [– als voorbeeld dient –] **bank** te gebruiken, een reeks waarvan elke term iets "Einmaliges" zou kunnen blijken[. p. 98]

Daar vind ik ... dus niets, zeg ook maar, afbakenends aan, integendeel. Het is zoals Reichling in de vòlgende paragraaf benadrukt, te weten dat

[h]et [...] een feit [is] dat alle taal-onderzoek moet uitgaan van taal-gebruik[. p. 103]

Nee, zo oorspronkelijk is die latere stelling van o.a. Ludwig Wittgenstein niet. Juist in wat doorgaat als het zgn dagelijks leven hangt-het-er-maar-vanaf wat de één met ...

gebruikte taal bedoelt en hoe de ander die opvat. Daarom getuigt Reichling ... daar m.i. zelf van “'n isolerende wetenschappelijke beschouwing” onder wat ... hij onder “taal-kunde” verstaat met zijn aanbeveling:

Laten we die “Einmaligkeit” voorlopig rusten.[p. 98]

Zo doet hij voorkomen alsòf iedereen gewoonlijk niet met variëteit rekent, nee, wijst hij af,

[d]ze “moeilijkheid” doet én prakties én theoreties aan het woord-begrip niet af.[pp. 98-99]

Hmm, kennelijk niet aan ... zijn begrip ervan. Reichling geeft een ander voorbeeld, ja, mee eens,

de term **koe** die [iemand] vandaag gebruikt [is] dezelfde [...] als de term **koe** die hij gisteren gebruikte en morgen gebruiken zal[. p. 98] Prakties zonder aarzeling kiezen wij [...] woorden om ons te uiten, zonder aarzeling begrijpen we de woorden als woorden[. p. 99]

Hij trekt daaruit echter, vooruit, volgens mij, ten onrechte de conclusie dat met zo'n bepaald woord

[iedereen] meent met 'n constant gegeven te opereren[. p. 98 omdat] theoreties [...] alle begrijpen [...] vaste punten [...] veronderstelt [...] in het grotere geheel van taal-gebruik[. p. 99]

Daarvoor verwijst Reichling naar H.J. Pos die voor

het “begrijpen” noodzakelijk “elementen” veronderstelt die als “identiek” gebruikt worden. [Overigens n]iet deze “identiteit” zelf wordt in het taal-gebruik begrepen, doch het taal-gebruik veronderstelt de identiteit van het te begrijpen “element”. Wij “kennen” in het taal-gebruik de “zaak”, omdat die elementen identiek zijn. Zonder deze “identiteit” was er geen taal-gebruik mogelijk[. ...] Taal-gebruik berust op de constantheid van de in het woord vastgelegde onaanschouwelijkheid. Vertoonde het woord geen constantheid in verschillend gebruik, dan zou het slechts “bruikbaar” zijn voor één zaak in één situatie[. p. 99]

Als, eh, argument vóór de veronderstelde “constantheid” wordt “de in het woord vastgelegde onaanschouwelijkheid” aangevoerd. Maar doet Reichling daarmee niet wat hij anderen verwijt? In elk geval op mij komt dat over als herformulering van atomisme resp. essentialisme. Dan ... bestaat er – een – iets, zeg ook maar een object, een zaak e.d. Dat heeft dan een wezen, zeg ook maar wat er onveranderlijk aan ... bestaat. Wat omvat zo'n wezen precies? Inderdaad, dat blijft door “onaanschouwelijkheid” ... gekenmerkt. Maar als wezen is het hoe dan ook ... constant, nietwaar? Als dienovereenkomstig eenduidig laat zich er een identiteit aan toeschrijven, waartoe dan zo'n enkel woord dient.

Ik vind het zeker niet allemáál onzin. Ik draai om te beginnen echter om waartoe een teken dient. De toespitsing op “één zaak in één situatie” beschouw ik niet als zelfs maar te veronachtzamen probleem, maar daarentegen ... precies waarom het met taal- resp. tekengebruik draait. Wat een teken daarom eenduidig moet ... identificeren is telkens zo'n samenloop van zaak (lees ook: object) en situatie. Dat lukt met combinatie van beide, zeg maar, afzonderlijke identiteiten.

Allereerst over zo'n afzonderlijke identiteitstelling kan verwarring ontstaan. Reichling vermeldt onder de noemer van bank verschillende ... ietsen, zoals “zitmeubel” en “crediet-instelling” en

wij moeten de eenheid **bank**, of wat dan ook, met de eenheid **bank** in een ander gebruik vergelijken.[p. 100]

Wat Reichling “eenheid” noemt, staat in taalgebruik echter nooit op zichzelf. Ter identificering van de relevante situatie, nota bene vaak zonder woorden enzovoort, helpt nodig en voldoende context mede zóndig aan opheldering. Zonder aanleiding voor de veronderstelling dat hetzelfde ... iets de ene keer “zitmeubel” is, een andere keer “crediet-instelling,” is met dit voorbeeld er blijkbaar ... sprake van twee ietsen. Voor ... verder begrip, althans, zo stel ik mij dat voor, kan, eh, vergelijking dienen van wat het subject in kwestie er, eh, cognitief kan, eh, bijhalen over – wat hij veronderstelt als dóórlappend – hetzelfde object in andere situaties en/of – wat hij veronderstelt als dóórlappend – dezelfde situatie met andere objecten. Klopt, dat vergt samenhang tussen situationele deelobjecten, dwz als delen van een dóórlappend object. Dat dóórlappende object moet inderdaad door “constantheid” gekenmerkt zijn en als zodanig (een) identiteit ‘hebben.’ Dat kan echter géén identiteit van nóg maar eens een situationeel deelobject zijn. Als situatieloos is dat een identiteit van een andere orde, omdat zijn samenhang van verschillen ... ordent. Ik noem dat per zgn doorlopend object de nul-identiteit ervan met “onaanschouwelijkheid” van dien. Uitgedrukt is een nul-identiteit opzettelijk (!) nietszeggend.

Wat ik, op een bepaalde manier aanvullend, als ‘lege’ samenhangsidentiteit opper, verschilt dus sterk van wat ook Reichling nog als enige, daardoor allesomvattende identiteit aanhoudt. En ook hij vindt het blijkbaar vanzelfsprekend dat een ... iets niet meer en niet minder dan één identiteit kan resp. moet hebben. En omdat hij het alternatief afwijst, handhaaft hij de atomistische/essentialistische oriëntatie. Zijn redenering luidt:

Veranderen we de ervarings-gegevens door de woorden alleen ten opzichte van hun betekenis-schakeringen te gaan vergelijken, dan abstraheren we natuurlijk eo ipso van de identiteit, en lopen we gevaar deze abstractie , bij een eventuele [...] synthese, niet te herstellen.[p. 100]

Alles is en blijft per object op z’n plaats met (deel)identiteiten voor evenzovele “schakeringen” die samenhangen ‘door’ de ene nul-identiteit (die in vergelijking van “schakeringen” juist voorziet; wat géén geweld wordt aangedaan, hoeft ook niet te worden hersteld).

Of cognitie inderdaad volgens een dergelijke structuur, eh, werkt? Ach,

[h]oe de gedachte [...] er precies uit ziet, zal ons altijd ontgaan.[p. 129]

en taaltheorie die begripsidentificatie samengesteld ipv enkelvoudig veronderstelt vind ik hoe dan ook alweer véél praktischer.

Reichling merkt nota bene zelf op dat

het woord [...] als onloochenbare karakteristiek [...] heeft [...]: de bruikbaarheid voor verschillende zaken in verschillende situaties.[p. 99]

Nauwkeuriger gezegd is dat zelfs “bruikbaarheid voor dezelfde en/of verschillende zaken in verschillende situaties.”

Volgens Metapatroon als modelleermethode voor stelselmatige opgaven kan o.a. een woord opgenomen zijn in de mede-identificerende signatuur en/of de mede-identificerende context van de aldus samengestelde begripsidentificatie. Reichling lijkt constant met enkelvoud te verwarren, want

[w]aren er geen constante elementen dan was er ook geen interpretatie mogelijk van een nog totaal of ten dele onbekend geheel: het woord moet een constant ervaringsgegeven zijn, omdat we het als zodanig blijken te kunnen gebruiken.[p. 100]

Ja, er zijn – nogal – “constante elementen.” Maar hoe we ze ... gebruiken, is nooit (!) op zichzelf, maar altijd in combinatie. Dankzij combinatie volstaan overzichtelijke waardenverzamelingen per element voor praktisch oneindige gebruiksmogelijkheden. Dergelijke combinatoriek kenmerkt m.i. van meet af aan leven. Een object is subject door, zeg maar, afstand (lees ook: vermogen tot relativering) van de situatie waarin hij verkeert met bijgevolg vermogen tot – enig – actief gedragsaandeel. Om wat ik voor een evolutionaire reden houd, ben ik het daarom eveneens oneens met wat Reichling voorts in zijn volgende paragraaf beweert:

Even onmiskenbaar als de noodzakelijkheid is, uit te gaan van taal-gebruik, even onmiskenbaar is het, dat het optreden van het meerwoorden-geheel [...] wijst op diepgaande veranderingen die zich voltrekken, niet alleen in dat taal-gebruik, doch ook in de acten die deze ervarings-soort mogelijk maken[. ...] Het wijst [...] op de voltrokken ontwikkeling van het [p. 104] gebruikte taal-tekensysteem van 'n “een-klasse-systeem” naar 'n “twee-klassen-systeem”, de vorm waarin wij de “taal” gebruiken.[p. 105]

Uit relativering van situatie volgt wèl dat voor èlk, één klasse, dus, “taal-tekensysteem” twee ... klassen van samenstellende elementen van begripsidentificatie gelden. Op z'n enneadisch zijn dat signatuur en context, want, ja, ik vind dat Reichling als het ware tussendoor wèl steekhoudende opmerkingen maakt, blijft maken, want

[h]et contact dat zich [...] constitueert, vertoont al van den aanvang af evenveel aspecten als er kenmerkende ervaringsverschillen zijn in het leven van het individu.[p. 111]

Vooruit, er kàn

een constante [zijn] die in talloze verbanden optreedt,[p. 111]

maar die moet dan pèr zgn verband, zeg ook maar situatie, voor relevante differentiatie, zeg maar, vergezeld van situationele identiteit ... optreden, dwz als dienovereenkomstig differentiële ... eenheid. Mijn indruk is, en blijft, dat Reichling zo'n “constante” echter òngedifferentieerd opvat. Het is mij een raadsel hoe op die manier

de constante [...] dan ook de eigenschappen deelt van al de situaties[. p. 111]

“Deelt?” Nee. Als nul-identiteit verbindt? Ja. Dat levert op z'n minst een praktisch passender theorie op.

Weer wèl ben ik met Reichling eens, daarvoor herhaal ik als mijn opvatting nog maar eens dat èlk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, dat een subject

in de spreekhandeling een middel [...] bezit [...] om op hem gerichte handelingen van zijn omgeving te wekken en eigen handeling mogelijk te maken.[p. 125]

Nee, zo oorspronkelijk is die latere theorie van taaldaden van J.L. Austin niet. Reichling kwalificeert echter

[d]eze natuurnoodzakelijk op coöperatie berekende spreekhandeling als ondergeschikte eenheid [gelet op] de te behandelen zaak.[p. 125]

Maar “de te behandelen zaak” is niet zoiets, nooit, als de zaak-op-zichzelf. Als op-zichzelf bestaat die immers niet, nou ja, niet anders dan situatie- annex behandellos, vandaar nul-identiteit. Het reële teken mikt daarom volledig (!) op afstemming van ... behandeling ervan. Daarom ben ik het ook weer wèl met Reichling eens, als hij beweert, ik geef toe dat ik daarvoor zijn tekst heb bewerkt door veralgemenisering van mens tot subject èn nadere kwalificaties weglaat, dat voor een subject

[d]e eenmaal gevormde eenheid tussen spreekhandeling en te behandelen zaak [...] een **teken** [is], een altijd beschikbaar middel om doelgerichte handelingen te kunnen wekken bij zijn mede[subjecten] en zijn eigen handelingen mogelijk te maken, een middel dat al van den aanvang van het [...] leven af [...] als zodanig heeft gefungeerd.[p. 127]

Maar Reichling meent blijkbaar dat taal méér dan, wat ik noem, gedragsmatig afstemmingsmiddel ... gewòrden is. Telkens raakt hij door dat uitgangspunt echter in wat op mij als verwarring overkomt:

Inderdaad ontplooiën de taal-symbolen zich als méér dan middel, doch zij verliezen daardoor hun middelend karakter niet.[p. 131]

Huh?! Waar(voor) een teken volgens hem middel blijft, is

[a]lleen in de taal-beschouwing (in tegenstelling met taal-gebruik), waarin wij het woord als zaak tegenover ons stellen[. p. 131]

Alsof beschouwing zich niet ook – en vooral – van taal moet ... bedienen. Dat is er zgn reflexief aan. En als ik zijn redenering probeer te volgen, is het een kwestie van àfleren dat een teken in het ... gebruik géén middel meer is. Wie een teken àls gebruiksmiddel blijft opvatten, zoals o.a. ik nadrukkelijk doe, houdt hij voor dat dan

[h]et begrip middel [...] geïnviciëerd [is] met onjuiste kenmerken, omdat het begrip handeling, het begrip menselijke actie, niet zuiver wordt gesteld.[p. 131]

Het woordenboek dat ik raadpleeg, bevat geen lemma inviciëren, of iets dat erop lijkt. Ik houd het op beladen. Tja, om het ene begrip passend te houden, moeten andere begrippen wijken die dat in de weg zitten. Maar wat geldt dan wèl als “handeling,” enzovoort? Wie mij dat zo voorstelt, richt daarmee vòlgens mij ook maar weer een ... verzoek tot inschikkelijkheid tòt mij.

En als het zo is dat ik Reichlings redenering maar niet begrijp, kàn ik er dus ook niets mee. Ik mis – begrip van – zijn argumenten om met zijn veronderstellingen in te stemmen.

Dan valt mij een ànder ... woord op, spraakhandeling, en Reichling vermeldt dat

de spraakhandeling bestaat in de twee-eenheid van spreek-handeling en gekende doel-index, te behandelen zaak, ineen.[p. 134]

Daar zit volgens hem verandering door een leerproces in. Het komt naar zijn idee tot

steeds grotere differentiëring van het betekenis-moment der [...] gebruikte [...] tekens [en zo] differentiëert zich het “te behandelen ding” tot “betekenis.”[p. 135]

Ik blijf missen om wèlke behandeling het zou moeten gaan, door wie, en hoe en wanneer. Voor de zoveelste keer, wellicht begrijp ik er niets van, maar wat Reichling zo voorstelt, vind ik veralgemenisering ipv verbijzondering. Indien hij theorie vereenzelvigt met veralgemenisering, waarmee ik het dan òneens ben, zou wat hij onder – ontwikkeling voor aanlering van – “differentiëring” verstaat ertoe leiden dat

[h]et teken [...] niet langer ongedifferentieerd handelings-middel [is], doch act-middel; het wordt niet langer “gebruikt” voor “praktiese” doeleinden, doch voor “theoretiese” tenslotte ook.[p. 136]

Ik herhaal dat zgn theoretiseren, dat geldt in elk geval voor uitdrukking geven ervan, altijd o.a. de praktische kant van tekengebruik heeft. En als een “act” blijkbaar géén handeling is, wát verstaat Reichling er dan wèl onder? Dat blijft op mij de indruk wekken van begrippenvlucht, niet naar voren, maar alsmaar verder op dwaalspoor. Er maar één ... handelwijze met tenminste een kans op een consistente(re) oriëntatie. Terug voor herontwerp van beginsel (lees ook: aanname, axioma, paradigma, veronderstelling e.d.). Waaraan Reichling als beginsel lijkt vast te houden, is dat hij

taal-gebruik [...] onderscheidt [...] van taal-beschouwing[. p. 137]

Zeg ook maar dat hij aan reflexiviteit probeert te ontsnappen. Alsof “taal-beschouwing” gebeurt met een andere ... taal of zelfs met

wat ik zou willen noemen vrij denken [p. 137]

dan “taal-gebruik.” Dat lijkt inderdaad wat hij meent. Want, vervolgt hij,

dát is het, wat wij in de wetenschap voortdurend doen. [...] Wij maken d]e in taal “geobjectiveerde” onaanschouwelijkheid [...] vrij [van] het gebruiks-karakter [...] door van haar taal-zijn te abstraheren. [...] Beschouwen wij de onaanschouwelijkheid vastgelegd in het woord, d.w.z. reflecteren wij daarop, abstraherend van alle gebruik, dan fixeren wij eo ipso die onaanschouwelijkheid op een wijze waarop zij in het taal-teken zelf niet gefixeerd is, dan behandelen wij de gedachte, in het woord gesymboliseerd, als begrip zonder meer.[p. 137]

Ik ben, eh, geneigd dat mystiek te vinden. In Reichlings, tja, woorden,

[d]eze beschouwing, dit denken, [...] laat [...] de taal achter zich.[pp. 137-138]

Maar kàn er dan nog een boek zoals Reichling schrijft, over gaan? Hij veronderstelt dat het niet alleen mogelijk is, maar vooral ook ... zinvol, dat

we ons wél op het woord zelf [...] richten [...], en niet op de zaak die wij met het gebruikte woord noemen,[p. 141]

alsof een woord zaakbenoeming betreft, maar vooruit, stèl dat “we ons wél op het woord zelf [kunnen] richten,”

dan hebben wij te maken met een geheel andersoortige ervaring. Dan verdient het aanbeveling niet langer van woord-**gebruik** te spreken, doch van woord-**beschouwing**.[p. 141]

Ik bestrijd dus meteen de veronderstelling van de mogelijkheid van “een geheel andersoortige ervaring.” Dat meen ik van Peirce ... geleerd te hebben, die intra- en intersubjectief dezelfde structuur van semiosis geldig verklaart. Dus elke cyclus telt een be-middel-end tekenmoment. Pragmatiek is m.i. leidend, zie [Geef mij ajb even de pindakaas!](#) (2016) voor een korte kenschets. Nee,

[t]aalgebruik zonder strevingen, gericht op en volgens de gebruikte momenten, bestaat niet.[p. 146]

Ook “beschouwing” volgt uit “strevingen.” En wie denkt dat een enkel woord zelfs het, zeg maar, prototype van elk teken is, ziet ... natuurlijk niet hoe met tekens zelfs met voorrang “strevingen” met variëteit van dien uitgedrukt kunnen zijn. Dan betreft een enkel woord ... kennelijk een ongevarieerde, noem het maar, zaak. Dat kàn toch

niet anders? Nee, niet, herstel, nooit met zo'n beperkte en beperkende tekenopvatting. En "strevingen" enzovoort komen ... kennelijk in andere "ervarings-momenten" dan het "taal-moment" aan de orde. Hoe? Ach, voor "taal-beschouwing" verklaart Reichling ze buiten de ... orde en zo

onderscheiden [wij] scherp het gebruikskarakter van het woord van zijn functionaliteit, d.w.z. van zijn invloed op de andere ervarings-momenten waarmee het een groter ervarings-geheel uitmaakt.[p. 147]

Maar wat kan een bepaald ... moment bijdragen, indien het voorafgaande moment de nodige en voldoende voorwaarden ervoor niet vervult? Daarom toont de enneade voor elk van de drie momenten een overeenkomstige structuur.

103.5

Denk je dat je "oud-medewerkster [van] topkwaliteit" baat heeft bij een gesprek met mij [over haar "opdracht voor stroomlijning informatiemanagement voor de posten"]? In elk geval ben ik zeker nieuwsgierig. Indien contact, ajb op korte termijn. Want ik ben juist over enkele weken voor een tijdje weg.

103.6

Ik veroorloof me een, zachtjes uitgedrukt, :-) nuancering van wat jij als je "indruk" vermeldt. Als opgaven wat ingewikkelder zijn, schiet tweeledige – zoiets als – werkverdeling volgens enerzijds opdrachtgever (perspectief: besturen), anderzijds opdrachtnemer (perspectief: maken) gauw tekort. Dan is drieledige werkverdeling nodig, met een zgn ontwerper ertussen.

Er is uiteraard geen gemeente – meer – die aan een nieuwe wijk begint – allereerst te denken – met de inhuur van een stratenmakersbedrijf.

Voor opgaven van informatieverkeer en -voorziening blijft zo'n informatiekundig ontwerper echter buitengesloten door ict-ers (technische makers, dus) die zichzelf ook en vooral ontwerpers wanen. En bestuurders weten niet beter, willen dat vaak ook niet. En – want? – zo blijft door de tweeledige beperking zowel de ene als de andere 'kant' onbeheersbaar uitdijen.

Ofwel, dat laat zich niet, herstel, nooit oplossen door er "meer [...] een organisatorisch probleem dan [...] een ict probleem" in te zien. Je schrijft het met zoveel woorden zelf, wat als problemen aandacht verdient zijn de ... opgaven van de, zeg maar even, primaire deelnemers aan informatieverkeer.

Om verschillende redenen, waaronder inderdaad technische, bleef wat "wij in de jaren tachtig [...] vooropgezet hebben" beperkt tot facilitering van medewerkers van het ministerie. Maar wel meteen, eh, wereldwijd georiënteerd op informatieverkeer tussen posten, ook onderling, en departement. En zo beschouwden wij óók medewerkers van andere ministeries als – mogelijke – deelnemers aan informatieverkeer, dwz als gebruikers van voorzieningen ervoor. Nu, veertig jaar later, kan en moet in beginsel wereldwijd elk individu als mogelijke deelnemer gelden. Als daadwerkelijke deelnemer moet z/hij uiteraard aan bepaalde, eh, voorwaarden voldoen (maar toetsmiddelen behoren eveneens tot bedoelde verkeersvoorzieningen).

Dwaal ik af? Je zou mijn bijdragen die ik destijds aan ministeriële automatisering (dat heet tegenwoordig: digitalisering) kunnen duiden als die van een ... informatiekundig ontwerper. Wij volgden dus die drieledige werkverdeling.

Wat gebeurt er zonder vakkundige ontwerper? Voor mijn schrijfgemak gebruik ik mannelijke voornaamwoorden. Een bestuurder die een probleem ervaart, spreekt

een maker ermee aan. Ja, op zijn beurt weet de maker wel een oplossing. Wie weet met de allerbeste bedoelingen gaat de maker aan de slag. Hij máákt een middel. Waarom ... wèrkt dat vaak gebrekkig, of zelfs verkeerd? Het kàn zijn dat de bestuurder veeleer een symptoom herkent, dus niet zozeer het wèrkelijke probleem. En mede daarom kan hem het verband met àndere problemen blijven ontgaan. Ach, daar zijn àndere bestuurders verantwoordelijk voor, nietwaar?

De maker stelt de probleemstelling van de bestuurder echter niet ter discussie. Erger nog, nogal wat makers leveren een middel dat zij houden voor de oplossing van wat zij houden voor een probleem. Nee, dat werkt niet, ... stelt de bestuurder vast. Zo kan dat met achtereenvolgende versie van een middel heen en weer gaan tussen die twee, bestuurder en maker. Dat kost meer tijd, er werken over èn weer meer mensen aan, en het kost véél meer geld.

Meestal werkt er uiteindelijk wel ... iets. Maar dus ook nog steeds véél niet. Wat er nog niet werkt, wordt dan weer vergaand geïsoleerd als een, precies, probleem opgevat. Inderdaad, wat gebeurt er zònder vakkundige ontwerper? Dat heeft veel weg van het noodlot zoals een kaart in het spel Monopoly verwoordt: "Ga direct naar de gevangenis. Ga niet langs AF, u ontvangt geen 200 gulden." Dat geldt overigens voor bestuurders. Het verschil is dat makers telkens wèl een geldsom ontvangen. Dat verdienmodel willen ze niet verliezen.

Averechtse dynamiek heerst alom. Als je een compliment wenst, het ministerie is pas later eraan onderhevig geraakt, omdat wij een opzet vestigden die wèl evenwichtig was. Maar zodra niemand erop let, tja, hoe meer ònsamenhangende middelen annex voorzieningen er op die manier (bij)komen, des meer bestuurders gaan zich ermee bemoeien ... die toch vooral 'eigen' problemen vooropstellen ... waarvoor dan zij weer apàrte middelen wensen ... waardoor de bestuursdruk nog weer vèrder toeneemt, enzovoort.

Onderling krijgen bestuurders en makers zulke onvermijdelijke wildgroei nooit beheersbaar. En tòch kan slechts een bestuurder die spiraal onderbreken. Hoe? Stel zsm een drieledige werkverdeling in. Nogmaals, "een organisatorisch [en] een ict probleem" zijn structureel pas oplosbaar als ze òndergeschikt gelden aan een ontwerpprobleem. Los dus met voorrang het ontwerpprobleem grondig op. Praktisch, schakel een informatiekundig ontwerper in. Hoewel één zo'n ontwerper genoeg is, rara, waar vind je zo iemand? In 2012 schreef ik zoiets als een manifest, zie [In de hoop op informatiekundig beroepsperspectief: ontwerpers van infrastructuur voor informatieverkeer zoeken democratische opdrachtgevers.](#)

Stèl dat een bekwame informatiekundig ontwerper beschikbaar is, dan nog valt àlles niet in één klap te verbeteren. Maar probeer in elk geval vèrdere wildgroei te stoppen, nota bene zowel aan de bestuurs- als aan de maakkant. Wat mij betreft biedt borging van continuïteit daarvoor de leidraad. Daarom moeten zgn beheerwerkzaamheden worden voortgezet. Alle maakwerkzaamheden volgens de tweeledige werkverdeling moeten zelfs prompt ophouden. De zgn externen die ijverig aan het ... maken zijn, kunnen zelfs meteen wèg.

Daarmee zijn reële (!) informatiebehoeften uiteraard niet verdwenen, integendeel. Maar een informatiekundig ontwerper weet ze vlot in ruimer, stelselmatig verband te plaatsen. Een voorziening dekt aldus een – bij voorkeur zelfs open – verzameling behoeften.

Een voorbeeld van dergelijk ontwerp is wat ik destijds bedacht als fasegewijs boekhouden. Dankzij variabilisering, en dáárvoor leent digitalisering zich nota bene

bij uitstek, verkrijgt een véél compacter middel een véél ruimer bereik. En helemaal een m.i. schoolvoorbeeld van stelselmatig ontwerp(en) tref je aan in het artikel waarvan ik je enkele maanden geleden en conceptversie stuurde, **Oplopende variaties op stelselthema**. Kortom, het is de kunst en kunde van een ontwerper om te bedenken wát als het ene (!) thema kan dienen voor dekking van zo open mogelijke behoeftenvariëteit.

Er zijn ook geen verschillende fietspaden voor verschillende boodschappen die we doen.

Let wel, die insteek is zelfs strijdig met het belang van makers. Zij zijn erbij gebaat alsmaar méér te maken. En het belang van bestuurders? Menig bestuurder vindt strikte afbakening blijkbaar veilig – maar weigert zich aldus om samenhang te bekommeren – en zo’n bestuurder heeft in ict-ers als makers dan helaas trouwe bondgenoten.

Er moet dus èrgens een bestuurder zijn, daarvoor ook nog eens gunstig gepositioneerd, die niet alleen zegt samenhang belangrijk te vinden, maar òp samenhang gerichte maatregelen ook daadwerkelijk wil – laten – treffen. Oh ja, daarvoor is onderscheid tussen departement en posten dus ook averechts. :-)

Mocht je dit, toegegeven, wat haastig geschreven, emailbericht willen dóórsturen, graag zelfs.

103.7

Nog week verstreek. Je hebt blijkbaar problemen met het mij sturen van zo’n afschrift. Waarom moet ik er anders maar op wachten? Indien jij me niets kan of wil sturen, laat me dat ajb weten. Dan verwacht ik ook niet langer ... iets.

103.8

Ik heb nogal wat tijd besteed aan de eerste drie hoofdstukken van **Het woord: een studie omtrent de grondslag van taal en taalgebruik** door Anton Reichling, zie daarvoor hierboven **aantekeningen nrs 103.1, 103.3 en 103.4**.

Voor zover ik zijn overwegingen meen te begrijpen, stem ik met vele ervan in. Met zijn veronderstellingen en – dus – gevolgtrekkingen, nogmaals, voor zover ik ze – nog enigszins – begrijpelijk vind, ben ik het echter oneens.

Reichling houdt (een) woord voor, zeg maar, principieel taalelement. Zijn verdere theorie komt er m.i. op neer dat in taalgebruik een woord een “te behandelen zaak” betreft. Dat “behandelen” vindt hij er blijkbaar praktisch aan. Gebruik, nietwaar?

Maar hij lijkt taalbeschouwing als theoretisch te ... beschouwen, waarbij praktijk en theorie elkaar uitsluiten. Ofwel, theorie noodzaakt volgens hem tot principiële uitsluiting van wat – eventueel – praktisch geldt, dus wèg met “te benadelen. Wat dáárvoor naar zijn idee telt, is per woord de “zaak” op zichzelf.

Zo’n theorie past resp. voedt wat ik ... beschouw als domeindenken, belemmert aldus stelseldenken.

Geef ik zijn ... theorie zo faliekant verkeerd weer? In elk geval herken ik niet wat er ... praktisch aan is, wat volgens mij een theorie toch vooral moet zijn.

103.9

Een evenzo haastig vervolg. Het is uiteraard nogal wat ingewikkelder – geraakt – dan verklaarbaar volgens tweeledige werkverdeling met, als het ware enkelvoudig, besturen aan de ene en maken aan de andere kant. Onder de noemer van – wat ik hier noem – maken geeft digitalisering op z’n tweeledigs feitelijk aanleiding tot zo’n, eh, vijfde macht. Dat betreft wat zgn ict-ers als hùn domein beschouwen. Tja, als

zodanig probeert zo'n macht zoveel mogelijk zichzelf te ... besturen. Dat lukt omdat resp. zolang tegenmacht weinig tot niets voorstelt.

Ik probeer nuanceringen begrijpelijk te schetsen. Dat begint met opgaven. En opgaven veronderstellen mensen die ermee belast zijn. Als ze daarvoor (hulp)middelen gebruiken, heten ze ook wel, precies, gebruikers.

Verantwoordelijk voor resultaten inclusief de voorafgaande uitvoering zijn bestuurders. Zij vertegenwoordigen dus de gebruikers.

Wanneer gebruikers, om nog maar van bestuurders te zwijgen, benodigde middelen niet – meer – zelf kunnen maken, hebben ze dáárvor hulp nodig. Het is echter de vraag, of zij – nog – in staat zijn tot deugdelijk ontwerp ervan. Zo ja, dan is er uiteraard geen enkel bezwaar tegen om meteen makers aan de slag te laten gaan. Als tevens bekwame ontwerpers zijn bestuurders met de gebruikers in staat erop toe te zijn dat de makers het ontwerp volgen. Dat is allemaal niets nieuws.

Hoe gespecialiseerder het maakwerk voor een middel echter is, des te kleiner is de kans dat gebruikers óók dat maken beheersen. En beheersen zij ontwerpen evenmin.

Maar ook iemand die maakwerk in, zeg maar, ambachtelijk-technische zin beheerst, is doorgaans géén ontwerper. Zeker, als het met bakstenen moet gebeuren is een ambachtelijk bekwame metselaar onmisbaar voor het 'maken' van degelijke muren. Maar wáár moeten ze komen te staan, die muren? Dát moet hoofdzakelijk volgen uit opgaven annex behoeften van a.s. bewoners. Inventarisatie, afweging, synthese, inderdaad, altijd gelet op wat redelijkerwijs maakbaar is, vergt inschakeling van een ontwerper zodra variëteit kenmerkend is voor allereerst de relevante opgaven en vervolgens voor de verhouding ervan met middelen.

Door metéén makers in te schakelen bestaat het risico dat aandacht niet (!) primair uitgaat naar de opgaven en daarentegen wèl naar de middelen, erger nog, naar de maakmiddelen die de makers noodzakelijk achten voor het maken van wat de gebruiksmiddelen moeten zijn als hùn resultaat. Je krijgt zo een metselaar die eindeloos met troffels bezig blijft ipv muren op de aangewezen (!) plaats op te trekken.

Het is zulke voorrang voor maakmiddelen, in de valse verwachting dat kwaliteit van gebruiksmiddelen daarmee 'als vanzelf' is geborgd, die de vijfde macht zo laat uitdijen. Ja, een metselaar kan niet zonder o.a. een troffel, maar zou metselen niet om moeten gaan. Als vergelijking verder, het aantal mensen dat daadwèrkelijk metselt, is overigens helemaal niet zoveel toegenomen. Allang zijn verreweg de meeste ict-ers vergaand eenzijdig 'druk' met, hoe kàn het ook anders, besturing van de maakkant.

Nota bene, het aantal, zeg maar, oorspronkelijke bestuurders, dwz aan de gebruikskant, is zelfs niet of nauwelijks gewijzigd. Dat is ook logisch en kan zo blijven, want daarvoor zijn maatschappelijke opgaven leidend. Maar wat ze eindelijk moeten gaan begrijpen, ik bedoel dus nadrukkelijk de oorspronkelijke bestuurders, is dat makers niet zomaar eveneens ontwerpers zijn. En slechts een èchte ontwerper kan ze helpen dat te begrijpen.

Ik stel het toch nog wat simplistisch voor. Kijk, dat nog alsmaar groeiende en als zodanig belemmerend 'werkende' blok maakbestuurders moet worden vervangen door een informatiekundig ontwerper, vooruit, plus luttele specialisten. Denk als zo'n specialisme mbt digitalisering vooral aan informatiebeveiliging. Bedoelde vervanging herstelt het primaat van oriëntatie volgens maatschappelijke opgaven.

Valse retoriek is er van ict-ers genoeg, menigeen beschouwt zichzelf ook als ... architect en noemt zich ook zo. Vrijwel zonder uitzondering blijken zij echter maakmiddelen te kiezen als exclusief object van ontwerp. Dat is dus precies verkeerd. Vraag gewoon wat ze doen, en je weet het prompt bevestigd.

De vermenigvuldiging van maakbestuurders met averechts effect van dien is vrijwel alom nog eens aangejaagd door beheer bij maken onder te brengen. Is óók ict, tòch?! Dat heeft gebruikers en hun gebruiksbestuurders echter zelfs volledig ònmachtig 'tegenover' de vijfde macht van digitalisering gemaakt. Ofwel, voor digitale facilitering volledig àfhankelijk.

Destijds had ik verschillende redenen om digitale middelen te plaatsen op de afdeling waarvan de medewerkers de gebruikers zijn met opzettelijk (!) één van hen als (systeem)beheerder. Tja, op een post kòn het in elk geval toen zelfs niet anders. Zo raakte en bleef inzicht in vooral operationele gebruiksaspecten beschikbaar waar er het meest behoefte aan is. Nee, daar begrepen 'ze' bij de traditionele verbindingafdeling niets van. Zij stelden een rekencentrum voor, uiteraard onder hun ... beheer. Ik kan me het niet herinneren, maar vermoed dat het vóór jouw komst als chef O&I was. Hoe dan ook, als conflict liep dat kennelijk opvallend op. Daarom riep [de plaatsvervangend secretaris-generaal] de betrokken [...] stafmedewerker [van de verbindingafdeling] en mij op voor overleg, met z'n drieën, dus. Ik zag geen kans de m.i. evenwichtige argumentatie in kort bestek recht te doen. Ik beken dat ik – vooral? :-) – mijzelf verbaasde door botweg te zeggen dat ik wègging als het plan van [die afdeling] zou doorgaan. Nooit meer wat van gehoord, pfff. Dankzij een andere stafmedewerker [daar] zijn we vlot tot geslaagde samenwerking gekomen. Nogmaals, verspreid beheer is voor posten zelfs noodzakelijk.

Voor het departement is het decentrale beheer blijkaar opgeheven. Enerzijds missen gebruikers daardoor invloed via één-van-hen, anderzijds is het zònder driedledige werkverdeling met de ontwerper als bemiddelaar ertussen helaas een kwestie van tijd dat de oriëntatie op gebruik en zo verder op reële opgaven vergaand verloren gaat. Slechts tweeledig georganiseerd komt daarvoor onvermijdelijk oriëntatie op maak- en beheermiddelen in de plaats.

Voor het departement is het inmiddels stellig verstandiger om nogal wat apparatuur e.d. niet consequent over gebruiksafdelingen te verspreiden. Decentralisatie was destijds een manier om gebruikers aan automatisering als iets-van-henzelf te laten wennen, inclusief de geruststelling dat zij konden vertrouwen op de hun bekende, loyale buurtbeheerder. Aan wat intussen digitalisering heet, hoeven medewerkers niet meer te wennen. Maar met de terùgkeer van 'hun' buurtbeheerder zouden ze onveranderd sterk geholpen zijn.

Zo'n reorganisatie als hersteloperatie is prima te doen. Dat hebben 'we' ooit met de centrale archiefafdeling gedaan. Ja, de archiefchef was ertegen. Maar verspreid raakten archivisten meer betrokken bij opgaven. Interessanter, dus. En omdat hun bijdragen herkenbaarder raakten voor gebruikers en zo door voor bestuurders, werden hun functies onmiddellijk 'hoger' gewaardeerd. Ook meer salaris, dus. Moeilijk? Niet echt.

Met beheerders wèg uit de formatie van de ict-afdeling, is alweer duidelijker wat daar onder de noemer van maken al dan niet gebeurt. Zo zijn allerlei maakmiddelen aantrekkelijk voor ... makers, omdat ze er ogenschijnlijk gemakkelijk 'iets' mee kunnen maken. Maar dat is dan geheid een slechts beperkt bruikbaar (gebruiks)middel. Ofwel, fragmentatie. Wat gemakkelijker is te maken, levert dan

ònsamenhangende middelen op die per saldo moeilijker zijn te gebruiken. Kortom, verkeerde prioriteit.

Ook als de opdracht beperkt is tot stroomlijning van verhoudingen voor digitalisering van de posten, vergt dat scherper zicht op de maakkant, waarvoor ik herstel van decentraal beheer op het departement voorstel als een praktisch cruciale voorwaarde. Ik herhaal dat onderscheid tussen departement en posten voor het vestigen van optimale werkverdeling contraproductief is.

Ooit heb ik een ruwe vergelijking gemaakt van omvang van, zeg nu maar, ict-afdelingen. Met de waarde 1 voor het minimum waren afdelingen met twintig keer zoveel – in- en externe – medewerkers niet ongebruikelijk. Dat lijkt thans de norm. Helemaal terùg naar 1 is uiteraard niet realistisch. ‘We’ doen digitaal gefaciliteerd meer dan veertig jaar geleden. Maar met zo’n factor 20 lopen mensen allang elkáár in de weg, en lukt er verhoudingsgewijs dus minder, véél minder.

103.10

Wat ik meen te begrijpen, is dat je mij meedeelt géén afschrift te sturen van een stelselmodel waarover je eerder beweerde dat je het in 2004 hebt opgesteld. Waarom niet houd je dan helaas een raadsel, zoals je in elk geval voor mij ook verder in raadsels schrijft.

103.11

Om het klinkklare onzin te noemen, laat ik nog maar. En aan het bestaan van ‘zijn’ model heb ik getwijfeld vanaf het moment dat ik erover las in één van zijn emailberichten. Daarom mijn verzoek om het dan ook daadwerkelijk te kunnen zien. Door ook mijn herhaalde verzoeken te ontwijken, ga ik er verder maar vanuit dat het inderdaad niet bestaat. Mijn vraag over een www-link die hij als eerste reactie op mijn verzoek stuurde, blijft zo ònbeantwoord. Raadsel, dus.

Zo verkondigde hij eerder over Metapatroon na enig, eh aandringen van mij: “Ik doe er wel degelijk wat mee, maar publiceer dat nooit expliciet.” Daarop vroeg ik meteen om “me ajb ter inzage per omgaande wat van je modelleerwerk [te sturen]. Ik ben zéér benieuwd.” Nooit iets gezien. Bestaat ongetwijfeld evenmin.

103.12

Je stuurde me aanvankelijk een link[. ...] Wat dacht je mij dáármee dan mee te delen?

103.13

Ik veerde op toen ik onlangs in een emailbericht van jou las dat je me “[be]dank[t] voor [...] steun en handelingsperspectief.” Graag ga ik ervan uit dat – haha, dat je het meent en – jij vooral zulk perspectief ontleent aan beide documenten die ik dankzij jouw initiatief opstelde.

Zo ja, hopelijk waardeer je het dat ik zelfs zéér nieuwsgierig ben naar waarvóór je daarin “handelingsperspectief” herkent en wàt je àls zodanig wil laten gelden. En bijzonder graag verleen ik je verdere “steun” met suggesties voor operationalisering, praktisch, dus. Vandaar mijn prompte uitnodiging aan jou voor ons vertrouwde informele overleg. Tja, die uitnodiging heb je laten verlopen. :-)

Uiteraard, ik besef dat je het stellig èxtra druk hebt. Helpt het als ik het voorstellen van datum, tijd en plaats voor een afspraak aan jou overlaat? Naar verwachting ben ik nog pakweg twee à drie weken ‘hier.’ Anders op z’n video’s?

Nee, je hebt niet voor niets mij als “dwarsdenker” aangesproken, denk ik dan maar. Dankbaar heb ik de geboden gelegenheid benut voor een voorstel voor plus

toelichting op een, inderdaad, wat ànder “handelingsperspectief.” In dezelfde hoedanigheid, van “dwarsdenker,” dus, veroorloof ik me nu de – wat mij betreft retorische – vraag hoe wijs het is om druk bezig te blijven volgens een “handelingsperspectief” waarvan je beseft dat het aan, hmm, enige aanpassing toe is. Vooruit, je kunt er niet abrupt mee stoppen. Waarom eigenlijk niet? Nou ja, je ‘omgeving’ heeft tijd nodig om er – door jou – aan gewend te raken. Maar, als ik het zeggen mag, het is verstandig óók op z’n minst alvast enige tijd te gaan besteden aan opvolging van het wèl stelselmatige “handelingsperspectief.” Gewoon, zònder je er meteen druk om te maken. Bijvoorbeeld met een gesprek op een terras. Ik hoor alsnog :-) graag van je.

103.14

Ik deed je in ons laatste gesprek bij jou op kantoor de suggestie om het tweeluik documenten via [...] onder de aandacht te brengen bij Ictu. Hij zou vanuit IND immers betrokken zijn bij het programma Platform regelbeheer (of hoe het tegenwoordig heet).

Na verdere correspondentie met [hem] is mijn indruk echter dat hij in eerste aanleg zèlf niets van beide documenten kan begrijpen of zelfs maar wil weten. Het is me een volkomen raadsel waarop hij wèl uit is, maar stelselmatig potentieel in begripsmatig opzicht heeft dat m.i. allesbehalve. En tot serieuze discussie erover komt het maar niet. Een geschikte, zeg maar, ambassadeur zie ik daarom helaas niet in hem.

Ik verontschuldig me voor de tijd die je, druk als je bent, :-) eventueel vervolgens aan contact met hem besteed hebt.

103.15

Ik blijf het maar niet begrijpen. Wil je nu bevestigen dat je me ermee verwijst naar “een handmatige schets van het model van het stelsel”? Dan herhaal ik dat er, als ik ‘op’ die www-link ‘klik,’ informatie over gmail verschijnt. Géén “schets,” dus. Wellicht krijg jij zo je “schets” wèl te zien, wie weet, maar daar heb ik niets aan.

Wat je beweert over opslag van wat je het “origineel” noemt, te weten dat het “bij ICTU terug te vinden [zou] moeten zijn” en dat jij geen toegang ertoe hebt, helpt niet. Die toegang heb ik immers evenmin. Of denk je soms van wèl? Zo ja, hoe kom je er bij? Zo nee, dan moet ook ik het voor inzage blijkbaar hebben van je “schets.” Je wekt de indruk dat je ergens, hoe je het ook maar noemt, wèl over beschikt. Zo ja, stuur me er ajb afschrift van als bijlage in een emailbericht.

Of doe dat nog steeds niet. Met wat je nalaat deugdelijk gedocumenteerd te delen, kan echter niemand serieus rekening houden. Ook indien wat jij “schets” noemt niet voldoet aan criteria voor navolgbare neerslag, is er for all practical intents and purposes, zoals een Engelse uitdrukking veelbetekenend luidt, géén model.

103.16

Wat houding betreft, kan ook een informatiekundig ontwerper m.i. veel leren van John Dewey (1859-1952). Dat maak ik ditmaal op uit **Dewey, A Beginner’s Guide** (Oneworld, 2008) van David Hildebrand.

Aan een houding liggen opvattingen ten grondslag. Ik gebruik opvatting als vertaling van, in het Engels, belief. Er zijn, zo geef ik hier steeds Hildebrands ... opvatting weer,

two beliefs fundamental to Dewey[. p. 4]

Aanvankelijk spitst Hildebrand dat op filosofie toe. Ik veralgemeniseer dat meteen. Dus, Dewey's

first guiding belief concerns one's approach or stance toward [any] activity[. ... It requires] avoid[ing] prejudicial frameworks and assumptions and accept experience as it is lived.[p. 4]

Nu valt er aan veronderstellingen niet te ontkomen. En wat is een opvatting, eh, anders? Maar houd ze in elk geval voor veranderlijk. Wees tot verandering ervan bereid met

an approach [which] is self-consciously empirical, fallible, and social[. p. 4]

Voor digitalisering is die oproep helaas onverminderd actueel,

[it still being] largely concerned with logical demonstration based on certain premises[, p. 4]

wat dus weliswaar principieel onvermijdelijk is, maar houd zulke aannames nooit voor onwrikbaar en zelfs absoluut ipv beperkt geldig. Het gaat mis met zo'n exclusieve

top-down method [...] because it **already** assumes much about what **must** be discovered[, i.e., taking such assumptions for granted] **prior** to any actual [...] inquiry. [...] Such predeterminations are unfounded[, ... leading [...] inquiry [and so on] into insoluble problems and dead ends[, while] divert[ing attention] from addressing practical problems.[p. 4]

Heb geduld, want

it is [only] **in** experience that one finds patterns of inquiry and logic useful for ordering and directing future events.[p. 5]

Kenmerkend voor ordening is verwevenheid (lees ook: interdependentie). De methode voor dergelijke ordening, voorzien van stelsellogica, heb ik daarom Metapatroon (Engels: Metapattern) genoemd. Daarmee laat zich m.i. mikken op

greater coherence with life as experienced[. p. 5]

Overigens heft Hildebrand het – nog – over meerdere, verschillende

inquiries [...] done by particular people, with particular perspectives, at a definite time and place, with consequences that must be considered.[p. 5]

Maar uit de, tja, aanname van verwevenheid volgt dat zulke verschillen tevens samenhangen. Ofwel, er 'bestaan' wederzijds afhankelijkheden. Op ontwerp van resp. volgens dergelijke, zeg maar, stelselmatige ordening is Metapatroon berekend. Als Dewey's tweede, tot beginsel verdichte, opvatting vermeldt Hildebrand dat onder de noemer van

meliorism[, the] motive for existing [...] is to make life better [by] search[ing] for ways (ideas, practices) to improve **this** life[, that is,] engag[ing] with 'the problems of men'.[p. 5]

Het relevante bereik verdient ... natuurlijk ruimer te worden ... opgevat dan 'beperkt' tot de mensheid. Hoe dan ook geldt voor Dewey's beide opvattingen in combinatie dat

[t]hey pose a challenge to professionalized [...] practitioners [...], who tend to respond by demanding specifics.[p. 6]

Dat moet dus anders, dringend zelfs.

Wat verderop vermeldt Hildebrand als Dewey's

notion of experience[. ...] that [...] the individual mind [...] can [only] be understood as it functions with and through the natural and social environments [rather than in] subjective isolation[. p. 9] To understand experience [requires] to account for how organisms function in environments.[p. 13]

De, zoals ik dat noem, subjectief-situationele oriëntatie dient als voorwaarde voor

interpreting phenomena in synthetically organized ways.[p. 9]

Zeg ook maar verweven, interdependent, voor

[a]ddressing this wider world [p. 12 as an] arena [...] relat[ing] the individual's [...] life to that of other individuals, and to the [...] social environment[. p. 13]

en zo over en weer voor elk individu in wisselende situaties, maw

interact[ing] continuously with [its] environment that is cumulative and mutually modifying.[p. 15]

Dat ... betekent, en daarvoor geeft Hildebrand ongewijzigd een zinsnede van Dewey door, dat verschijnselen

mean distinctions of flexible functions only, not of fixed existence.[p. 16]

Op eenduidige weergave van gedragingen als "functions" van telkens samenstellend ob-/subject en samenstellende situatie, en daarom in onderlinge verwevenheid, is Metapatroon als stelselmatige modelleermethode berekend. Wat telt, is

be[ing] attentive to function and context[. p. 17]

Daarom duid ik het beginsel van Metapatroon doorgaans aan met contextuele verbijzondering. Nota bene,

distinctions are **not** meaningful by reference to something essential or 'real' in a world beyond our experience; rather, their meaning can **only** be determined by relating them to specific situations, histories, and [p. 17] practical consequences.[p. 18] Experience, in other words, is tied up with meaning, and meaning is by its nature social and pragmatic.[p. 39] With shift of need comes shift of interpretation.[p. 39]

Wat Dewey met zijn opvatting in één moeite door geeft, is inderdaad

a **warning** about the traditional logical methods used to describe and interpret [...] phenomena.[p. 18]

Dergelijke logica schiet tekort voor

becom[ing] increasingly effective at addressing what is problematic about [...] living.[p. 39]

Atomisme, essentialisme e.d. voldoen niet, want,

by directly referring to [...] unchanging, self-complete things[. ...] explanations are always inadequate[. **N**o primordial meaning [...] should be sought[. ... M]eaning can only be determined contextually[. it] must be understood transactionally[. p. 19]

Wat dat laatste betreft, zeg ook dialogisch. En daarom veronderstel ik dat elk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, dwz afstemmingsmiddel.

Dewey's

general lesson[. then,] is one of method. It is that strictly analytical methods – trying to build complex behavior out of simple elements – are inadequate for determining the

meaning of [...] phenomena.[p. 20 Instead,] every classification made is rooted in factors extrinsic tot he thing or event studied[, nota bene mijn toevoeging, as if] studied itself.[p. 39]

Mijn idee is dat een gedrag(ing) herkenbaar is aan waarden (Engels: qualities). Dewey stelt dat

[q]ualities [...] are not 'in' anything because they arise out of interaction[. ...] A quality is a transactional event [p. 21] aris[ing] for pragmatic reasons [p. 22 from] participating in a wider environment[. p. 23]

Het ... werkt dus niet door (een) iets strikt apàrt te veronderstellen met als zodanig een wezen met eigenschappen (Engels: properties) van dien. En àls ... iets :-) niet werkt,

it becomes advantageous to **inhibit** pre-organized responses to events – to prevent an automatic response. Through inhibition, a 'pause' is implemented against the flow of immediate action, and a space is created. Within this space, a new qualitative experience emerges[. p. 29]

Allereerst maar eens besèf, erkenning van problemen is echter moeilijk, althans voor iemand zèlf die ze ook ... zèlf heeft. En nòg moeilijker is dat voor iemand die er zèlf van overtuigd is oplossing te bieden, maar blind en doof voor problemen die z/hij daardoor ànderen bezorgt. Een kàns op opbouwende doorbraak is er hoe dan ook slechts met inschakeling van een, zeg maar, bemiddelaar. Dat geldt zeker ook voor digitalisering, zie verder o.a. [Nieuw! De informatietherapeut](#) (2003). Het gaat om het vermogen tot het schèppen van een

ambivalent pause[. ...] Inhibition enables ambivalence, and ambivalence makes possible the consideration of alternatives.[p. 30]

Daar verzetten zowel opdrachtgevers als -nemers zich 'doorgaans' zelfs heftig tegen. Alom druk! Waarmee, dan? Omdat een bemiddelaar zich ònmachtig moet houden om werkzaam te zijn, nee, spot helpt evenmin, zit er maar geen verbetering in zolang minstens de opdrachtgever (lees ook: bestuurder) zich niet openstelt voor een ... pause. De aanduiding pause is overigens ongelukkig in de zin dat een opdrachtgever dat klakkeloos met vertraging kan associëren. Tja, wat houdt ècht op? Is dóórgaan op dwaal-, zelfs doodlopend spoor soms ... sneller? Een ruwe indruk van hoe zo'n ... pauze dan verloopt zònder ... pauzeren, integendeel, maar met (ver)ander(ende) gedragingen, schetst Dewey met een fasegewijs

pattern of inquiry[. p. 53]

Zo'n volgorde is ... natuurlijk illusoir:

In sum, inquiry is an active method of responding to problems [p. 56, with m]ovement between phases [...] dynamic[. ...] inquiry is not a purely logical process[. p. 57]

allesbehalve strikt logisch zelfs, maar vooruit, zeg maar iteratief doorlopen, want

[r]evisiting [...] phase[s] of inquiry is typical[. p. 55]

zijn de volgende 'fasen' aan de orde:

1. An indeterminate situation in which a difficulty is felt[;]
2. The institution of a problem[;]
3. Hypothesis of a possible solution[;]
4. Reasoning about the bearings of the suggestion[;]
5. Active experimental or observational testing of the hypothesis[. pp. 53-56]

Onderzoek houdt volgens Dewey aldus dóórlopend o.a. beoordelen in en eveneens

[n]o judgment [...] is ever **absolutely** right or wrong[. ...] This is because each judgment is situated[, too.] Moreover, the judgment is made not from a completely neutral standpoint but by [a **subject**] – with [its] habits of understanding and whatever store of previous meanings and experiences [it] ha[s] had.[p. 58]

Kortom, subjectief situationisme. Dat Dewey's aannames, wat ik noem, veranderlijke variëteit helpen duiden enzovoort, laat zich ... duiden doordat

he approaches issues [...] from an evolutionary standpoint[, p. 41]

zeg ook maar met evolutieleer als nòg grondiger aanname. Daaruit volgt dat

such concepts [as] belief, knowledge, and truth [...] must be interpreted within the context of a dynamic natural world where creatures struggle to adapt and thrive.[p. 41]

Aanpassing veronderstelt dat er ook, eh, vèrder iets is. Uitgaande van aldus een object en een situatie waarin het verkeert, is ... verder samenhang ertussen verondersteld. Dus volgens Dewey,

[t]he[ir] relatedness [...] is as present to direct experience as the objects themselves.[p. 44]

Sterker nog, een object zèlf in de zin van strikt òngerelateerd bestaat volgens dergelijke veronderstelling(en) niet. En gebruikt Hildebrand met "direct" in "direct experience" trouwens een bijvoeglijk naamwoord, of een werkwoord? Heeft hij het over onmiddellijke ervaring, of over het richten van ervaring? In elk geval kiest Dewey, nota bene

[whose] conviction that thinking has biological origins, moral significance, and real effects in the world come directly from his pragmatist predecessors, in particular William James and Charles S. Peirce[, p. 52]

nogmaals, Dewey kiest voor

a whole-hearted naturalism – an ecological conception of experience[, that is, with] experience central to living (as well as knowing)[. p. 44] A naturalist framework provides an opportunity [...] to [...] examin[e] **knowing** as a process that is practical and cooperative rather than explaining **knowledge** as the final (even divine) product of theoretical reflection.[p. 51]

Helaas heerst verzet tegen zulk, zoals ik het noem, subjectief situationisme nog steeds. Of is het onbenul, dat iemand voor zichzèlf als comfortabel ... ervaart? Of is het verzet als middel voor het doel van overheersing? Als dàt niet subjectief-situationeel is, wat dan wèl?

Hildebrand citeert Dewey met de opmerking dat

common [...] is the assumption of the identity of object of knowledge and ultimately real objects. The assumption is so deep that it is [p. 45] usually not expressed; it is taken for granted as something so fundamental that it does not need to be stated.[p. 46]

Een dergelijke opvatting is echter

deeply prejudiced toward what is permanent over what is changing.[p. 46]

Dat verklaart waarom strevers naar absolute, exclusieve macht er voorkeur aan geven. Klopt, en waarom voorstanders van inclusieve emancipatie met relativeringen van dien er terecht een belemmering voor evenwichtige(r) verhoudingen in

herkennen. Zonder zelfs maar besèf van veronderstelling, is echter elke aanzet tot kritische overweging ervan ònbegrepen en raakt wie zo'n voorstel met òpbouwende bedoeling doet prompt voor, nog zachtjes uitgedrukt, zonderling gehouden. Maar een en andermaal

[t]he point is that some [...] 'important' problems are not problematic at all. They have consumed [...] time and energy because their [...] assumptions have remained unquestioned [p. 48 by] self-appointed experts solving puzzles they have produces themselves.[p. 61]

Van dat laatste is het ... punt, dat zgn specialisten op die manier – blijven – verhinderen dat wèrkelijke problemen aandacht enzovoort krijgen. Wat is informatie, maw een teken? Nee,

[s]igns are not transcendental but natural occurrences, without any essential nature.[p. 51]

Ik herhaal, informatie is afstemmingsmiddel. Dat veronderstelt (een) verhouding (lees ook: situaties) en zo door deelnemers eraan en zo door hun respectievelijke hoedanigheden. Daarom,

[w]hether some actual event **is** a sign depends on functional and pragmatic factors, such as whether it can be employed as such in a particular situation. [...] **As a sign**, an event] fulfils some specific function within a larger situation[. p. 51]

Voor een – zeer – korte toelichting op mijn taal- annex tekenbegrip, zie [Geef mij ajb even de pindakaas!](#) (2016).

103.17

Iets meer dan een jaar geleden belde je mij op nav publicatie in **NRC** over resultaten van onderzoek door de Algemene Rekenkamer naar de financiële administratie van het ministerie. Ik schreef, en stuurde jou, vervolgens een emailbericht met mijn ... bevindingen. [Zie [aantekening 98.20](#) voor] afschrift [...]. Want wat mij betreft, àls je wat aan je je “oud-medewerkster [van] topkwaliteit” doorstuurt, doe dit er ook maar bij.

Er ontstaan èxtra problemen door nodeloze fragmentatie. Ze raken ònoplosbaar, nota bene toenemend, door verschijnselen principieel apàrt te laten gelden ipv principieel samenhangend. Dat leidt tot allemaal verschillende zgn informatiesystemen, wat dan noodzaakt tot vèrder verschillende informatiesystemen voor koppeling ertussen, enzovoort.

Dankzij variabilisering (lees ook: parameterisering) kan daarentegen een ènkel ... informatiesysteem volstaan voor een ruim bereik, klaar. Tja, dat wàs er voor financieel beheer ook.

Maar het moest wat later zonodig met Oracle of SAP volgens, eh, criteria waarmee wordt voorbijgegaan aan de structuur van financieel beheer door een instelling van de rijksoverheid. Informatiebehoeften voor ontwikkelingssamenwerking zijn zo mogelijk nog sterker veronachtzaamd. Wie gelooft dat ict-ers dat gaan oplossen, is niet goed wijs.

Maar zijn vergeleken met veertig jaar geleden de eisen aan financieel beheer, dus bijgevolg aan de opzet van de financiële administratie, niet gewijzigd? Nee. Niet structureel. En dat geldt voor àlle facilitaire aspecten.

Als kwalitatief onderscheid voor structurering telt de overgang van, door mij hier ruw gecategoriseerd, papieren naar digitale ‘drager’ van informatie. Dus, éénmaal digitaal hoeft er aan een structureel evenwichtige opzet niets meer te veranderen.

Eventuele verbeteringen blijven 'beperkt' tot enerzijds bediening, anderzijds presentatie (maar veranderingen daarin bieden overigens zeker niet altijd verbetering).

Indien, hoewel die ... structureel tekortschiet, ook nog eens zgn kant-en-klare programmatuur van een commerciële leverancier gebruikt gaat worden, raakt een organisatie voorts afhankelijk. Over digitale soevereiniteit gesproken, nou ja, over zelfverkozen ondermijning ervan, zo'n leverancier brengt achtereenvolgende versies 'op de markt' met als 'stimulans' voor aanschaf/huur van een nieuwere versie het staken van zgn ondersteuning van een oudere.

Voor het ministerie is overgang van de ene naar de andere versie, ik noem het maar weer, structureel echter volstrekt nutteloos. Maar om een alweer volgende versie, die dus slechts een fragment van informatiebehoeften dekt, nog enigszins verantwoord operationeel te krijgen, moet van alles en nog wat eraan dat voor het ministerie géén belang heeft, wél worden ingesteld, getest enzovoort. Telkens veel werk en met risico van fouten. En als fragment moeten allerlei koppelingen worden nagegaan en zonodig aangepast. Voor elke versie nog veel en veel méér werk met nog veel en veel méér risico. Nogmaals, allemaal nodeloos volgens stelselmatig bemeten opzet.

103.18

Voor zover ik antwoorden kan geven, gaan ze overigens gepaard met mijn vragen. Hopelijk heb je er enige tijd voor.

103.19

Je treft in mij een vooringenomen lezer. Van meet af aan heb ik het zgn aanbestedingsrecht voor averechts gehouden. Jij verduidelijkt waarom mijn opvatting evenwichtig, verantwoord e.d. is, dank je wel! :-)

Wat ik ervan vind, telt echter niet in de zin dat mijn instemming enig gewicht in de schaal legt voor kritisch-opbouwende verandering. Dat weerhoudt me er overigens niet van bij gelegenheid zgn derden zelfs gráág op jouw opvatting te wijzen. Hier veroorloof ik me tegenover jou enkele opmerkingen.

Zoals je tekst thans luidt, veronderstel je a. onderzoek voor academische promotie te verrichten en b. publicatie ervan in het tijdschrift **Bestuurskunde**. Beide veronderstellingen gaan helaas niet meer op. Daarom suggereer ik je beide 'verwijzingen' te elimineren. Meer dan een half uurtje hoeft het je niet te kosten om je tekst in een opstel te veranderen dat weloverwogen, zeg maar, op zichzelf staat. Hoe dan ook beschik je zo met nog maar weinig aanvullende moeite over een tekst waarvoor je van willekeurig wie aandacht kunt vragen. Vermelding van de ontstaansgeschiedenis ervan leidt maar af.

En die kritiek op je taalgebruik? Wat een onzin! Ja, je schrijfstijl verlangt aandacht.

Daar lijkt mij niets mis mee, integendeel. Is het soms geen serieus onderwerp?

En je overwegingen zouden onwetenschappelijk zijn? Het zou me niets verbazen, indien de desbetreffende beoordelaar, inderdaad, over ... concurrentie gesproken, een opvatting heeft die afwijkt van die van jouw toenmalige promotor. Daar zat jij dan tussen. En nu is je promotor er niet meer om te concurreren ...

Wat jij terecht als "paradigmafout" aanwijst, wordt volgens mij ook wel een categoriefout genoemd. Zo'n fout komt, eh, nogal veel voor. (Want) die komt erop neer 'eigen' betrokkenheid abusievelijk als maatgevend voor de gehele verhouding te beschouwen. Daardoor raken overige betrokkenen als, eh, vanzelfsprekend

òndergeschikt. Tja, wie eenzijdige macht nastreeft, is zich zelfs van geen fout bewust.

Ofwel, de volledige verhouding annex betrekking is er uiteraard niet één van inkoop. Het is daarentegen zo dat er van de deelnemers aan een – geval van een – marktgebaseerde verhouding er één is die als inkoper geldt, zoals een ander in zo'n verhouding (!) als verkoper. Je zou daarom zelfs van een dubbele categoriefout kunnen spreken. Allereerst is er, zoals jij aangeeft, het misverstand om inkopen als – openbaar – besturen te beschouwen om vervolgens, zoals ik aan de analyse toevoeg, de nota bene verhoudingsgewijze hoedanigheid als inkoper ten onrechte voor eenzijdig (be)sturend te houden.

Dan heb ik nog wel een vraag. Als lidstaat moet Nederland een Europese richtlijn 'vertalen.' Die richtlijn krijg je niet zo gauw weg, dus evenmin de ervan afgeleide vertaling. Vooral achter overbodigheid steken altijd mensen die er, volstrekt onbekommerd door averechtse gevolgen elders, hun onmisbaarheid aan ontlennen. Mijn vraag? Vind jij dat er een herziening van de Aanbestedingswet mogelijk is die 'recht' doet aan jouw insteek? Als ik je goed begrijp, blijft er als herziene wet slechts over wat meer het karakter van toelichting heeft dankzij verwijzingen naar, zoals jij het rijtje opsomt, "regelgevend kader privaatrecht, comptabele wetgeving en begrotingswetten." Of?

103.20

En als je je tekst wijzigt, :-) raad ik je dus aan om vooral elke vermelding van je hoedanigheid van promovendus te verwijderen. Zo'n verwijzing belemmert zelfs dat je tekst, eh, wetenschappelijk serieus aandacht krijgt. Want je opvatting als promovendus telt onder gevestigde academici als allesbehalve gezaghebbend. Ach, volgens hun criteria stel jijzelf niets voor. Het helpt ook niet dat je herkenbaar bent als bejaarde buitenpromovendus. Gemakshalve vellen ze in één moeite door een geringschattend afwijzend oordeel over wat je beweert. Aan discussie wagen ze zich beslist niet. Heb jij een 'eigen' voorstel, enzovoort? Hoe durf je! Zij maken prompt duidelijk wie er de baas is. Nee, als promovendus ben jij dat niet, althans niet volgens hen.

Wat academici betreft kan je slechts steun verwachten, zolang je ze klakkeloos bewonderend aanhaalt. Omdat jij ze daarmee ... steunt. Dat jij dat doet, vinden zij zelfs hun recht resp. jouw plicht. Terecht kijk jij daarvoor wel uit. Zo vermijden ook zij echter discussie. Nee, ook zij waarderen al meteen een beredeneerde aanzet ertoe ... niet, omdat je hun ... concurrentie met academische collegae bemoeilijkt. (Hoe jij in je opstel onderscheid verklaart tussen "concurreren en onderhandelen" en wat je eruit laat volgen, vind ik duidelijk. Zeer leerzaam. Wie dat weigert te begrijpen, zoekt het in ... oneerlijke concurrentie. :-)

Wat dergelijk academisch geharrewar bijdraagt aan oplossing van maatschappelijke problemen? Tja, niets. Sterker nog, dat houdt maar nodeloos op.

Ik zou zeggen, leg daarentegen – en dus exclusief – zo mogelijk nog méér nadruk op wat jou (!) geloofwaardig annex gezaghebbend 'maakt' voor serieuze analyse, enzovoort. Mij lijken enkele van jouw 'posities' in en bijbehorend vanuit EZ, zachtjes uitgedrukt, nogal relevant.

En met zo'n tekst heb je her en der tenminste een kans allereerst het discussiestadium te bereiken. Ik vrees overigens dat daarvoor persoonlijke (vertrouwens)relaties onmisbaar zijn. Bijvoorbeeld, ken jij – nog – iemand bij/ van de WRR? En/of? Haha, vergeet universiteiten verder.

103.21

Ik beken alvast allereerst maar eens nieuwsgierig te zijn naar a. wie van de ministeriële leiding b. welke problemen ervaart, dus naar c. wat jij ervan geacht wordt te helpen oplossen. Als je me dat wil vertellen, vermijd je nodeloos gepraat door mij. :-)

Ik vermoed overigens dat het ministerie intussen, eh, ontwikkelingen elders gevolgd heeft, waar zgn ict-ers onder de noemer van digitalisering zoiets als een vijfde macht zijn gaan vormen. Zo ja, herstel van evenwichtige(r) verhoudingen verdient voorrang en is uiteraard geen technisch vraagstuk; digitale techniek betreft een aspect, zoals er allerlei relevante aspecten zijn die over en weer – moeten - samenhangen. (Borging van) die ruimere, ook nog eens veranderlijke, samenhang is wat er interessant en praktisch aan is, nou ja, dat vind ik.

Als mijn vermoeden niet klopt, hoor ik dat uiteraard ook graag van je.
Ik kijk naar onze ontmoeting uit.

103.22

Als waarneming onvermijdelijk met deelname gepaard gaat, is het oprecht, dus treffend, om van “een memoir” te schrijven. Ik heb in overwegend tempo, zeg maar óók tot nadenken over eigen herinneringen aangezet, met veel plezier **Op Santa Maria, Azoren** gelezen als verslag(en) van jouw veldonderzoek.

103.23

[Wij] spraken [...] af dat hij me een tekst van hem zou sturen over, zoals ik het maar even noem, misverstanden over overheidsinkoop. Hij kon mijn emailadres blijkbaar niet meer vinden, dus bedankt dat je hem eraan hielp.

Die tekst heb ik inmiddels ontvangen en gelezen. Ik vind zijn uitleg volstrekt duidelijk, evenwichtig. Daarmee gaat hij – dus! – tegen heersende opvatting in, wat dan weer verklaart, helaas, waarom in heersende kring inclusief academische hofhouding iedereen weigert er zelfs maar op in te gaan. Dan kom je met “een memoir” inderdaad verder. :-)

103.24

Op het moment van de verdedigende wissel vroeg ik me af waarom ik nog verder naar het WK zou blijven kijken. Zo’n wissel op het moment van een krappe voorsprong heeft voor het Nederlands elftal ‘onder’ Koeman eerder immers altijd – toch? – tot (een) tegendoelpunt(en) geleid. Nee, ditmaal géén uitzondering.

103.25

Gelet op wat ik associeerde met de titel heb ik de leestip opgevolgd. Dus heb ik **Een fractie van het geheel** (Signatuur, 2008, oorspronkelijk Engels) gelezen. Het begin vind ik vaart hebben. Wendingen zwanger van noodlottig vervolg ... volgen elkaar in hoog tempo op, ontdaan van absurditeit door duidelijke aanwijzing van oorzaken voor zulke gevolgen. Daar gaat Steve Toltz consequent mee dóór tot het einde van zijn roman. In, zeg maar, filosofische zin ‘verandert’ er zo dus echter niets meer. Zoiets als het thema, nou ja, wat ik als zodanig meen te herkennen, drukt Toltz in enkele passages m.i. wat explicieter uit. Nee, een nieuw thema is dat niet. Zo moet ik o.a. denken aan Luigi Pirandello’s **Iemand, niemand en honderdduizend**. Zo laat Toltz één van zijn hoofdpersonen zeggen,

[j]a ik ben aan het veranderen. Verandering houdt in dat nieuwe zelden op de voorgrond treden terwijl anderen zich terugtrekken[. ... Ik] ben er alleen niet zeker van of ik over de zelf beschik die ze moet aanvoeren: de bevrijder.[p. 252]

Dezelfde hoofdpersoon citeert Emerson:

Het moment dat we iemand anders tegenkomen, worden we een fractie van onszelf.[p. 311]

Mijn opvatting, aangeduid met subjectief situationisme, is dat een subject gedragsmatig inderdaad slechts ... fracties telt, te weten situationele deelsubjecten. De andere hoofdpersoon is de zoon van de ene. De zoon stelt

er niet op uit [te zijn geweest] een complete samenvatting van hem[, dwz van zijn vader,] te geven. Dat kon ik ook helemaal niet, omdat ik maar een deel van hem was, en hoe kon ik ooit weten waar hij deel van was?[p. 636]

Enzovoort.

103.26

Dat is nogal veel tegelijk om te verbeteren, “de wereld.” Zo vind ik het volstrekt ... redelijk – om veranderkundig ervan uit te gaan – dat iederéén vooral verbetering voor zichzelf nastreeft (inclusief, tja, helaas vaak het hoogst haalbaar, vermijden resp. vertragen van verslechtering :-).

De vraag is dan hoe iemand ònderlinge verhoudingen opvat. Kan het mij – pas – beter gaan, doordat het anderen slechter gaat? Exemplarisch vind ik de solosporter. Kan het zèlfgerichter dan met marathonloop? Of help ik anderen aan verbetering voor hènzelf, opdat het eveneens mij beter gaat? Ploegsporter, dus.

Sport als metafoor verduidelijkt dat er altijd, maar tēlkens afhankelijk van een bepaald – vermeend – belang, grenzen aan solidariteit zijn. Het gaat er voor een ploeg tòch om andere ploegen te verslaan, nietwaar? Of? Echter zònder andere deelnemers, over noodzakelijkerwijs verruim(en)de grenzen voor solidariteit gesproken, valt er natuurlijk nooit ook maar iets te winnen. Als een zgn verliezer op geen enkel voor haar/hem relevant aspect ook maar iets wint, doet z/hij vroeg of laat niet langer mee, is daartoe zelfs niet in ‘staat.’

Hoe dan ook vind ik dat ‘hogere’ functionarissen in elk geval aan de eis moeten voldoen dat ze ooit op behoorlijk niveau (een) ploegsport(en) beoefend hebben. En een ploeg telt niet – louter – medewerkers, maar àlle zgn belanghebbenden.

Is dat al eens onderzocht? Of politici en bestuurders aan die eis voldoen?

Opvattingen verschillen meteen over wat als, zeg dan ook maar, wedstrijdverband geldt. [Hij] dacht wellicht, maar verkeerd, dus, dat hij als promovendus was toegelaten tot academische competitie. Mis! Daarom begreep hij àfwijzing van zijn tekst ook niet. Die is, zoals ik ongevraagd :-) in één moeite door ter inzage kreeg, zgn inhoudelijk inderdaad niet beredeneerd. Aan de kenschets van de schrijver vinden academici, met een zgn vakdiscipline als uitgesproken solosport, meteen herkenbaar dat hij zich òntoelaatbaar gedraagt. En zij beslissen over plaatsing in het tijdschrift in kwestie. Zo ronduit durven ze dat tegenwoordig echter niet op te schrijven. Daarom komen ze met wat ik fopvattingen noem. Onzin, dus. Maar doe je eraan in ònmachtige positie?

Eenmaal academisch gepromoveerd zou het voor [hem] overigens geen verschil maken. Omdat hij niet volgens de competitie(s) van hùn, eh, bond ... gepromoveerd is door-de-klassen-heen, laten academici hem hoogstens helemaal onderaan bungelen.

Ik heb enigszins relevante ervaring.

Waarmee [hij] mij met zijn tekst nog eens èxtra aansprak, is zijn positionering van – het begrip – concurrentie. Nu moet hij nog beseffen in academisch opzicht zèlf niet

eens aan concurrentievervalsing onderhevig te zijn, maar zelfs aan uitsluiting. (Want) hij kan dan wel denken dat hij een (wed)strijd aangaat, maar dat 'zien' gevestigde academici dus beslist niet zo. (Ook) ik heb hem aangeraden zijn illusie te erkennen. Het hoeft hem nauwelijks moeite te kosten om zijn tekst te ontdoen van sporen van wat hij abusievelijk beschouwt als zijn bewegingen in een – nòg een misvatting, eerlijke – strijd.

Maar wat kan hij er dan mee? Slechts waar hijzelf eerder gevestigd 'een naam' heeft, kan hij m.i. rekenen op – enige – aandacht voor wàt hij onder zijn naam beweert. En dan nog. Na pensionering vervalt naamwaarde doorgaans met exponentiële versnelling. Heb je volgens een ànder geen macht? Dan domweg geen gehoor door die ànder, afgedaan, punt.

Vertel mij wat.

Zo kunnen misstanden volgens kortzichtig overheerste verhoudingen aanhouden. Zolang iemand, die in de positie verkeert er iets aan te kunnen doen, weigert er buiten de voor haar/hem onmiddellijk uitwerkende machtsverhoudingen op aangesproken te worden – wie staat er nou bovenaan? – en dus ook daadwerkelijk niets eraan doet, kan het voor zgn buitenstaanders slechts blijven bij op- en beschikbaar stellen van evenwichtige(r) "voorstellen."

Rara, hoe kòmt iemand op zo'n positie? Solosporters zijn voor dergelijke competitie in het voordeel.

Populisme gedijt bij ontwijking van discussie door gezagsdragers. Een voorwaarde voor succes van een ploeg is echter ... discussie. Wat ik hierboven als aanstellingseis voor hogere functionarissen aangaf, houdt daarom vermogen tot open discussie in.

Nota bene, wie een kritisch-opbouwend voorstel doet, wil helemaal geen strijder zijn. Die kwalificatie krijgt z/hij verleend door wie zich aangevallen waant, precies, ter rechtvaardiging van eigen ... aanval. Václav Havel besepte dat kwalificering als dissident onderdrukking, herstel, onderdrukkers dient.

103.27

Tot mijn, hmm, relevante academische ervaring behoort het volgende. Weliswaar ben ik gepromoveerd, maar ik heb nooit de indruk gekregen dat ook maar iemand serieus aandacht aan mijn 'verslag' heeft besteed. Tegen mijn eerste promotor zei ik, toen ik de concepttekst van een hoofdstuk over het semiotische werk van Umberto Eco inleverde, dat ik me er nogal kritisch over uitdruk. Wetenschappelijke discussie, prima, reageerde hij. Omdat ik meende, en nog steeds meen, met **Semiosis & Sign Exchange** een voor stelselmatige dekking werkzame uitbreiding van semiotiek (lees ook: tekenleer) tevens pràktisch bruikbaar aan de hand te doen, was op mijn suggestie Thomas Sebeok in de promotiecommissie opgenomen. Dat was een vergissing van mij. Als destijds meest vooraanstaande semioticus ter ... wereld duldde hij geen, wat hij blijkbaar opvatte als, inbreuk op wat hij voor onwrikbaar hield als zijn beginselen. Daar kwam bij dat hij en Eco blijkbaar een nauwe betrekking kenden. Hoe dan ook, als reactie liet Sebeok weten, zo liet de promotor althans mij weten, dat mijn werk als proefschrift ... ontoelaatbaar was. Waarò? Dat kreeg ik van de promotor niet te horen. Sebeok heeft vrijwel zeker nagelaten redenen te vermelden. Ik heb de promotor gevraagd wat hij ter verdediging van mijn opzet e.d. geopperd had. Ook niets, kennelijk. Dat is uiteraard een confronterende vraag van mij, zeker als je zèlf niet wèrkelijk serieus aandacht aan mijn concepttekst besteedde. Het kwam voor de promotor erop neer, dat ik mijn

tekst helemaal opnieuw, maar dus anders, moest schrijven. Ik heb er geen moment aan gedacht. Graag of niet.

Voor een andere promotor ging ik naar een andere universiteit. Inmiddels was **Metapattern: context and time in information models** in de VS verschenen bij uitgeverij Addison Wesley. Dat gold als een erkenning om zelfs hoger te waarderen dan – met – een academische promotie. Zo wisselde ik van promotor. Het was nog even spannend toen mijn ‘zaak’ in het landelijk overleg van rectores magnifici aan de orde werd gesteld. Agendapunt: een proefschrift afgewezen door de ene kon niet door een andere universiteit alsnog worden aanvaard. Op de vraag ernaar van promotor nr 2 antwoordde ik dat het in mijn geval om een andere tekst ging. Dat voldeed ... blijkbaar.

103.28

Met het reageren op emailberichten heb je de vaart er behoorlijk inzitten. :-) Bedankt voor bevestiging van afspraak.

103.29

Antwoord op de vraag naar “de juiste weg” hangt uiteraard ervan af a. waar je naartoe wil en b. of je er op die manier ook met enigszins evenredige inspanningen komt. Zodra behoeften wat méér dan triviaal zijn, ontdek je dat dus altijd pas onderweg.

Op een landkaart kan een weg aantrekkelijk, zelfs evident en uitnodigend lijken. Maar op weg kan ‘verkeer’ streng geregeld blijken en, nee, je wordt zelf zeker niet erkend als regelaar.

Wie zelf regelaar wil worden, verder eigenlijk ... niets, weet zich ... juist dáádoor op “de juiste weg,” en vervolgt gehoorzaam hun weg, die van de regelaars, dus, om het ooit trots als zijn weg (lees ook: domein) op te eisen. Bevel is bevel, met eraan gehoorzamen als ... weg naar eraan te laten gehoorzamen.

Het vergt kennelijk enige wijsheid te beseffen dat een weg die slechts leidt tot benoeming van, op jouw beurt, regelaar ervan, stellig volledig voorbij gaat aan reële maatschappelijke opgaven.

Nee, het valt niemand te verwijten voor de eerste keer zo’n weg te hebben ingeslagen. Aanvankelijk moet je immers op de kaart afgaan, andere informatie is althans voor jou vooralsnog niet beschikbaar. Je kunt daarom nog niet beoordelen dat wervende voorlichting vals is.

Kritisch-opbouwende bijdragen aan maatschappelijke opgaven kan je zowel langs zo’n weg als vanaf het eindpunt ervan echter niet leveren. Wie het gaat om – voorwaarden voor – dergelijke, maw maatschappelijk verantwoorde, want evenwichtige, bijdragen, doet er, eh, niet zo verstandig aan zich, nota bene zelfs vrijwillig, aan mishandeling door regelaars te blijven blootstellen.

Terecht verwijt treft pas wie desondanks niet ... opgeeft. Zelfde woord, andere betekenis: zorg dat je wèg komt!

Je pakt de landkaart er maar weer bij. Tja, welke zgn openbare weg je ook kiest, overall proberen gevestigde regelaars volgens “hun eigen gelijk” krampachtig hun orde te bewaren.

Je zou zeggen, wat belet een regelaar (lees ook: bestuurder) om dan tenminste “iets kleins [te] veranderen”? Telkens blijkt klein dan wel groot helemaal géén criterium. Verzet betreft verandering. Wat niet past in wat bestuurders voor de orde houden, ervaren zij prompt als een bedreiging ervan. Nou ja, van henzelf, maar hun angst

raakt verdrongen. En – de schijn van – verandering die volgens hen wèl ... ordelijk is, kan ze – daarom? – zelfs niet groot genoeg zijn.

Ik ben pas 'later' academisch gepromoveerd, kort voordat ik vijftig werd. Vermelding van leeftijd is relevant, omdat ik er jaren op had zitten met o.a. wat ik in elk geval zèlf als onderzoek beschouwde. Dat had de stelselmatig bemeten methode Metapatroon opgeleverd. En opstellen van een proefschrift zag ik als middel om dat nog weer grondiger te documenteren voor aldus methodisch geborgde samenhang. Huh?! Ik wil ermee aangeven dat ik helemaal zèlf – achteraf – het onderzoek koos en vervolgens zowel de uitvoering als verslaggeving ervan ook helemaal zèlf heb bepaald. Toegegeven, ik ben 'pas' met schrijven begonnen, toen een hoogleraar zich bereid verklaard had mij als promotor te 'begeleiden.' Hij herkende, en dat was goed gezien, een manier voor beheersing van wat, op z'n Engels uitgedrukt, messy problems waren gaan heten. Over de opzet, nota bene door mij voorgesteld, hebben wij één keer een gesprek gevoerd en bij die gelegenheid uitte hij slechts als wens dat ik ook aandacht aan werk van Jürgen Habermas zou besteden, benadrukkend hoe moeilijk toegankelijk dat wel niet is; daarvoor leende hij mij een boek met zgn secundaire literatuur. In zoverre heb ik die ... aanwijzing serieuzer genomen dat hij die bedoelde door commentaar te geven op desbetreffend werk van Habermas zèlf. Ik heb in het tempo van één week per hoofdstuk hard dóórgewerkt aan de eerste conceptversie. Datum van promotie was ook vlot overeengekomen. Toen begonnen de problemen ... Twee jaar later ben ik aan een andere universiteit alsnog gepromoveerd. In die tussentijd bleef de opzet óngewijzigd, maar heb ik de tekst uitgebreid met talloze tussenvoegingen volgens – onverminderd 'mijn' – tussentijds onderzoek.

Ach, [hij] is op nog veel latere leeftijd aan zijn promotietraject begonnen. Moet je nu als man van in de zeventig als jongste knechtje van een hoogleraar dienen? Als hij vindt zèlf een gedegen opvatting te hebben die hij vooral zèlf er nog op vooruit vindt gaan door haar met navolgbare beginselen in maatschappelijk verband te positioneren, moet hij op zoek naar een hoogleraar die hem toestaat op zijn eigen voorwaarden zo'n tekst àls proefschrift te schrijven. Eisen waaraan een proefschrift zoal moet voldoen, helpen nota bene hemzèlf dan een alweer degelijker verhaal te maken van wat zijn (!) verhaal is en blijft.

Of ooit iemand ànders ernaar kijkt, is iets ... anders. Daar heb je niet of nauwelijks invloed op. Maar je hebt dan tenminste een tekst die stáát.

Een facilitaire hoogleraar opduiken kan lukken, omdat z/hij vrijwel zonder moeite ervoor te doen voor haar/zijn leerstoel de 'premie' voor een afgeleverde academische doctor incasseert. En àls je geen hoogleraar bereid tot medewerking krijgt, doe voor de suggestie van enkele kwaliteitscriteria dan alsòf je een proefschrift schrijft.

Wat jij als "een eigen industrie" aanwijst, "melkkoe" en zo, houdt tevens in dat er géén kans bestaat onder de noemer van aanbestedingsrecht een hoogleraar te treffen die ruimte biedt voor een opvatting die het aldaar heersende dogma doorprikt. Wellicht is een hoogleraar cognitieve dissonantie oid ervoor te porren. Prima casus, nietwaar?

103.30

Over discussie gesproken, dus wat vind je van mijn suggestie om de Aanbestedingswet ook daadwèrkelijk tot in detail te – laten – herformuleren in termen van – verwijzingen naar – andere, allang bestaande wet- en regelgeving? Als

ik je goed begrijp, moet zo'n herleiding dekkend kunnen. Het leveren van bewijs telt dan als onderzoek.

Wat een academische promotie betreft, geldt de promotor gewoonlijk in twee opzichten als (leer)meester van de promovendus. De, zeg daarom maar, gezel leert van de meester zowel een onderwerp als zgn wetenschappelijke behandeling ervan. Onderscheid tussen onderwerp en methode valt overigens onmogelijk strak vol te houden (vandaar het belang van opleiding als praktijk). Maar, vooruit, het helpt om te beseffen dat in jouw geval, dwz met jou als promovendus, die verhouding met een promotor anders ligt. In allerlei ... opzichten beheers nota bene jij immers het onderwerp in kwestie beter, weet jij er meer vanaf, enzovoort dan welke hoogleraar dan ook.

Als een hoogleraar niet kan aanvaarden dat z/hij juist van jou nogal wat kan opsteken, maar daarentegen abusievelijk meent dat z/hij jou in alle opzichten de baas is, dus ook moet zijn, gaat het geheel mis. Slechts wanneer een hoogleraar zich in jouw 'geval' opzettelijk beperkt tot enige methodische begeleiding, zit er afronding met een zgn promotie in. En dan nog. Want onderwerp en methode hangen ten nauwste samen. Kortom, z/hij moet er ook nog eens voor openstaan dat jouw sterkere beheersing van het onderwerp weleens tevens tot methodische wijzigingen leidt. Zo ja, je stelt dan zelfs haar/zijn meesterschap in dat opzicht op de ... proef. Gelet op de correlatie van hoogleraarschap met ijdelheid is de kans dat je zo'n dienend nieuwsgierige ipv heersend eigenwijze promotor treft, nou ja, wat denk je zelf?

Mijn idee is dat je niet alleen recht op discussie hebt door zelf serieuze voorstellen te doen, maar ook de plicht ertoe wanneer een ander jou iets voorstelt, en al helemaal tot voortzetting van discussie verplicht bent nadat een ander wel degelijk redelijkerwijs is ingegaan op wat jij voorgesteld hebt. Wat mij betreft is zelfs het enige dat onder de noemer van verantwoord onderzoek inclusief (!) discussie als methodisch onwrikbaar kan gelden, verspreidbare en daardoor o.a. navolgbare verslaglegging ervan. Of dat al dat niet in academisch verband gebeurt, doet er uiteraard niets toe. Hoe dan ook moet – relevante – discussie gedocumenteerd zijn. Aarzel – dus – ajb niet voorafgaand aan ons a.s. gesprek netzo schriftelijk op mijn emailberichten, waaronder dit, te reageren.

103.31

Het kan je niet ontgaan zijn dat ik me onthield van het tonen van enthousiasme over je plan. Zo onmiddellijk kon ik je echter geen verantwoord oordeel erover geven. Dat oordeel heb ik inmiddels wel. Het luidt dat het plan verkeerd is. Doe het niet! Doe wel wat, maar iets anders. Ik leg dat allemaal uit.

Wat hier volgt, is wat ik voorafgaand aan het bovenstaande schreef. Beschouw het als verantwoording van mijn overwegingen resp. aanbevelingen. En lees het ajb vanaf een groter scherm dan je mobiele telefoon biedt.

Nogmaals hartelijk bedankt voor je uitnodiging. Als het jouw opzet was :-)) om mijn vermoeden over gemankeerde digitalisering te logenstraffen, erken ik dat je er loffelijk in geslaagd bent. Het is dus nog veel en veel erger.

Wat valt eraan te doen? Mijn indruk is dat ik er op mijn beurt niet in slaagde je tijdens ons gesprek voldoende te interesseren in – ruimte voor – zgn informatiekundig ontwerp(en). Uiteraard begrijp ik terdege dat jij je opgave niet nodeloos uitbreidt. Als secundaire reactie die mij als stelselmatig ontwerper eigen is, veroorloof ik me

desondanks hier enkele vervolgoepmerkingen die m.i. jouw serieuze overweging verdienen.

Hoe dan ook helpt maken van aantekening en nalezen ervan mijzelf aan een wat expliciet beredeneerdere opvatting ná een eerste indruk. En dankzij documentatie laten zich desgewenst derden voor overweging aanspreken. Hiermee heb je dus een document om eventueel te verspreiden.

Ik verontschuldig me niet voor de lengte van dit emailbericht. De problemen zijn immers ernstig, zoals jij onbetwistbaar aangeeft. Zelfs voor een ruwe, alvast reeds enigszins evenwichtige aanduiding van wat m.i. samenhangende (!) overweging verdient voor deugdelijke oplossing, meen ik niet om een wat uitgebreidere tekst heen te komen.

Als een gezegde als kenschets kan dienen, valt mij meteen 'dweilen met de kraan open' in. Er staat dus ergens een overdrachtelijke kraan. Jij leek in te stemmen met mijn kwalificering als vijfde macht. Dus, vrijwel eigenmachtig draaien 'ze' daar wat 'ze' vergaand exclusief als hun kraan beschouwen alsmaar verder open (waarvoor blijkbaar een geldkraan rijkelijk open staat; over besturing gesproken, die ontbreekt blijkbaar al meteen budgettair). Tja, alsmaar krachtiger pakt de straal, herstel, pakt het alsmaar toenemende aantal operationeel dysfunctionele stralen alsmaar verwoestender uit.

Als uitwerking zó ernstig nadelig is, helpt verhulling niet. Ik geef je mijn opvatting dus onbehouden. Waarop je 'binnen' je opgave mikt, zoals ik je uitleg ervan althans begrijp, noem ik dus dweilen. Prima, als iemand op korte termijn zichtbare activiteit wil zien, mobiliseer een dweilploeg (jouw term: loket). Maar verwacht er geen verbetering van.

Besef ajb dat óók dweilen medewerkers vergt die het kunnen. Wil je mensen van het digitaliseringsbastion naar het loket overplaatsen? Als ze iets hebben bewezen, is dat ze dáárvor ongeschikt zijn. En/of moeten de evenwichtige(re) besturingsverhoudingen die je gaat voorstellen, ze hun nieuwe les leren en ze erbij houden? Anders wederom wat extra medewerkers, dan maar? Voordat je het weet, hebben ook zij zich in het bastion 'teruggetrokken.'

Als medewerkers op een post allang met nogal ongesorteerde digitaliseringstaken overspoeld zijn, dwz dat er altijd meer moet gebeuren waar zichzelf vaak niets mee opschieten, integendeel, en dat vaak ook nog eens met minder medewerkers moeten doen, kan hun verwarring met een krakkemikkige dweilploeg alleen maar nóg erger worden.

Vooruit, stèl dat je zo'n loket op orde krijgt, zelfs vlotweg. Dan blijft vervolgens dat loket dus alsmaar overspoeld. Vlot? :-) Ik herhaal, stèl dat het loket erin slaagt, herstel, dat de medewerkers ervan kennelijk erin slagen om de wanordelijke stromen eenduidig gekanaliseerd te krijgen.

Maar, ik vraag het toch, hoe denk je dat zij zo'n prestatie kunnen leveren? Als dàt geen informatiekundig stelselmatig bemeten houding, kennis en vaardigheden van ze vergt, wat dan wèl? Om nog maar te zwijgen van de ... extra digitale voorzieningen waarover zij daarvoor moeten beschikken. En uiteraard is het, nog zachtjes uitgedrukt, véél ingewikkelder om achteraf te helpen aan operationele orde vanuit door technische kortzichtigheid gedreven wanorde dan om van meet af aan in zulke orde te voorzien.

Een ander gezegde luidt dat voor iemand met een hamer alles een spijker is. Met twee mensen met elk een andersoortige hamer en tevens blind voor elkaar is een

wedloop onvermijdelijk (zolang ook hun financier blind is). De één slaat er 'met' digitale techniek op los, waarop de ander dergelijke willekeur met operationeel evident nadelige gevolgen probeert te beheersen door 'met' organisatie & bestuur terug te slaan. Enzovoort. Ook en zelfs vooral zonder een soort 'diplomaat' komen 'ze' er dus nooit uit. Probeer als de echte diplomaat die jij bent, je onmisbaarheid voor, en daarom in, bepaalde verhoudingen te vertalen naar vergelijkbare noodzaak van inschakeling van een, eh, intermediair ter verzekering van stelselmatige voorzieningen voor informatieverkeer.

Ja, ik weet het, koers wijzigen is nogal wat.

Overweeg ajb dat structurele oplossing ipv symptoombestrijding – ik zeg het maar weer ongezoeten – noodzaakt tot ingrijpen aan de bron, waar de kraan staat, dus. Wanneer meteen dáár niet is voorzien in – borging van – optimale hulpmiddelen voor het, zeg maar, eerste lijnswork, blijft wirwar van 'fouten' heersen. Nogmaals, herstel van fouten is vele malen ingewikkelder dan het vermijden ervan. Je vergist je daarom schromelijk, indien je meent aan informatiekundige overwegingen voorbij te kunnen gaan.

Later, soms? Dan ben je te laat. Want om voor de posten te functioneren zoals je voorstelt, moet het loket over zgn passende variëteit beschikken. Er is een Wet van passende variëteit. Met de vijfde macht als 'bron' van variëteit die als te beheersen geldt, moet het beoogde loket die variëteit voor beheersing ervan dus minstens evenaren. Die wet heb ik niet bedacht. Dat deed ooit W.R. Ashby. Wat telt, is dat 'ie geldt.

Bestuurlijke verhoudingen, jij zegt governance, kunnen inderdaad een ... voorwaarde bieden voor optimale operationele verhoudingen. Tja, wie nooit iets anders heeft gedaan dan besturen, kan abusievelijk – gaan – geloven dat zgn governance de voornaamste vóórwaarde is. Voor wie er helemaal niets van wil begrijpen dan zelfs de enige. Maar het is een hardnekkige veranderkundige illusie dat wijzing van organisatie & bestuur een oorzaak is met dáárom strikt gegarandeerde gunstige operationele gevolgen. Wat werkt, zijn operationele experimenten. En wat gunstig ervoor en -door uitpakt, kan voor handhaving eventueel, nee, nodig is dat niet, kan voor operationele borging zelfs averechts uitpakken, worden voorzien van zoiets als een statuut.

Maak je ajb geen exclusief bestuurlijke illusies.

Daadwerkelijke operationele optimalisering is allereerst een kwestie van ontwerp(en) met allerlei tot en met gedetailleerde afwegingen van dien. Nota bene, digitalisering is een middel. Waarvoor? Voor facilitering van informatieverkeer en -voorziening. En, nota bene verder, óók informatie is 'maar' een middel. Waarvoor?

Informatie is (lees ook: tekens zijn) afstemmingsmiddel. Ofwel, er 'zijn' allerlei verhoudingen. Deelnemers eraan wisselen volgens hun respectievelijke nadere hoedanigheden informatie uit voor wederzijdse beïnvloeding. Niets nieuws. Sociale psychologie. Met welke techniek een verhouding wordt gefaciliteerd, direct contact, brief, telex, email, ga zo maar door, maakt principieel niets uit, punt.

Volgens mij kan, en moet, toch vooral elke diplomaat dit door-en-door operationele (lees ook: pragmatische) informatie- annex tekenbegrip prompt ... begrijpen en waarderen. Is bevordering van ... afstemming niet de kunst en kunde van diplomatie?

Je ziet dat ik probeer je op een jou vertrouwd referentiekader aan te spreken. Omdat ik géén diplomaat ben, doe ik dat zonder enig gezag. Het zal dus wel niet kloppen,

maar hopelijk waardeer je mijn bedoeling. :-)

Wie informatie als afstemmingsmiddel opvat, volstrekt praktisch, heeft meteen het operationeel relevante, dus geldige besturingscriterium voor o.a. digitalisering beschikbaar, dus ook hoe dat altijd ruimer moet passen. Dat criterium luidt: Wát schiet wié er wànnere voor wèlke behoeften aan verlangde afstemming mee op? Dat is het. Herstel, daarmee begint het. Wat ik je probeer te verduidelijken hoef je niet te doorgronden. Mag natuurlijk wèl, zeer graag zelfs. Zolang je het als bestuurder maar vòlgt, is het echter al uitstekend.

Let op, erkenning van informatie als afstemmingsmiddel is één. Het doorlopend veelvoud van afstemmingsgevallen is twee. En drie is interdependentie van die gevallen. Wat maatschappelijk verkeer – waartoe diplomatiek verkeer behoort, evenals overige ‘primaire’ taken van het ministerie – kenmerkt is verloop waarin deelnemers in wisselende verhoudingen in bijbehorend wisselende hoedanigheden wisselend wederzijds afhankelijk zijn. Of is het wederzijds wisselend afhankelijk? :-)

Ben je er nog? Nogmaals, je hoeft uitleg alleen maar te volgen ...

... om te gaan leiden, sturen. Want je kunt nu een heldere opdracht verstrekken. Op z’n radicaalst luidt die dat je één voorziening verlangt ter facilitering van alle interdependente afstemmingsgevallen.

Zo bijzonder is dergelijke flexibiliteit niet. Sterker nog, je bent er voor fysieke verplaatsingen van kinds af aan mee vertrouwd (en daarom ben je je er stellig niet van bewust). Zo is er één – systeem van de zgn – openbare weg. Er is openbaar aan dat – in beginsel – iederéén er tegelijk (!) gebruik van kan maken voor verplaatsingen tussen locaties van eigen keuze.

Zoiets wil je voor informatieverkeer ook. Dat verklaart overigens meteen hoe verstrekkend informatiebeveiliging inclusief autorisatie onlosmakelijk stelselmatig ge(maat)regeld moet zijn.

Heus, één systeem? Hmm, als het een zeer gering aantal informatiesystemen is en blijft, vind je het ook prima. Toch? Als daartussen maar samenhang geborgd is. Nee, een treintracé is geen fietspad, maar een treinstation heeft wel een fietsenstalling. Het spoornet is geen openbare weg; de trein is openbaar vervoer. Je begrijpt het idee.

Wat je voor de opzet van voorzieningen voor informatieverkeer en -voorziening moet vòlgen is dat hoe dan ook het rijtje één-twee-drie telt. Ofwel, relevante wederzijdse afhankelijkheden moeten ‘in’ informatie uitgedrukt zijn.

Dat lukt echter niet met de overgeleverde begripsidentificatie die ict-ers nog alom klakkeloos benutten. Averechts veronderstellen zij dat een begrip met een enkel element eenduidig geïdentificeerd kan, zelfs moet, worden. Het geldigheidsbereik (ict-jargon: domein) ermee is echter minimaal. Het is die beperking, dwz het gemis aan interdependent potentieel, die ict-ers in hun luxueuze onwetendheid ertoe ‘dwingt’ het ene na het andere geïsoleerde informatiesysteem te blijven opdringen aan ‘arme’ operationele medewerkers. Dat is inderdaad wat er gebeurt, en waar je terecht van af wilt.

De oplossing zit ‘m in wijziging van begripsidentificatie. Enkelvoudige moet door samengestelde identificatie worden vervangen. Als je nader wil weten hoe zo’n samenstelling – pas – voorwaarde biedt voor verweven uitdrukking en zo’n uitdrukkingswijze voorwaarde voor verdichting van voorziening, leg ik je dat onder de methodische noemer van Metapatroon zelfs zeer graag uit. Zo ingewikkeld is het niet, mits ... je beseft dat het erom gaat te voldoen aan eisen volgens één, twee en

drie. Alvast kort door de bocht: nodige en voldoende context behoort onlosmakelijk tot eenduidige begripsidentificatie.

Wat je voor een levensvatbaar plan minstens moet beseffen, is dat het allemaal om afstemming draait. Inderdaad, dus ook afstemming voor facilitering van afstemming. Ben je er nog steeds? Want voor facilitering volgt daaruit enerzijds het bestuurlijke criterium, anderzijds voor bijbehorende (!) digitalisering de eis van de samengestelde begripsidentificatie.

Zolang begripsidentificatie enkelvoudig wordt gehouden, kan je governancen wat je wilt, maar maak je het er op z'n gunstigst niet in nog hoger tempo erger mee.

Dat klinkt jou wellicht als een ... eenvoudige :-) maatregel. Vooruit, dan geven we ict-ers opdracht voortaan informatie annex begrippen stelselmatig passend, dwz samengesteld à la Metapatroon, te identificeren. Ja, doe dat zsm.

Hmm, terechte vraag: waarom doen ze dat niet allang uit zichzelf? Dat moet je hun vragen. Ik heb wel een idee. Zeker als bestuurders de kip maar blijven voeren, vetmesten zelfs, lijkt het voor ict-ers volstrekt normaal de voor ... hèn gouden eieren te rapen. Als het je om die beloning gaat, is het niet handig om de kip te slachten. En zolang iedereen, nou ja, vrijwel iedereen roept hoe moeilijk het is wat ze doen, hoe schaars ze zijn op de arbeidsmarkt, enzovoort, herkennen ict-ers géén aanleiding, laat staan noodzaak, tot grondige heroverweging van hun aannames. Indien/omdat een dergelijke houding in de vijfde macht heerst, kan je rekenen op verzet en zijn daarom zijn helaas tevens zgn flankerende maatregelen nodig.

Ook een terechte vraag: wanneer je voor oplossing terug moet naar herziening van – structuur – van begripsidentificatie, waarom zou juist het ministerie eraan/-mee – moeten – beginnen? Retorische vervolgvraag: wil je van de problemen afhelpen, of niet? Waar maakt niet uit.

Het is dus meer een kwestie van zgn draagvlak voor verandering. En omstandigheden daarvoor zijn bij uitstek bij het ministerie gunstig. Dat lijkt mij vergelijkbaar met wat ik je vertelde over digitalisering van verbindingen. Het belang ervan was véél eerder bij het ministerie evident dan elders. De noodzaak van optimale verbindingsvoorzieningen was daar iedereen immers allang duidelijk. Daarom hoefde destijds nog 'slechts' te worden aangetoond dat middelen op basis van digitale techniek per saldo verbetering boden. Experimenteren, herkenbaar bewijs leveren, dóór.

Zo erkent 'men' juist bij het ministerie, of ik moet me sterk vergissen, dat een kenschets van primaire activiteiten is: leveren van bijdragen aan interdependentie, dwz aan, ik handhaaf even mijn woord ervoor, afstemmingsgevallen waarvan nota bene de onvoorziene resp. onvoorzienbare vaak de belangrijkste blijken die door de internationale schaal voorts door ruimst denkbare variëteit gekenmerkt zijn. En als ik dat zo stel, heb je meteen een verklaring voor wildgroei van informatiesystemen.

Niemand beseft kennelijk de werkelijke oorzaak, maar 'hun' impliciete veronderstelling van enkelvoudige begripsidentificatie 'noodzaakt' ict-ers tot materiële afbakening per nauwe gevals categorie (waardoor dus samenhang met gevallen van aldus 'gemaakte' andere categorieën onnavolgbaar verloren gaan, terwijl er zulke geforceerde categorieën blijven bijkomen). Gevolg is telkens weer een apart systeem per gevals categorie(tje).

Dus, verbind aan het relevante besturingscriterium eisen voor begripsidentificatie voor digitale informatiedragers. Aanvaard dat ict-ers dat op eigen initiatief niet kunnen bedenken. Verklaar ze er daarom per maatregel aan onderhevig. De details

aan de, zeg maar, digitaliseringskant hoef je àls bestuurder dan niet te kennen. Herkenbaar als uitvoering van besturingscriterium is het voldoende begrijpelijk geraakt wat er 'daar' moet gebeuren, en daadwerkelijk gebeurt. Dat vergt praktisch een schakel. Voor verantwoorde navolging van die cruciale, eh, maatregel mbt samengestelde begripsidentificatie en wat er zoal aan vasthangt moet met voorrang een bekwame ontwerper worden in-geschakeld. Zodra er meerdere behoeften 'bestaan,' vaak ook nog eens veranderlijk, is ontwerpen een vâk. Informatievoorziening is beslist géén uitzondering. Ontsporing, zeg ook maar wildgroei, is exemplarisch voor het ontbreken van verantwoord ontwerp(en). Onbeheersbare vermenigvuldiging raakt aangejaagd door een bepaalde behoefte onmiddellijk als een apàrt probleem te duiden (spijker) om daarvoor netzo apàrt een oplossing (klap erop) passend te veronderstellen. De ene na de andere, allemaal lòs van elkaar. Dat gaat dus mis.

Het is óók een kunst en een kunde om behoeften aan informatie niet klakkeloos als evenzovele verschillen te beschouwen, maar zelfs èxtra nadruk op samenhang ertussen te leggen. Anders zou er tussen èlk tweetal locaties een apàrte weg aangelegd zijn. Nee, dat is niet gebeurd. Een hulpmiddel àls samenhangend biedt 'eenvoudig' de relevante variëteit aan gebruiksmogelijkheden.

Vergelijk het anders eens met een huis. Als je een nieuw huis wil bouwen, kan je dat helemaal zelf doen. Schakel je toch (een) aannemer(s) in? Je kunt het dan wellicht toch zèlf ... ontwerpen. Wat een huis betreft en je bent géén bouwkundig architect, doe je er natuurlijk verstandig aan dat je de analyse van huisvestingsbehoeften van jou en overige bewoners, bezoekers e.d. tot een synthese voor 'gebruiks'mogelijkheden beter niet zèlf kunt doen. Maar als je de verhoudingen in de sfeer van de fysiek gebouwde omgeving een beetje kent, weet je dat een aannemer niet óók ontwerper is als behoeften wat meervoudiger inclusief veranderlijk zijn. Dat ze gebruikers van digitalisering professionele ontwerpbijsstand ontzeggen, wil alom helaas maar niet tot bestuurders doordringen. Dat maken zgn ict-ers hen ook moeilijk. Menig ict-er is zichzelf immers architect gaan noemen. Dat is z/hij dus niet in de zin van primaire oriëntatie op samenhang (!) van informatiebehoeften van operationele gebruikers. Sterker nog, ict-ers die vergaand hun eigen gang kunnen gaan, doen dat ook ... alsmaar verdergaand. Ook daar is niets verrassends aan.

Besef dat. Verwijt ze niets. Verwacht echter niet langer van ict-ers – met de t van techniek – waartoe ze niet in staat zijn. Hef dankzij beheersbaar geraakte samenhang talloze overbodige functies op. Zeg medewerkers de wacht aan die volharden in wat je nu kan aanwijzen als ondermijning van samenhang. Elders willen ze zulke ict-ers nog graag hebben. Ze vertrekken zelfs graag. Neem daarvoor 'in' de verhoudingen een informatiekundig ontwerper op, één is gauw genoeg, in daarvoor karakteristiek verbindende ipv eenzijdig ondergeschikte hoedanigheid (en dus al helemaal niet in eenzijdig overheersende hoedanigheid; maak er vooral géén institutionele machtsfactor van).

Het heeft er àlles van weg dat die 'vrije schakel' is gaan ontbreken. Je kunt het ook als scharnier opvatten. Nee, zònder scharnier is er geen beweging in te krijgen. Verdere opeenhoping aan de ene kant helpt dan niets, ja, daar kunnen 'ze' het onderling reusachtig naar hun zin hebben, nee, dat versterkt verstarring alleen maar. De verspilling aan die kant moeten medewerkers elders bekopen die, zoals je vertelde, met alsmaar meer ònsamenhangende activiteiten worden opgezadeld.

Terecht kan je stellen dat de bron-van-ellende zelfs ver verwijderd 'staat' van waarover jij verandermatig zeggenschap over kan laten gelden. Dat erken ik. Maar ik ... begrijp tevens nadrukkelijk, en ik blijf hopen dat je mijn directheid waardeert, dat de oplossing die blijkbaar van jou verwacht wordt onmogelijk, herhaal, onmogelijk haalbaar is zonder grondige veranderingen aan/van de overdrachtelijke bron. Als andere vergelijking: indien digitale voorzieningen voor ... informatievoorziening stelselmatig opgezet zijn, dus zonder overlappings enzovoort, is er geen loket met de omvang van een stuwdam nodig (als er überhaupt nog behoefte is aan zo'n apart loket).

Nee, ontmanteling van die vijfde macht behoort niet tot jouw opgave. Nogmaals, je geeft dat duidelijk aan. Heb ik begrepen. In elk geval vooralsnog doe je blijkbaar geen verzoek tot uitbreiding van je opdracht. :-) Ook begrijpelijk.

Maar, als jij je zo beperkt, vind ik dat je netzo duidelijk wel voorwaarden mag aangeven. Klopt, ik bedoel eigenlijk moet ipv mag. En dan ook mag eisen, herstel, er aldus beredeneerd op mag aandringen dat eraan wordt voldaan. En de zelfs kritieke voorwaarde voor welslagen van jouw opgave betreft, ik noem het maar even, plaatsing van het hoofdaccent op de i van informatie – waartoe de c van communicatie behoort – ipv op de t van techniek. Dat is inderdaad tegelijk de voorwaarde voor die ontmanteling. En, ja, die komt formeel tot uitdrukking in zoiets als een statuut voor bestuurlijke verhoudingen. Ik herhaal dat zo'n statuut nooit als aanzet werkzaam kan dienen, maar pas begrijpelijk is als sluitstuk ter bevestiging van praktisch reeds bewezen gewijzigde verhoudingen. Wees eerlijk, wat schieten operationele medewerkers ermee op?

Kortom, zonder mensen die er een opbouwend begin mee kunnen maken, van meet af aan praktisch, blijft het ... dweilen met de kraan open. En dat bedoel ik zeker niet pessimistisch. Er is optimistisch aan dat mij in de zin van principiële heroriëntatie volkomen duidelijk is, wat er moet veranderen, en waar.

Hopelijk voel je je geholpen aan enige relevante opmerkingen ter overweging. Ja, ik begrijp voorts dat je stellig geen tijd hebt om uitvoerig discussie te voeren. Maar aarzel ajb niet mij voor ... afstemming te raadplegen indien je er zowel aanleiding voor herkent als gelegenheid voor hebt. Je hebt me bezorgd genoeg gemaakt dat ik graag moeite doe voor bijdragen.

Afschrift stuur ik [...]. Verduidelikend voor jou lijkt mij zijn oordeel. In hoeverre stemt hij met mijn verhaal in, of dingt hij er juist op af? Ik ben daarom ook zeer naar zijn (re)actie benieuwd.

103.32

Nogmaals dank voor je bemiddeling voor een gesprek met [...]. Ze heeft mij dubbel laten schrikken.

1. 'Het' is dus erger, véél erger dan in elk geval ik dacht. [Zij] vermeldde enkele kengetallen. Jij en ik hadden al opgemerkt dat de, zeg maar, O&I-afdeling intussen ruim 100 medewerkers telt. Tot wat ik als vijfde macht aanduid behoren er bijelkaar, houd je vast, 260. Dat zijn de zgn interne medewerkers. Hoeveel externe medewerkers er zoal zijn, zei ze niet. Het zijn er zeker ook nogal wat. En dan komt de nog grotere schok. Met z'n 260-en bedraagt 'hun' budget een kwart van dat van het gehele ministerie. (Zij zal, erg genoeg, de zgn apparaatskosten bedoeld hebben.) Heb ik dat goed gehoord? Dat kan niet waar zijn. Maar zij bleef erbij. Hoe dan ook, eh, aandachtspunt. En het – toenemende – aantal informatiesystemen is –

thans – zo'n 400. De dynamiek is pathologisch. De groeiende vijfde macht komt met alsmaar meer ònsamenhangende systemen die een krimpde groep operationele medewerkers 'maar' moet zien te gebruiken.

2. De oplossing die [zij] voorstelt, is er ... géén. Integendeel, problemen raken er geheid nòg onbeheersbaarder door. Haar voorstel betreft instelling van a. een loket en, grrr, b. governance. Dat loket zou dan als, zeg maar, filter moet functioneren. Elimineren van, dus verder overdrachtelijk gesproken, verontreiniging lijkt zij angstvallig buiten haar bestek te houden. Dat zou verklaren waaròm zij meerdere (!) pogingen van mij liet stranden – haha, laat dat maar aan een diplomaat over, ja, mijn indruk – om haar aandacht op zoiets als informatiekunde oriëntatie gericht te krijgen. Zo zei ik er voor financieel beheer nodeloos allerlei verschillende systemen inclusief voor samenhang ertussen in gebruik zijn. (Jij nam er vorig jaar contact met mij over op nav ernstige kritiek van de Algemeen Rekenkamer.) Dankzij vakkundig ontwerp is één systeem voldoende, en daarmee kan daarom juist méér. Ik voegde eraan toe dat ik er een tekstje-voor-bestuurders over had geschreven, dat zij toch zeker zou kunnen volgen. Hoezo, realistische verbetersuggestie?! Zij ging er op geen enkele manier op in. Mijn uitleg over ordening van betekenissenvariëteit kapte zelfs ze meteen af. Wellicht dacht ze dat ook ik zoveelste verschillende systemen ging bepleiten. In elk geval wist ze na twee zinnen dat ze het oneens was met ... waaraan ik nog moest beginnen om uit te leggen. Zijzelf klaagde vervolgens dat er vier verschillende systemen voor autorisatie zijn. Juist voor autorisatiebeheer moet dat er inderdaad één zijn, reageerde ik, en dat ene is ook als prototype beschikbaar, maar prompt was ze daar dan weer niet nieuwsgierig naar.

Hoe je digitalisering op orde wil krijgen door informatiekundige insteek buiten de orde te verklaren, is me een raadsel. Ja, ik begrijp dat een bestuurder de noodzaak van informatiekundige overwegingen niet ... begrijpt, vaak niet ... wil begrijpen. Maar wat [zij] dáárdor niet begrijpt, is dat het voorgestelde loket nooit soelaas kan bieden. Dat onvermogen, weigering zelfs, om met voorrang de reële schaal van de problemen te duiden om vervolgens pas de kennelijk slechts gedeeltelijke eigen bijdrage te positioneren inclusief – eisen aan – afstemming met dus vèrder noodzakelijke bijdragen, was voor mij óók schrikken.

Wellicht heerste er een misverstand over de aard van ons gesprek. Ik vermoed inmiddels dat zij als volgt erover dacht. Op jouw verzoek was zij bereid om mij haar plan toe te lichten. Daarvoor ben ik jullie ook oprecht erkentelijk voor.

Mijn steunbetuiging voor haar plan – en bijgevolg die voor haarzelf – bleef echter uit. Ik stelde daarentegen vragen ter bevestiging van mijn prompte indruk dat ook dat zoveelste plan niet deugt. Kortom, zij wilde benadrukken – althans, dat vermoed ik dus – wat er wèl aan klopt, en ik verkennen – dàt weet ik zeker :-) – wat juist niet. Volgens zo'n verhouding is verkenning moeilijk genoeg. Als ik vrijwel meteen een kritisch oordeel had verkondigd, had ik verkenning verder wel kunnen vergeten. Dat was ook een nogal òngegrond oordeel geweest. Verkenning dient immers om geldige redenen vóór een oordeel op te doen om ze erná te kunnen geven.

Inmiddels heb ik er 'rustig' verder over nagedacht. Helaas is ook dat plan precies verkeerd. Is? Daar heb ik talloze redenen voor, en ook meteen voor wat wèl werkt.

Volgens mijn eigen maatstaf ervoor vind ik het ònverantwoord om [haar] mijn oordeel te onthouden. Dat zij er waarschijnlijk niets mee doet, wijs ik àf als criterium om er meteen zèlf dan maar niets aan te doen. Wat voor mij telt, is dat ik naar mijn

vermogen heb gehandeld. Wat zij dan doet, kàn ik niet weten en is uiteraard háár verantwoordelijkheid.

Zoals je aan afschrift hebt kunnen zien, stuurde ik haar enige vervolgoepmerkingen. Confronterend? Aanval op een dwaas plan is verdediging van wie ermee komt. Wellicht maakt zij dat onderscheid niet. Mede daarom richt ik tot slot van mijn emailbericht aan haar met zoveel woorden een verzoek tot jou. Mijn idee is dat zij zich pas als opbouwend geholpen kan ervaren, wanneer jij je oordeel toevoegt. Mocht je redenen hebben mijn opmerkingen af te kraken, nou ja, goede redenen, :-) doe dat dus vooral. Dan stel je haar gerust dat zij zich niets aantrekt van wat ik beweer. Maar wakker anders ajb haar ongerustheid zo sterk mogelijk aan. Naar mijn – volgens mij beredeneerde – overtuiging stevent zij op mislukking af. Dat is voor haarzèlf ongunstig. Of? Van maatschappelijke orde is er rampzalig aan dat, afgaande op de kengetallen die zijzèlf noemt, digitalisering als vijfde macht de hoofdactiviteiten in gijzeling houdt.

Bevrijding is niet zo ingewikkeld, mits je weet wat er moet gebeuren. Kennelijk ben ik tot dusver de enige met zo'n samenhangend idee. Vergeefs probeer ik al decennia informatiekundige ontwerpopleidingen stelselmatig georiënteerd te krijgen. Zucht, zelfs ònstelselmatig (ict-jargon: domeingericht) zijn ze er niet. Het is alom ict, dwz overheersend tèchnisch gericht.

Als 'ze' het vooralsnog met mij moeten doen, het is niet anders. Af en toe een uurtje heb ik er graag voor over. Meer is voor verreikende suggesties overigens ook niet nodig. En onder die 260 medewerkers zullen er toch wel enkele zijn die je om – begeleide (!) uitvoering van – zo'n boodschap kunt sturen?

Indien je [haar] jouw oordeel wil geven, zodat zij ervan uitgaat dat je dat vertrouwelijk doet, ik vind natuurlijk àlles prima dat belooft te helpen zulke digitaliseringswaanin te beëindigen.

103.33

Ik zou het mijzelf kwalijk gaan nemen géén poging ondernomen te hebben. Dat is het. Het waarschijnlijkst, àls [zij] al iemand anders naar mijn emailbericht laat kijken, is dat zij dat overlaat aan iemand van haar, toe maar, projectdirectie. Zij vertelde als adviseur te vertrouwen op een voormalig chieff information officer van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Wat zij kennelijk niet beseft, is dat dergelijke mensen het moeten hebben van uitdijende vijfde macht. Daar helpen zij de bijl niet inzetten. Ze hebben zelfs geen enkel benul waar en hoe dat dan zou moeten. Zo blijft mijn tegenvoorstel kansloos.

Roert [hij] zich voor ... tegen(ge)wicht? Zolang er een kàns is, herstel, zolang ik op een kàns hoop, vind ik dat ik me ervoor moet inspannen. Maar iets anders dan verantwoording aan mijzèlf afleggen voor een zoveelste wanhopige poging zal het wel weer niet zijn. Dat is het. Nogmaals, belangrijk voor mijzèlf.

Dank je wel voor wat ik ervaar als je steun ervoor.

103.34

Gelet op je ruime ervaring met registeraccountants :-)) ben ik er nog eens èxtra benieuwd naar, of je (h)erkent hoe reële variëteit van financieel beheer optimaal ... beheersbaar kan raken volgens slechts een ènkel variabel element: faseboek. Zie [Ach, het is maar geld: financieel beheer voor bestuurders, naar stelselmatige opzet.](#) Tja, herkenning van een ei van Columbus lukt natuurlijk niemand die zèlf zomaar

een ei(kel) is.

Maar werkt het ook? Een zgn prototype doet 't.

Op de fiets na ons gesprek beseftte ik op enig moment dat ik me aan het afvragen was of, ik herhaal hier maar even zoals ik ze aanduidde, de structuurbegrippen die jij voorstelt voor verantwoord ... begrip van – mag ik zeggen? – handelsverkeer-met-overheid-als-inkoper wellicht ruimer bruikbaar, geldig e.d. zijn. En of dat dan omgekeerd helpt nodeloze, averechtse verwarring o.a. over en door overheidsinkoop te vermijden?

Je zei over jezelf dat je lui bent. In wiskundig opzicht beschouw ik dat als deugd. En daarom overwoog ik meteen maar grenzeloos nut van ruimere bruikbaarheid. Dat scheelt immers veronderstelling van grens(voor)waarden.

Indien jij dat allang zelf bedacht hebt, welnu, ik heb het eindelijk óók door. Waar jij over markt spreekt, fietste ik het idee erin om dat woord te vervangen door: verkeer. En dan bedoel ik verkeer als omgang-met-elkaar.

Maar of het klopt? Stom idee? Zou kunnen. Maar wie weet ...

Intussen zit ik op een bureaustoel, heb ik je artikel **Inkopen is niet besturen:**

Aanbestedingsrecht sta-in-de-weg voor publieke waardenrealisatie weer opgeslagen en de paragraaf **Inkoop back to basics: de markt** grondig herlezen. Je kiest voor, staat daar meteen, “de markt als startpunt van het denken.” En daar kom ik alweer met de Socratische methode. Wat geldt dan, blijkbaar op voorhand verondersteld, als markt? Is het een noodzakelijke voorwaarde dat er in minstens één, eh, verkeersrichting zgn geld aan de orde is? Ik kan allerlei andere situaties bedenken die ook markt heten. Daar heb je 't al. Bakken markt maar eens houdbaar af. Zo liet Socrates zijn gesprekspartners zichzelf op tegenstrijdigheden betrappen. Dan moet je net bestuurders hebben. Hùn verdringing was zijn doodstraf.

Zo erg is het hier en nu voor ons niet. En zodra je ook maar welk onderscheid dan ook ... veronderstelt, is tegenstrijdigheid onvermijdelijk. Maar dat is voor bestuurders met enge opvatting over orde onverdraagbaar.

Probeer desondanks, en houd het dan maar voor jezelf, bereik zoveel mogelijk te verruimen. Hoever komen we door verkeer, hmm, het lijkt mij handiger om te zeggen, door verhouding “als startpunt van het denken te nemen”? Dan kent onderzoek wat mij betreft de hypothese of jouw “eenvoudig economisch denkraam [met] markt [al]s een systeem van vier samenhangende elementen” verruimend valt te herformuleren als “denkraam [met verhouding al]s een systeem van vier samenhangende elementen.” (Want) als dat zo is, laat zich met dat “denkraam” nog veel en veel meer verklaren, met zulke uitbreiding van bereik in één moeite door als waarborg voor samenhang, enzovoort.

Ik vermoed dat het zo is. Te filosofisch, theoretisch? Zo'n uitkomst lijkt mij nogal praktisch. Onder de algemene(re) noemer van verhouding vind ik het hoe dan ook interessant om na te gaan of de “vier samenhangende elementen” die jij voorstelt, inderdaad ruimer – blijven – dienen als structuurbegrippen.

Wordt vervolgd.

103.35

Wie een evenwichtige inleiding tot het in de titel voorgestelde onderwerp wenst, raad ik lezing van **Kunstmatige intelligentie** (Pandata, 1988) aan. Zelf heb ik het net uit. Maar dat boek(je) is bijna veertig jaar oud?! Precies. Dat vind ik juist helpen, en nog meer telt m.i. dat H. van Praag (1916-1988) de schrijver ervan is en

verwijst naar de filosofische grondproblemen[. p. 170]

Tot dusver had ik Van Praag slechts als parapsycholoog gerangschikt. Dat blijkt een vergissing, zoals ik na genoemd boek extra bevestigd kreeg door het Wikipedia-lemma met zijn naam.

Met zijn boek schetst Van Praag vooral waar – het idee van – kunstmatige intelligentie ‘vandaan’ komt om zo mogelijkheden en beperkingen van verdere ontwikkeling ervan te duiden. Zo helpt hij verantwoord te beoordelen wat er onder die noemer thans daadwerkelijk gebeurt resp. wordt beloofd. Aan de(r)gelijke toelichting gaan nogal wat beloften nogal mank.

Wat grondslag betreft, lijkt Van Praag echter nog onderscheid tussen betekenis en interpretatie ervan te maken. Daaraan verbindt hij verschil tussen semantiek en pragmatiek. Zo komt – ook – hij niet verder dan

de vraag, in hoeverre het mogelijk is een symboliek te bestuderen als syntactisch geheel, zonder de semantische vraag te stellen.[p. 63]

Naar mijn idee verdient de, zeg maar, pragmatische vraag voorrang (en vervalt feitelijk de semantische). Daaruit vind ik dan volgen dat intelligentie vaak ten onrechte als vergaand zelfstandig verschijnsel opgevat is. Een m.i.

noodzakelijkerwijs ruimere opvatting, dus met intelligentie niet zozeer als doel, maar veeleer als (gedrags)middel, laat zich dan bijvoorbeeld met – de aanduiding van – ervaring uitdrukken. En voor een alweer evenwichtiger begrip helpt het – dus – om intelligentie te veronderstellen als aspect e.d. van ervaring. Welke ervaring geldt dan als zgn kunstmatig? Dus, welke bijbehorende intelligentie verdient die kwalificatie eveneens?

Intussen geeft Van Praag wijze lessen. Op vriendelijke toon ‘vertelt’ hij dat

[h]et zelfs gebruikelijk [is] om te stellen, dat logica betekenisvrij is, maar dat is eigenlijk niet geheel juist.[p. 63]

Sterker nog, en minder vriendelijk gesteld, dat is principieel onjuist. Het geldigheidsbereik van ‘een’ logica blijkt voor beperkt tot een zgn domein. Erbinnen wordt de betekenis van enkelvoudige symbolen elk voor eenduidig gehouden. Het opleggen van die voorwaarde, en dat is nogal wat, is de ... betekenis van de domeinbepaling. Voor wie het onuitgesproken eens – lijken te – zijn over wat telt als het relevante domein, en betekenis dus exclusief volledig door de enkelvoudige symbolen ‘zien’ gedragen, lijkt zo’n logica “betekenisvrij.” In werkelijkheid is aan die voorwaarde nooit voldaan. Er zijn geen grootschalige domeinen met per afgebakend domein een betekenis-samenhang waarbij elke betekenis voldoende eenduidig interpreteerbaar met een enkelvoudig teken (Van Praag: symbool) kan zijn uitgedrukt. Opheffing van de mythe van zulke domeinen komt erop neer dat er begrips- annex betekenis-matig één stelsel is. Dat vergt een stelsellogica met samengestelde ipv enkelvoudige identificatie per begrip/betekenis. Voor wie de aanduiding domein wil behouden, verandert in stelsellogica de ... betekenis ervan. Voor elk begrip geldt een verschillend ‘domein.’ Voor borging van eenduidigheid moet zo’n ‘eigen’ domein dus eveneens in de begripsidentificatie zijn opgenomen. Volgens Metapatroon als stelselmatige ordeningsmethode is dat een context als onderdeel van een eenduidige begripsidentificatie. Omdat begrippen ‘als het ware’ door elkaar heen lopen, schrijft het ordeningsbeginsel à la Metapatroon nader recursieve relativering voor. Zie daarvoor elders.

Van Praag stelt als oplossing voor

de klasse-logica [en] de relatie-logica [p. 65 als] twee geheel verschillende afdelingen van de logica[. p. 93]

Volgens samengestelde begripsidentificatie gaan ze allebei op in de ene stelsellogica. Van Praag vindt

de gesproken taal [...] voor het dagelijks gebruik vaak een instrument, dat voortreffelijke diensten bewijzen kan[, maar] niet nauwkeurig genoeg is om minutieuze verschillen uit elkaar te houden.[p. 93]

En daarom, voegt hij eraan toe,

kunnen wij het zonder [...] logische precisie [...] bij de A[rtificiële] I[n]telligentie] dan ook moeilijk stellen.[p. 93]

Naar mijn idee vergist Van Praag zich meteen over zgn “gesproken taal.” Hij ziet er een “instrument” in dat minder nauwkeurig is dan logica. Ja, dat lijkt wellicht zo, door een, nota bene, geschreven volzin(nnetje) als exemplarisch ervoor te beschouwen. Het lijkt dan alsof betekenis volledig van dat geïsoleerde zinnetje afleidbaar moet zijn. Dat is onzin. Iemand zegt iets onder bepaalde omstandigheden, een situatie. De situatie in kwestie vormt aldus onlosmakelijk onderdeel van wat z/hij als teken voortbrengt en geïnterpreteerd wil krijgen. Zoals ik dat volgens enneadische semiotiek gestructureerd zie, vormt wat z/hij zegt ‘slechts’ een signatuur en dient de situatie ‘waarin’ z/hij dat zegt als context opgevat te worden. Preciezer kan niet! Nee

nooit zijn de omstandigheden volledig identiek.[p. 174]

Een logica doet dan nog het minste afbreuk aan de precisie van zgn natuurlijke taal met een structuur van begripsidentificatie die recht doet aan onlosmakelijke situering. Wie slechts een signatuur (h)erkent als betekenisdrager, gaat dus volledig aan context voorbij. Een logica gebaseerd op enkelvoudige begripsidentificatie ziet er dan gauw ingewikkeld uit, maar dat is ‘natuurlijk’ iets anders dan precies. De valse schijn van logica als superieur blijft dan opgehouden door de eis dat

deze zinnen herschreven moet worden, tot ieder misverstand uit de wereld geholpen is.[p. 94]

Maar dat ... betekent dat er een zin wordt gewijzigd, uitgebreid e.d. volgens veronderstellingen. Volgens Van Praag

Is [het] van groot belang een criterium te hebben om te beslissen of een de vraag binnen een bepaald systeem met ja of nee kan beantwoord worden. [Daarom] dient [...] de logica [...] telkens aangevuld te worden vanuit de specialistische meta-talen [p. 95] om aan te geven, dat van een uitspraak binnen een bepaalde theorie beslist wordt of hij al niet juist is.[p. 101]

Dat is echter geen aanvulling, maar met domein kenmerkend voor specialisme méér van dezelfde ondermijning van samenhang. Daarentegen, waaraan zijn de betrouwbaarste veronderstellingen te ontleen? Precies, oorspronkelijk, maw aan de situatie ‘van’ het teken.

Ook stelsellogica kan niet tippen aan de precisie van zgn natuurlijke taal. Er gaat echter een minder grove schending ervan mee gepaard. En ervaring betreft ‘kennelijk’ betekenissen in hun verwevenheid. Zo’n betekenissenordening, nogmaals, laat zich m.i. dan alweer minder gebrekkig volgens het Metapatroon-beginsel van recursief-relativerend samengestelde begripsidentificatie uitdrukken. Overigens, wanneer is “een uitspraak [...] juist”? Voor wie een teken voortbrengt, gaat het haar/hem volgens mij ermee in eerste aanleg altijd om gedragsmatige

afstemming: èlk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid. Zie ook daarvoor elders. Klopt,

de keuze [moet] afhangen van de situatie [...]: wat wil ik met mijn logisch systeem bereiken?[p. 102]

Indien veranderlijk wederzijdse afhankelijkheden kenmerkend – voor de werkelijkheid – zijn, lopen keuzes enzovoort door elkáár. Daaruit volgt dat ook – en vooral – situatie ‘in’ de logica structureel als differentiële factor ‘van’ betekenis opgenomen moet zijn. Dat lukt met context als, zeg maar even ruwweg, beschrijving van situatie. En context, samen met signatuur, als onderdeel van begripsidentificatie. Van Praag beseft in het algemeen,

wat op het eerste gezicht het elementaire lijkt, blijkt vaak later nog te splitsen.[p. 103]

Ondanks zijn relativering van overgeleverde logica houdt hij er blijkbaar toch zoveel ontzag voor – over – dat ook hij die aanwijzing niet voor begripsidentificatie aan de orde acht. Dat neemt niet weg dat hij een belangrijke waarschuwing geeft:

een veel gemaakte fout is het, dat men de fysische implicatie met de logische implicatie verwart[. p. 107] Het is duidelijk, dat men [voor] A.I. hiermee zal rekening dienen te houden. In vele gevallen wordt [...] echter alleen uitgegaan van de logische implicatie[. p. 110 waarbij zelfs] heldere voorstelling [ontbreekt] van de draagwijdte [die] logische consequenties hebben.[p. 114]

Met stelsellogica laat zich overzicht over “implicatie[s]” uitdrukken. Nog een tijdloze waarschuwing van Van Praag is

dat geen systeem zijn eigen basisinformatie verbeteren kan.[p. 156]

Daarvoor is ... ervaring onontbeerlijk.

103.36

Ik antwoord in volgorde van jouw vragen.

1. In aanvulling op wat Martijn Houtman je eerder vandaag schreef, luidt mijn suggestie dat in èlk geval jullie tweeën allereerst, zeg maar, informeel nog verder overleggen. Want zo moet het ook, over én weer. Met Martijns uitleg krijg jij informatiebehoefte weer duidelijker, enzovoort. Dat is verreweg het belangrijkste voor geslaagde veranderingen, maar daar willen inkopers helemaal niets van begrijpen. Doe het daarom ajb ‘gewoon,’ dus vooralsnog zonder formele opdracht en ook zsm. Des te eerder valt er als offerte een degelijke schatting van tijd en daarvan afgeleid kosten voor het vervolg op te stellen. Martijn laat me wel weten, of hij vindt dat jij de informatiebehoefte in kwestie hem, nou ja, mede op zijn suggesties, :-) zowel omvattend als samenhangend genoeg hebt aangegeven.

2. [...] Wat mij betreft behoort, zeg maar even, voorlichting beslist tot zulk “doorlopend beheer.” Ook daarover luidt mijn advies [...], doe het gewoon zsm. Iedere medewerker moet immers voldoende kennis hebben voor opbouwende bijdragen. Terechte prioriteit, dus. Het helpt uiteraard, wanneer zo’n beheeropdracht er voldoende en flexibel ruimte voor biedt. Mijn schatting van “maandelijks zeker zo’n tien uur” was overigens al aan de krappe kant.

3. Het lijkt mij wel zo praktisch om tenminste voor dergelijke aanvankelijke contacten eveneens – een opdracht voor – “doorlopend beheer” als noemer te – kunnen – benutten. Ook voorlichting, toch?

Zijn mijn – aanvullende – antwoorden voldoende duidelijk en bruikbaar? Aarzel je al niet verdere vragen te stellen?

103.37

John Dewey heeft, zoals hij dat zelf noemt, een heropzet van filosofie voorgesteld. Zeer interessant. Zijn ideeën zijn thans, met Matapatroon resp. semiotische enneade als maatstaf, dat wel, zeker ook geldig voor noodzakelijke heropzet van digitalisering.

In het aanhangsel **Multicontextualism** in – het boek – **Metapattern** kondig ik – als boek – **Semiosis & Sign Exchange** aan, voorzien van de mededeling dat

from research [...] I have already learned that philosopher J. Dewey (1859-1952) placed the concept of situation at the root of his logic as a general theory of inquiry.[p. 265]

Als grondslag voor Matapatroon is die opvatting relevant, omdat situationele differentiatie verklaring biedt van gedragsmatige variëteit. En uitdrukking (lees ook: beschrijving e.d.) van zulke variëteit vergt, zeg ruwweg maar even, corresponderende contextuele differentiatie. Als methode heb ik Matapatroon dus bedacht vóór de degelijke grondslag ervan.

Daadwerkelijk in **Semiosis & Sign Exchange** is vervolgens mijn aandacht voor Dewey's werk echter beperkt gebleven tot weergave, daar in hoofdstuk 3, van enkele tekstpassages uit **Logic: The Theory of Inquiry**. Dat had twee redenen. In de eerste plaats had ik, toen ik werkelijk aan dat onderzoek begon, er allereerst werk van Charles S. Peirce bijgehaald en meteen zijn opvatting over teken (Engels: sign) als aanknopingspunt genomen. (Ook) Peirce relateert volgens – het begrip – grond. Ook? Zoals o.a. Aristoteles. Schopenhauer. Wat o.a. Peirce echter nog voor één begrip houdt, voor zover althans valt te begrijpen wat hij er nader zoal onder verstaat, splitste ik overeenkomstig de drie begrippen die hij (!) – primair? – onder de noemer van semiosis laat samenhangen. Dat levert aldus drie grondbegrippen op. Zo kwam ik o.a. tot ... situatie als grond van object, waarbij object geldt als objectgedrag (dat aldus kan/moet worden opgevat als eenduidig verschillend van de ene naar de andere situatie). Ter bevestiging daarvan volstond ik met die luttele citaten. Maar ... ten tweede kreeg ik maar geen vat op wat Dewey beweert in genoemd boek. Ik heb het later nog enkele keren geprobeerd. Nee, het lukte niet. Dat mislukking niet helemaal aan mij ligt, kreeg ik onlangs bevestigd door Raymond D. Boisvert. In **John Dewey: Rethinking Our Time** (State university of New York Press, 1998) moedigt hij lezers aan

to turn to Dewey's texts themselves,[p. 161]

maar raadt ze af met **Logic: The Theory of Inquiry** te beginnen. Volgens hem dreigt met dat boek het gevaar een verkeerde, averechtse opvatting over Dewey's ... opvatting op te doen.

Boisvert vind ik een uitstekende gids voor wie bereid is tot heroverweging van grondslag (om Matapatroon te – willen – herkennen en aanvaarden als ordeningsmethode voor verweven begrippen- annex betekenissenvariëteit). Waar het Dewey om gaat, en ik haal hier dus steeds Boisverts weergave resp. duiding van Dewey's opvatting aan, is

a comprehensive grasp of experience[,] wr[it]t[ing p. 4] from his own time and for it.[p. 5]

Daarvoor wijkt Dewey in meerdere opzichten af van overgeleverde grondslag(en). Boisvert maakt er drie

fundamental differences with the tradition [p. 11]

van, waarbij wat nota bene pas telt hun samenhang is. Dat is inderdaad een andere manier van tellen dan welke gewoonlijk – nog – aangeleerd wordt.

In de eerste plaats ziet Dewey af van

[t]he ideal of unity a both underlying the complexity of existence and serving as the ultimate end of life[. p. 6]

En zonder realiteitswaarde van dat ... ideaal is de opgave van

overcoming multiplicity in order to arrive at the underlying reality [p. 6]

volstrekt onzinnig. Desondanks raakt, en blijft, menig een

attracted by oneness, if not as an absolute ideal, then certainly as a regulative one.[p. 6]

Dergelijke, eh, praktische verabsolutering is niet inherent aan bepaalde middelen (gangbare verzamelterm: techniek), zoals tegenwoordig vooral zgn digitale, maar kan er wel dwingend mee worden, eh, gefaciliteerd. Dewey's opvatting blijkt zelfs ... tijdiger dan ooit. Wat vindt hij op dit ... punt dan wel? Hij

recognize[s] how an irreducible plurality of commitments is an ineluctable component of [...] life.[p. 6 P]lurality goes all the way down.[p. 7]

Tweede verschilpunt. Dewey

turn[s] away from a methodological procedure[. p. 7]

Wat zgn natuurwetenschappen zijn geworden, kregen vaart door,

as a profound imaginative leap, [...] the] willingness to substitute an idealized situation for the clumsy, muddled context provided by ordinary experience.[p. 7]

Maar zo'n procedure,

a bold shift in approach[, p. 7]

abstraheert daarvoor en -door van ... werkelijkheid. Dat is ... natuurlijk geen bezwaar, waar reële variëteit irrelevant is. Dan is het zelfs prima. Maar het gaat mis, zodra variëteit annex pluriformiteit erkenning, bevordering enzovoort verdient, dwz voor elk vraagstuk

which begins and ends in ordinary lived experience.[p. 8]

Idealisering die overgaat in verabsolutering van aldus bepaalde omstandigheden sluit alles uit wat in overige omstandigheden gebeurt. Als dat

begin[s] with a rigorous, self-conscious purification,[p. 8]

dreigt besef ervan gauw te vervliegen. Het verband van de

fetish with purity [p. 9]

met valse illusie van eenzijdige macht is evident, nou ja, voor wie Dewey's opvatting eenmaal begrijpt. Nee,

the here and now is not something to be overcome. It is rather that which sets the issues and problems that have to be considered, as well as the actual conditions within which alternatives can be projected.[p. 9]

Tegenwoordig als ... relativering van o.a. zgn digitalisering in het algemeen en zgn kunstmatige intelligentie in het bijzonder geldt als waarschuwing dat

[n]o attempt is to be made to begin reflection from an artificial, unreal, make-believe starting point.[p. 9]

Dat gebeurt echter voortdurend wèl met ontwrichtende gevolgen van dien.

Wat is, zoals Boisvert aangeeft, Dewey's derde samenhangende verschilpunt? Dat blijkt zelfs bij uitstek treffend als kritiek op overheersend bedoelde opvatting over kunstmatige intelligentie. In overgeleverde termen zou het met geest en lichaam om gescheiden ... Tja, om wàt gaan. Is een geest óók een lichaam, maar ànders? Of een lichaam een ànder soort ... geest? Hoe dan ook, voorzien van belofte van onsterfelijkheid, zou de geest nooit de ... geest kunnen geven, maar daarvoor moest – ook zoiets als –

[t]he body, when considered at all, [become] interpreted as a clumsy, inconvenient, and troublesome appendage.[p. 10]

Maar

Dewey will have none of th[is] bicompartmentalization of [...] beings. [...] He rooted it out in all of its forms. [...] Asomatic "reason" [doesn't exist, only] embodied "intelligence"[does]. [...] It involves [our] fully [committed] response to the environment within which we are enmeshed.[p. 10]

Tot zover Boisverts **Introduction**. In het volgende hoofdstuk, **The Life-World**, gaat Boisvert nader in op Dewey's opvatting over

the nature of experience[. p. 14]

Ik kan uitbreiding tot een zgn contragram, ooit geleerd van John Haynes en zie verder [Anatomy of Contragrammar](#), niet nalaten. Dus, de werkelijkheid van ervaring is de ervaring van de werkelijkheid. Toch?! :-) Wat Dewey in èlk geval probeert te vermijden is reductionistische ontleding van ervaring, dwz averechts volgens

a procedure [...] akin to linguist claiming that first there were individual letters, then words, than grammar, and finally language.[p. 15] It must not be thought that the letters of the alphabet are the original givens that are then put together synthetically.[p. 17]

Laat dat echter de nog onverminderd overheersende ... procedure zijn voor o.a. zgn digitalisering. Kortom,

[t]he actual empirical primacy of a living language is dismissed in favor of what has emerged from second-order activities of analysis and abstraction[. p. 15]

Wat gaat er hopeloos verkeerd? Vooruit,

analysis and abstraction can isolate and construe elemental units[. ... A]ssuming that only a single view of reality can be determinative,[p. 20] by identifying separate, self-sufficient units as the ultimately real components of reality [t]hese **results** should not, however, be read back into the situation as original existential data.[p. 15] What we come to know as the result of specialized inquiries, [p. 18] should not be substituted for the [...] experience in all its dimensions.[p. 19]

Waarheid raakt van irrelevant tot rampzalig afgemeten aan, gevolg van reductie, eenvoudig verband tussen enkelvoudige elementen,

[with t]he most fully real things [...] thought to be independent unities.[p. 20]

De werkelijkheid die er niet mee strookt, nee, ... natuurlijk 'doet' 'ie dat niet, geldt voortaan als vals. Zulke omkering is kenmerkend voor totalitarisme. Dat komt nota bene op elke zgn schaal voor. Wie zonder totalitarisme is, zo had er dus ook kunnen staan, werpe ... Nee, ervaring

does not begin with a prior commitment to achieving absolute certainty. [It] is provisional, incomplete, and probabilistic. [... Our] condition, in its fulness, must be taken into account [and e]xperience is what can open the fulness of that condition to us.[p. 16] Interconnection and interdependency are the rule.[p. 22]

Zweverig? Wie of, ach, waarom niet, wat in staat is tot ervaring, noem ik een subject. Zoals elk ... object verkeert een subject altijd in een situatie. Het verschil met, eh, zomaar een object is dat verkeren-in met 'zijn' ervaring gepaard. Maar dat is niet slechts ervaring ervan. Een subject heeft ook ervaring ervoor, enzovoort. Er 'loopt' zoiets als een gedragscyclus, met gedrag opgevat als, eh, wat-er-gebeurt met gedragsaandeel van zowel subject als situatie. Aldus tweeledig samengesteld is 'gedrag' overigens voor enerzijds welk object dan ook. Het verschil is dat een subject er met ervaring actiever aandeel aan levert. Over hoe – zoiets als – ervaring, zeg ook maar cognitief vermogen, enzovoort, enzovoort aandeel heeft in dat aandeel, is van oudsher gespeculeerd. Eigenlijk hebben 'we' geen idee. Het is dus vooral dat 'we' op z'n minst absurde, onbruikbare e.d. ideeën erover moeten vermijden. Een voorwaarde ervoor is een aannemelijk alweer ... minder slecht idee

[for] avoid[ing] the error of first simplifying and then reading the results of that simplification back as original data.[p. 18]

En voor zo min mogelijk reductionistisch begrip van werkelijkheid is veronderstelling van situatie als differentiële mede-factor beslist zo'n evenwichtiger idee, een idee waar dan dat van a. 'domweg' een object of b. een subject met en door ervaring als onlosmakelijk bijbehorende differentiële mede-factor bijhoort.

In de zin van, zo kwalificeer ik nader, gedrag,

"life" requires the interpenetration of organism and environment[, thus] blur[ring] the sharp boundaries between subjective and objective.[p. 17] The interconnections are real[. p. 21] Experience reveals entities in varied, multifarious forms of interrelationships.[p. 21]

En omdat digitalisering facilitering betreft van informatieverkeer en – voorziening moet informatie dan weer stroken met ervaring. Dat vergt zoiets als structurele overeenkomst. De differentiële gedragsfactoren moeten dan 'terugkomen' in de opzet (lees ook: structuur) van informatie als weergave van gedrag. Zo'n op verweven variëteit bemeten methode biedt [Metapatroon](#), want

the ground-map has to be as carefully articulated as possible.[p. 22]

Ook – en vooral? – voor digitalisering blijven zgn ict-ers echter hardnekkig vasthouden, voor zover al enig benul van reductie hebben, aan het idee van

the artificially simplified world of entities in isolation.[p. 21] They become problematic [...] when they are claimed to have existential priority[. p. 21]

Dat zou de digitale, zeg maar, basistechniek afdwingen. Onzin. Ordening volgens

the primacy of entities-in-interaction [p. 21]

kan met Metapatroon praktisch beheersbaar en overzichtelijk worden 'gemaakt' door objecten niet onderling te laten samenhangen. Niet hoe?! Wat daarentegen telt als,

eh, kleinste unieke eenheid is niet object (of subject, indien ...), maar (een) gedrag(ing). En èlk(e) gedrag(ing) ... telt twee samenstellende (f)actoren, te weten object en situatie. Er is methodisch voorts relatief aan verondersteld dat wat voor het ene gedrag object 'is' als samenstellende (f)actor, voor een ànder gedrag situatie kan zijn àls zo'n (f)actor. En dat is nog eens recursief toepasbaar. Wat allereerst àls een gedrag(ing) is aangemerkt, kan vervolgens dienen als samenstellende (f)actor van aldus nader verbijzonderd(e) gedrag(ing), enzovoort. In de omgekeerde 'richting' kan een (f)actor opgevat àls gedrag(ing) worden 'voorzien' van beide samenstellende (f)actoren, eveneens enzovoort, maar in die richting kunstmatig begrensd door het trekken van een zgn horizon.

Gedragsmatig 'betekent' Metapatroon situationele ontleding van een object. Het criterium voor nodig en voldoende ontleding is – relevante – uniciteit van gedrag(ing). Zo wordt èlk situationeel gedragsaandeel van een object dienovereenkomstig uniek resp. eenduidig geïdentificeerd. Voor zoiets als overkoepelende objectidentificatie kan dan 'slechts' het idee een, eh, situatieloos en aldus gedragloos 'deel' dienen. Daarom noem ik zo'n identificatie 'zuiver' om situationele object(aan)delen samen te laten hangen de nul-identiteit van het object in kwestie.

Voor zover ik kan nagaan heeft Dewey echter nog niet, overigens evenmin als Peirce, gedacht aan zo'n methode, hoewel van Metapatroon terùgredenerend hun werk wel degelijk aanzetten ervoor bevat. Wie weet helpt mijn aanwijzing van hun 'bijdragen' ooit om allereerst maar eens zo'n methode serieuze aandacht ervoor te krijgen. Nee, tot dusver maakt dat geen verschil.

Aan Metapattern gaf ik context and time in information models als ondertitel. Zo beseft Dewey allang consequent dat

[a] world of entities-in-interaction is a world in which time matters.[p. 22]

Een ob-/subject verkeert immers van de ene 'in' de andere situatie met 'intussen' verandering van zowel ob-/subject als situatie, enzovoort.

103.38

Met dank voor je reactie, nu is het weer mijn beurt. :-)

Ja, zo'n strippenkaart voor, flexibel opgevat, ondersteuning van beheer van de informatierotonde is eerder weleens overeengekomen. Ik ga Martijn Houtman nog vragen naar zijn idee over – zijn – tijd die gemoeid kan – gaan – zijn met wijziging onder de noemers van [...] en [...]. Als dat in beide gevallen meevalt, doe ik de suggestie om dat eveneens als beheerondersteuning te beschouwen. Is dat eveneens een bruikbaar idee?

Wat aansluiting op de informatierotonde van het nieuwe pps [...] betreft, stel ik voor nog 'even' géén factuur te sturen. Ik heb twee redenen. 1. Zonder opdracht komt er zeer waarschijnlijk gezeur van, met tijd die je dáár dan weer aan kwijt bent. 2. Van Martijn begreep ik dat hij in een overleg van vanochtend over die aansluiting tot zijn opluchting, vreugde, noem maar op, vaststelde dat jullie een doorbraak hebben weten te bereiken. Bestanden staan klaar in de gewenste opmaak. Vanmiddag doet hij met [...] tests. Als het meezit, hoeft er verder weinig te gebeuren. In dat geval is meteen duidelijk meteen wat de opdracht omvat, herstel, al grotendeels heeft omvat. Ik schat dat Martijn er tot dusver iets meer dan tachtig uren aan besteed heeft.

Toe maar, kunstmatige intelligentie. Als ik je goed begrijp, ontdaan van jargon, gaat het erom een samenvattende analyse van autorisatie-informatie op te – laten – stellen en tonen. Klopt, om dat verantwoord te doen moeten ‘ze’ [...] – willen – weten waar die informatie vandaan komt. Hoe is de zeg maar, oorspronkelijke informatie gestructureerd en waarom is juist voor die structuur gekozen?

Interessant. Valt – interne – controle te verbeteren met een zgn dashboard?

Daarvoor moeten criteria zijn bepaald voor, afgaande op de beschikbare informatie, wat als toelaatbare autorisatie :-) geldt, of niet.

Maar juist tevens dáárvor, dwz voor interne controle autorisatie, is toch, eh, de informatieronde ingericht?! Is dat, voor zover ik thans begrijp, dus extra ...

dashboard bedoelt om analyse zgn grafisch te kunnen presenteren? Prima, als dat helpt aan aandacht ervoor. Het ontgaat me wel wat er kunstmatig intelligent aan is, of het moet zijn dat alle computerprogrammatuur in aanmerking komt voor die kwalificatie omdat programmatuur nu eenmaal iets met informatie doet.

Als ik me vergis, verbeter me ajb per omgaande, of anders na het gesprek dat jullie – ik adviseer je dringend eraan deel te nemen – gaan hebben.

En nu we het toch over autorisatie hebben ... De opzet ervan die thans voor de informatieronde in operationeel gebruik is, hebben we – vooralsnog met een werkend prototype – uitgebreid. Wat jullie thans gebruiken, betreft toeschrijving van bevoegdheden aan een persoon, nou ja, aan wie als persoon in – jullie – Active Directory geregistreerd staat. Met de uitbreiding blijft die – traditionele – mogelijkheid gehandhaafd. Idee van Martijn, van overgang naar uitgebreide versie merkt niemand iets. Met de mogelijkheid die erbij is gekomen, kunnen bevoegdheden naar behoefte vervolgens echter tevens – veel – specifieker zijn toegeschreven. Dus niet, zeg maar, algeméén aan een persoon, maar aan een zgn organisatorische functie (algemeen genoemd: situationele hoedanigheid) van een persoon. Weet je nog dat we een proef hebben gedaan, inmiddels alweer enkele jaren geleden? In elk geval [...] is – jij ook? – toen bezig geweest, als het ware voorbereidend met bedenken en registreren van enkele van zulke praktisch relevante organisatorische functies. Op die manier is autorisatie van willekeurig groot- tot kleinmazig door elkaar (!) beheer(s)baar. En dat werkt nu ook zo.

Dat prototype met die uitbreiding hebben we [...] ook alweer een tijd geleden getoond. Maar hij wacht af, of er ‘bovenlangs’ ruimte komt voor autorisatiebeheer met dergelijke stelselmatige opzet. Is het soms een idee dat jij het ‘gewoon’ gaat gebruiken? Ik heb Martijn gevraagd of hij bedoelde uitbreiding ‘onderlangs’ in een installatie kan meesmokkelen. Nogmaals, wie er geen gebruik van maakt, weet niet beter. :-)

Mag ik je vragen er allereerst eens met Martijn over te spreken? Ik ben benieuwd naar wat jij van dat prototype vindt. Nu ligt het er maar ...

103.39

Een van de afspraken die wij afgelopen woensdag maakten, is dat ik hem mijn verspreide aantekeningen over onderzoek naar regelbeheer gebundeld zou sturen. Maar ik doe het bij nader inzien anders. Wat ik bundelde, komt als één document op de website, waarna ik hem ernaar verwijs voorzien van het verzoek dat hij op zijn beurt (een) ander(en) ernaar verwijst.

103.40

Eh, bedankt voor je opmerkingen over gebruiks- en ruilwaarde, maar, hmm, wat heeft dat onderscheid te maken met wat ik [o.a. in **Ach, het is maar geld**] bedoel hoe geld kan worden verondersteld te wisselen (!) van gedaante annex verschijningsvorm door-het-verloop-heen (!) van veranderingsprocessen?

103.41

Ver-antwoord ontwerpen houdt onder ... andere verwerpen van het ene in.

103.42

Een gezegde luidt dat éénoog koning is in het land der blinden.

Maar is het vaak niet andersom? De éénogigen verklaren een blinde tot koning. Een blinde de illusie geven dat z/hij regeert, is immers niet zo moeilijk met iemand die ook nog eens ijdel is. Zo verzekeren éénogigen dat zij niets inboeten aan macht over hun respectievelijke domeinen.

Stelsel? Daarvoor zijn éénogigen ... blind.

103.43

Aanleiding voor dit emailbericht is een gesprek dat [hoofd Bureau Forum Standaardisatie] en ik vorig week voerden. In opdracht van BFS heb ik twee, zeg maar even, opstellen geschreven. In het ene verklaar ik met welke – luttele – zgn structuurbegrippen maatschappelijk verkeer overzichtelijk (lees ook: stelselmatig) valt te overwegen, enzovoort. Uitgaande van dat verzamelinkje, noem ze ook maar, kernbegrippen als thema biedt het tweede opstel, zoals de titel ervan aangeeft, **Oplopende variaties op stelselthema**. In die reeks is regelbeheer één van de geschetste varianten.

Daar verschijnt regelbeheer niet toevallig. Kort ervoor, zoveelste opdracht aan mijzelf, had ik nader onderzocht wat daarvoor blijkbaar door moet gaan. Tja, op de manier van het Ictu-programma met – deels – die naam gaat het nooit lukken. Dat zit 'm in de impliciete aanname van een beperkt en aldus beperkend zgn schaalniveau. Dat noem ik: domein. O.a. regelbeheer met reële inclusief dynamische variëteit van dien kan pas ... passend worden gefaciliteerd 'op' stelselschaal. Dat schaalniveau vergt methodische relativering volgens nodige en voldoende, precies, structuurbegrippen. En daar moet uiteraard een ... passende modelleermethode 'achter' zitten.

Ik vertelde [hoofd BFS] dat ik gaandeweg dat onderzoek naar regelbeheer uitgebreid aantekeningen had gemaakt. Hij zei erin geïnteresseerd te zijn, mede omdat ik jouw werk – onder de noemer van – **Wendbaar wetgeven** analyseerde, ihb het zgn taalmodel dat je voorstelt. Ik zegde [hoofd BFS] bundeling van bedoelde aantekeningen toe.

In afwijking van onze afspraak stuur ik hem die bundel niet (wel afschrift van dit emailbericht). [Regelbeheer: onderzoek naar stelselmatig modelleren](#) is algemeen raadpleegbaar verschenen. Zo kan ook jij er meteen kennis van nemen.

Je treft principiële kritiek op je taalmodel aan, het is niet anders. Kortweg gekenschetst, ook jij houdt jezelf begripsmatig gevangen in domeingerichte verabsolutering. Zo mis je m.i. de opening naar resp. van relativering als onmisbare voorwaarde voor stelselmatigheid.

Ik oefen echter niet slechts kritiek uit. Tevens geef ik de stelselmatige oplossingsrichting aan. Lees daarvoor genoemde bundel ajb helemaal. Ja, dat kost je enige tijd, maar dat is slechts een minieme fractie van tijd verspild aan het

uitzichtloze gemodder 'op' het verkeerde schaalniveau.

En denk ajb niet dat ik je aanval. Integendeel probeer ik hùlp te bieden. En van iemand met de academische status van hoogleraar, ja, mijn hartelijke gelukwens met je benoeming, verwacht ik als vanzelfsprekend nieuwsgierigheid, enzovoort. :-)

En wanneer je de noodzakelijke verruiming voor regelbeheer begrijpt, herken je in één moeite door hoe àlle variaties op het ene thema noodzaken tot een begripsmatig (vooruit: semantisch) ènkele stelselvoorziening. Dat is u eenmaal zo met ... variaties. Nee, met wat ditmaal Nederlandse Digitale Dienst heet, zijn 'ze' – jullie? – helaas nog niet zo ver.

Vragen? Op jouw beurt kritiek? Kom op!

103.44

Ik heb nog een leestip opgevolgd. In **Het laatste oudejaar van de mensheid** (Lebowski, herdruk 2010, oorspronkelijk Italiaans 1998) schetst Niccolò Ammaniti escalatie van incidenten tot verwoesting. Zo absurd is dat vaak niet.

103.45

Nogmaals, dat vind ik een uitstekend idee van de voorzitter, te weten om met (Bureau) Forum Standaardisatie ruim(er) overzicht te bieden. Van jou is het dan weer een ronduit slecht idee om een BFS-medewerker te vragen er een voorstel voor op te stellen. Verder kreeg ik van jou de indruk dat je de zgn beslisboom beschouwt als een kroonjuweel van (B)FS. Zo ja, dat is eveneens een ernstige misvatting. :-)

Als je ervan uitgaat dat je iets wil behouden, maak je iets nieuws nodeloos ingewikkeld. Bedenk eerst zònder voorwaarden wat optimaal is. Daaruit vòlgt wat zinvol houdbaar is.

Je kunt gewoon beginnen, vandaag nog. Voeg op de huidige twee lijsten daarvoor een kenmerk toe aan de omschrijving van standaarden. Vooralsnog telt de omschrijving daar vier kenmerken: 1. Standaard, 2. Typering, 3. Versie en 4. Beheerorganisatie. Zet er ergens tussèn 5. Certificatie-organisatie, of hoe je het stempelbureau ook wil noemen. Oh ja, doe er dan meteen zoiets bij als 6. FS-status. Kijk wat er gebeurt, als je de lijsten thans opgenomen standaard voor standaard nagaat. Je zou in elk geval relativering van bemoeienis met standaardisatie door (B)FS moeten opdoen. Als je vandaag een beetje opschiet, heb je mòrgen de aldus uitgebreide lijsten beschikbaar.

Ga daarna, eh, rondvragen wie vèrder zoal wat als standaard beschouwt. Neem het allemaal 'domweg' eveneens op de lijsten op, nou ja, op de lijst met aanbevolen standaarden, nou ja, of ze àls aanbevolen gelden hangt af van wat je vermeldt als 6. FS-status. Dus, allereerst inventariseren, vervolgens pas beoordelen.

Als je dat een tijdje doet, algeme(e)n(er) inventariseren, dus, merkt je dat de lijst met aanbevolen standaarden nogal uitdijt. Dat vraagt om a priori classificatie.

De voornaamste indeling betreft stellig zgn schaalniveaus. Dat zijn 1. domein en 2. stelsel.

Voor het domeinniveau ligt een nadere indeling voor de hand: 1.a domeingeneriek en 1.b domeinspecifiek.

Een domeingenerieke standaard geldt dan voor èlke domeinvoorziening. En een domeinspecifieke slechts voor het domein in kwestie.

Hopelijk zie je zo de beslisboom weer verschijnen, maar – wat – ànders. :-)

Ik kan geen ènkele reden verzinnen, waarom je begin hiermee zou uitstellen.

103.46

Dit is het aangekondigde vervolg. Ik had als lezer van je artikel je “denkraam” dus al herkend als krachtig ordeningsmiddel, maar pas na ons gesprek viel me in dat het nog algemener inzicht kan bevorderen. Heb je even? :-)

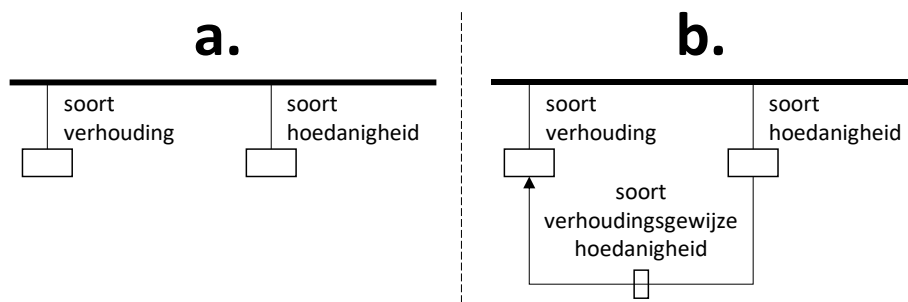
Zo heb ik ooit bedacht dat zgn autorisatie voor digitalisering zoiets als een deelverzameling betreft van regeling van maatschappelijk verkeer. Dus, ontwerp een zo algemeen geldig mogelijke ordening van genoemd verkeer. Dat kàn dan niet anders zijn als geschikte structurering voor o.a. autorisatie, klaar.

Weliswaar ‘stroomt’ verkeer, maar voor differentiële regeling is enige reductie onontkoombaar. Vooruit, verkeer verloopt volgens gevallen van verhoudingen. Want verkeren doen deelnemers met elkaar. Verkering, inderdaad.

Elk verkeersgeval is ‘natuurlijk’ uniek, maar verkeersregeling vergt normering. Er worden als norm soorten van verhoudingen verondersteld met voor daadwerkelijke deelnemers soorten van nadere hoedanigheden. Dat nadere komt erop neer dat zo’n verhoudingssoort als context voor zo’n hoedanigheidsoort dient. Er is per deelnemer aldus sprake van een geordende combinatie: soort van verhoudingsgewijze hoedanigheid.

Ben je er nog? Met de modelleermethode die ik voor dergelijke vervlochten opgaven heb ontworpen, dat is Metapatroon, laat zich dat schematisch weergeven. Elk model kent een grens, horizon genoemd en afgebeeld met een dikke, horizontale lijn.

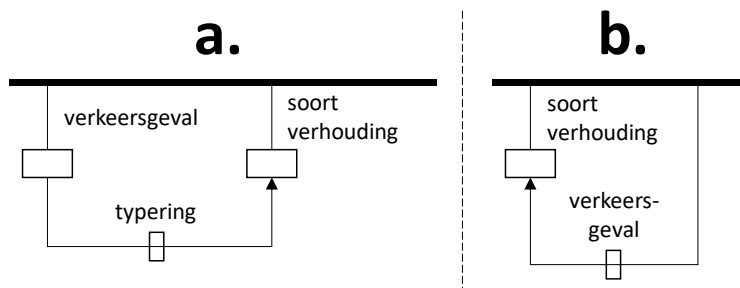
Begrippen ‘hangen’ eraan. Meteen eraan zijn dat hier in figuur 1.b soort verhouding en soort hoedanigheid. Daarvan kan als combinatie worden afgeleid, zie daarvoor figuur 1.b soort verhoudingsgewijze hoedanigheid.

figuur 1

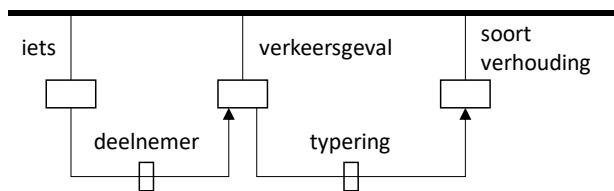
Je kunt op twee manier dóór, zeg maar realistisch of idealistisch. De realist gaat ervan uit dat er verkeersgevalen zijn om er vervolgens eventuele verhoudingssoorten aan toe te schrijven. Dat drukt figuur 2.a uit.

Een idealist gaat daarentegen van soorten verhouding uit en leidt dáárvan af wat telt als daadwerkelijke verkeersgevalen, zie figuur 2.b.

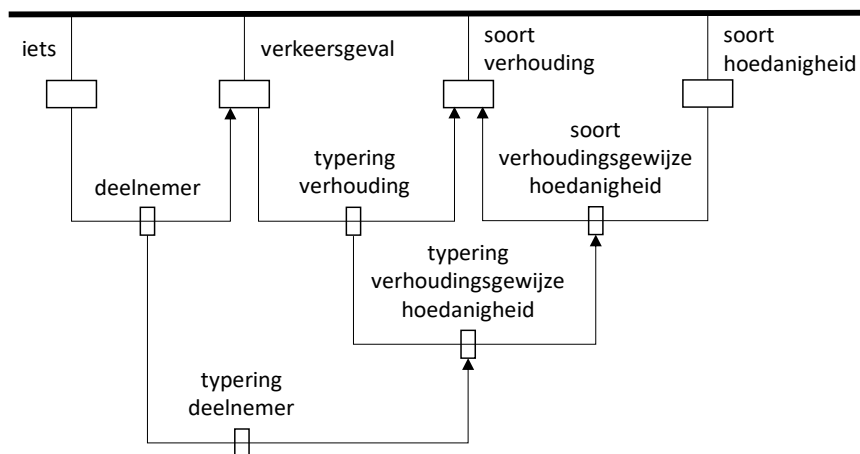
figuur 2

Ik vind het wel zo ... realistisch om met figuur 2.a door te gaan. Een verkeersgeval telt deelnemers. Zeg maar wie èn wat er allemaal bij betrokken is. Ook wàt? Ach, waarom niet? Slagboom raakt fietser. Vrijwel zeker toch minder erg dan trein raakt fietser. Of machinist raakt fietser met trein. Zo komt er in figuur 3 iets bij.

figuur 3

Overeenkomstig typering van een concreet verkeersgeval kunnen/moeten de verschillende deelnemers eraan worden getypeerd (lees ook: geclassificeerd). Met verwijzing naar figuur 1.b is dat in figuur 4 gebeurd.

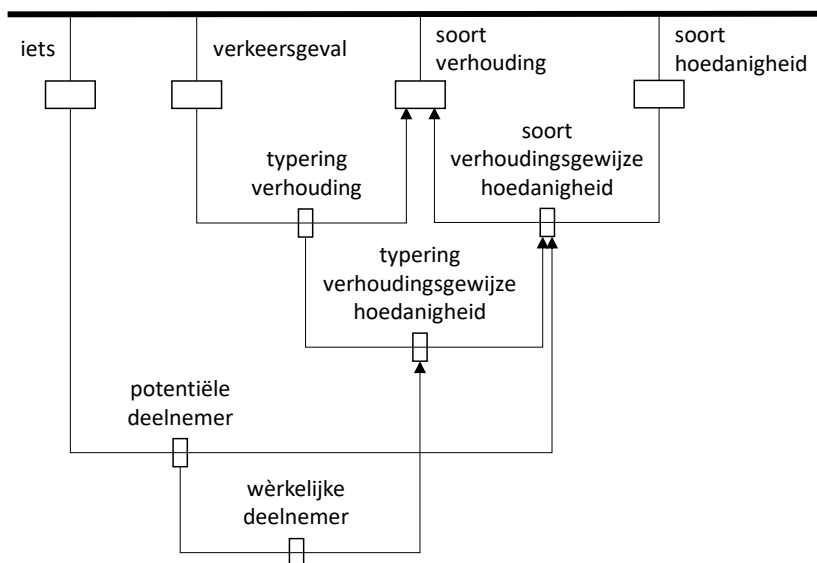

figuur 4

Een wèrkelijk verkeersgeval heeft evenzo wèrkelijke deelnemers. Dat werkt selectief. De slagboom had ook een àndere fietser kunnen treffen. Ofwel, van de gehele verzameling ietsen kan mbt een soort verhoudingsgewijze hoedanigheid een deelverzameling als potentiële ietsen worden aangemerkt. En uit die deelverzameling komt dan 'pas' de daadwèrkelijke deelnemer 'in' de desbetreffende verhoudingsgewijze hoedanigheid.

Ben je er nog? Zie figuur 5.

De ordening zoals met figuur 5 uitgedrukt, is – zoiets als – recursief. Want er zijn aan allerlei soorten van verhoudingsgewijze hoedanigheid voorwaarden verbonden om àls potentiële deelnemer te gelden. Daarvoor moet iets (lees meestal; iemand) wèrkelijke deelnemer zijn ... geweest aan een eerder verkeersgeval volgens de vereiste soort verhouding in de vereiste verhoudingsgewijze hoedanigheid. Zo is een voorwaarde voor academische promotie een met succes afgesloten academische opleiding. En verder 'terug' zijn er voorwaarden voor deelname aan academische studie. Figuur 5 lijkt dus ingewikkeld, maar blijkt variëteit van maatschappelijk verkeer reeds vergaand te dekken.

figuur 5

Ook al ‘zeggen’ de figuren je niets, hopelijk heb je deze alinea gehaald. Wat denk ik dankzij jouw “denkraam” alweer wat beter te overzien?

Wat jij met “onderhandelen” aanduid, begrijp ik als wat er o.a. gebeurt door wèrkelijke deelnemers aan een – aldus – werkelijk verkeersgeval in hun respectievelijk verschillende (!) – soorten – verhoudingsgewijze hoedanigheden. Er is tot mij doorgedrongen dat er, eenmaal ‘in’ hun verkeersgeval, géén concurrentie tussen hen aan de orde is. Nota bene categorisch niet. Wie een wèrkelijk verkeersgeval onder de noemer van concurrentie geregeld(er) wil krijgen, slaat volgens jouw “denkraam” de plank zelfs faliekant mis.

Jij ontkent concurrentie niet, integendeel, maar die kàn volgens jou dus slechts aan de orde zijn tussen – zoals ik ze hier noem – potentiële deelnemers allemaal volgende dezelfde (!) – soort – verhoudingsgewijze hoedanigheid. Om dat nog enigszins beschaafd te krijgen en houden, vergt overigens stellig uitvoeriger regeling. :-) Maar, zo luidt jouw stelling als ik ‘m althans goed begrijp, verwar concurrentieregulering vooral niet, herhaal, niet met regulering van onderhandeling. Wat ik voorstel, is dat je je “denkraam” allereerst algemeen geldig opvat. Ik doe dat in elk geval zelfs graag wèl.

Indien je het beperkt(er) wil benutten, wellicht omdat je denkt dat dat praktischer is, of juist theoretisch gewenst, ben je genoodzaakt om je overwegingen voor beoogde afbakening te expliciteren. Zo ontdek je geheid dat ze onvermijdelijk nogal willekeurig zijn :-) en verzamel je argumenten voor kritiek op ideeën die van meet af aan klakkeloos kortzichtig zijn. Het is niet dat je er verder mee komt. De reflex van mensen met zulke ideeën op hun ermee gevestigde machtsposities is afwijzing, punt.

Moet je je “denkraam” daarom maar vergeten? Dat is pas ècht onzin.

103.47

Graag laat ik je weten dat de factuur daags ná ons gesprek betaald is. Zag het zojuist.

Met het stelselmatig ontwerp volgens oplopende variaties laat zich dus meteen al, ruwe schatting aan de zeer voorzichtige kant, 95% van lctu opheffen. En waar het

uiteraard om gaat, dwz wat van maatschappelijk belang is: op korte termijn leidt dat ontwerp, nou ja, mits passend uitgevoerd, tot voorzieningen die het daadwèrkelijk samenhangend doen met zgn digitale soevereiniteit in één moeite door geoptimaliseerd. Geen belangstelling?

103.48

Je hebt jezelf verraden; blijkbaar lees je de emailberichten niet die ik je stuur. :-) Zo was dat gisteren o.a. een bericht met zelfs dezelfde onderwerpvermelding die jij nu gebruikt, nou ja, het verschil is dat ik factuur met kleine letter f schreef, jij met grote. Hoe dan ook bedankt voor je navraag. En als je mij enigszins serieus wil nemen, lees niet alleen mijn emailberichten, maar reageer er ajb tevens op. Bij voorkeur geef je met je reactie aan wat je daadwèrkelijk doet resp. laat doen volgens mijn adviezen. Zo ingewikkeld is het allemaal niet, maar je moet wèl enige moeite willen doen om tot besef van opbouwende samenhang te raken. Hopelijk stuur jij me vóór jouw vakantie dus nog enkele reacties.

103.49

Ik ben uit bezorgdheid zo aanhoudend je te vragen of jij [haar] aanvullend nog wat hebt laten weten. En/of heb je suggesties voor mij?

Ik volgde met mijn emailbericht aan haar stellig niet zoiets als diplomatieke omgangsregels. In haar hardnekkig informatiekundig onbenul verergert zij de ramp echter ipv een opbouwende wending aan digitalisering te helpen geven. Dan lijkt mij mede in háár belang dringend, herstel, zéér dringend, duidelijkheid gepast.

103.50

Zoals ik je telefonisch zei, helaas tijd voor nog wat duidelijker vervolgoproep. Alles is afweging. Het lijkt me dat [hij] kiest tussen a. ongestoorde voortzetting van zijn verhoudingen met anderen dan ik en b. risico op verstoring door mijn 'zakelijke' opvatting te steunen. Dat ziet er voor b. dus ongunstig uit, maar zéér graag vergis ik me daarin schromelijk.

103.51

Dank je voor reactie! Ik ben zeer, herhaal, zeer opgelucht dat jij een vervolg geeft. (Want) van [haar] "lastig parket" ben ook ik mij terdege bewust.

Maar daarin zitten jij en ik wel beschouwd óók. Eenmaal met kennis beladen treft ons immers eveneens verantwoordelijkheid.

Mee eens, "druk op haar werkt [...] averechts." In èlk geval doet een èxtra poging van mij dat geheid. Daarom zie ik er maar al graag van af. Nogmaals, opgelucht. Wat ik me voor haar zelfs als minst bedreigend voorstel, is dat zij juist wèl informatiekundige discussie bevordert, nota bene niet om zèlf te voeren, maar te faciliteren, zeg maar àls diplomaat. Dat gaat dan – nog lang – niet over aanbod met digitaliseringstechniek, maar zo nadrukkelijk mogelijk met voorrang over vraag naar resp. behoeften aan relevante inclusief tijdige informatie met voldoende borging van beveiliging ervan. Het lijkt mij dat er volgens haar bepèrkte mandaat wel degelijk geldige aanleiding is voor alleréérst zo'n algemene heroriëntatie. De kunst is om die insteek voor verstoring te behoeden. Maken jij en ik er een reünie van? :-)

Ik zou zeggen, wie iets verstandigs wil doen, zal toch een verstandig idee moeten hebben. Via jou help ik er graag aan.

103.52

Gelukkig heb ik me vergist.

103.53

Zelfs de enige behoefte die ik allang ... serieus laat tellen, is “het plezier van het schrijven.” Hmm, daar zit in mijn geval plezier van doorgronden achter, onder. Grond? Die ‘bestaat’ wat mij betreft uit relativiteitsbeginsel(en).

Hoe dan ook vergt zo’n behoefte, zeg maar, enscenering. Zo helpt mij dialoog als staketsel. Een dergelijk kunstmatige hulpvoorziening is echter vrijwel altijd een illusie. Want wie reageert er?

Jij, dus. Dat is rijke bonus, met dank ervoor. Want de scene loopt nog dóór.

Het lijkt mij dat jij het passendste antwoord kent op de “vr[aa]g wat er toch met hem aan de hand is.” Als je mij een suggestie gunt, zou ik zeggen dat het voornaamste dat er met [hem] aan de hand is, hemzèlf is. Tja, dat wijkt voor menig een kennelijk verontrustend àf van wat z/hij voor gedragsnorm houdt. Van angst komt prompt afwering.

Zo geldt als norm dat uiting van frustratie taboe is. Maar waaróm gedraagt iemand zich gefrustreerd? Precies, z/hij vindt dat z/hij ten ònrechte niet ... serieus genomen wordt. Ik hoop dan nieuwsgierig genoeg te zijn om, eh, normdoorbrekend te willen weten wat iemand oorspronkelijk beweert (met alles dat erna gebeurd is eventueel als nodeloos oplopend misverstand).

Aandachtig heb ik als conceptversie onlangs [zijn] artikel **Inkopen is niet besturen** gelezen. Wat hij in par. 1 als “denkraam” voorstelt, sprak mij meteen aan. Zoals ik dat opvat, wijst hij erop dat “concurreren” en “onderhandelen,” ik noem het maar, haaks op elkaar staan. Zo had ik verhoudingen onder de noemer van markt nog nooit bekeken. En àls [hij] daarin – al is het maar enigszins – gelijk heeft, verschaft hij daarmee m.i. een uiterst pràktisch hoofdcriterium voor marktordening inclusief -regulering. En ik kon me ook voorstellen, hoe hij daarmee niet alleen de overbodigheid van de Aanbestedingswet kan beargumenteren, maar in één moeite door waarom en hoe die wet, erger nog, vaak averechts uitpakt. Dat ligt dan aan misplaatste opvatting over concurreren àls onderhandelen, en omgekeerd.

Maar ja, wat weet ik nu van markt? Juist omdat ik er weinig tot niets van weet, over plezier gesproken, vond ik [zijn] “denkraam” mij helpen aan wat ik voor zelfs enig gròndig begrip ervan houdt.

Vorige week spraken [hij] en ik elkaar. Hij ging zelfs uitgesproken prat op ‘zijn’ denkraam. En kennelijk omdat hij het belang dat hijzèlf eraan hecht tijdens ons gesprek nog eens èxtra benadrukte, zat ik erna nog maar nauwelijks op mijn fiets toen ik overwoog het toepasselijk te houden voor ruimer dan markt, wat dat ook is. Over uitbreiding tot àlles, nou ja, tot maatschappelijk verkeer, heb ik [hem] inmiddels een, eh, uiteenzetting gestuurd. Nee, ik verwacht niet dat hij die kan – wil? – volgen, maar ik schreef dat voor mijn eigen plezier, nietwaar? Ik hoop uiteraard wèl dat hij herkent dat zijn “denkraam” inderdaad ruimer vruchtbaar geldt. Maar door wat hij er al dan niet van vindt, raak ik dus niet minder of meer gefrustreerd. :-)

Met zijn (concept)artikel stuurde [hij] twee beoordelingen ervan mee, opgesteld namens het tijdschrift waar hij zijn tekst voor publicatie ingediend had. Beide beoordelaars gaan met geen woord in op wat [hij] vindt waarom het draait. Hoe kàn je het missen? Dat gebeurt dus. En wat [hij] op zijn beurt mist, is terdege besef van wat die beoordelaars misten. Ziedaar wat tragedie structureel kenmerkt.

Op mijn beurt vind ik het jammer dat de beoordelaars de overdrachtelijke haak niet opmerken waar [hij] zijn redenering aan ophangt. Ik ben immers óók nieuwsgierig naar hùn bijdragen aan zo’n discussie. Maar die komt er dus nooit van. Het heeft er

alles van weg dat zij op voorhand waren – excuus voor melige woordspeling – afgehaakt. Tja, zonder hun tegenargumenten beoordeel ik [zijn] insteek onverminderd als relevant. Ik neem het in dat opzicht zelfs graag voor hem op. Is het een idee dat jij op mijn aanbeveling, nee, dat helpt stellig niet, opnieuw, dus. Is het hoe dan ook een idee jouw bevriende hoogleraar te vragen [zijn] zgn denkraam te overwegen en van beargumenteerd commentaar te voorzien? Blijkbaar gaat zij tot dusver af op één van haar promovendi die blijkbaar één van die beoordelingen opstelde. Zo heeft zij een oordeel over hem, terwijl het gelet op haar leerstoel uiteraard niet zo ... gek is om van haar een oordeel over zijn beweringen te verlangen.

Tja, als je mijn voorstel voor verruiming van bereik met dat “denkraam” overneemt, herken je prompt dat die beoordeling geschreven is door een ... concurrent van [hem]. En volgens datzelfde “denkraam” kan je onderhandeling dan redelijkerwijs wel vergeten. Retorische vraag, hoe wetenschappelijk is dat? Wel tragisch, dus.

Daaraan beleef ik dus plezier. Aan zo’n verklaring waar ik zo gauw geen gat in kan schieten. Verder is toch niemand geïnteresseerd.

Mijn suggestie om de hoogleraar zelf kennis van bedoeld “denkraam” te laten nemen, is overigens serieus genoeg. Meer tekst dan een – korte – alinea is omvat het niet.

103.54

Een vergissing is eenvoudig te vermijden door elkaar op de hoogte te houden. Als het gaat om wat de één doet volgens informatie die een ander verstrekke, zou dat helemáál duidelijk moeten zijn. Ik doe maar navraag.

103.55

Wat mij betreft wordt voor opdracht de noemer van ‘beheer’ uitgebreid tot ‘beheer inclusief klein onderhoud.’

103.56

Eerder zijn aparte informatiesystemen samengevoegd. Volgens andere criteria wordt dat ene systeem vervolgens blijkbaar opgeknipt. Ja, knippen kan, zoals het heet, complexiteit reduceren. Daarvoor moeten de aldus voortaan aparte kleinere ‘eenheden’ onderling daadwerkelijk onafhankelijk – kunnen – zijn. Als dat echter niet zo is ... Dan komt knippen neer op dóórknippen. De knippers hebben daar helaas geen oog voor gehad. Geen paniek, de voor coördinatie noodzakelijke samenhang laat zich met de informatierotonde alsnog vestigen. Daar moeten de knippers aan meewerken, en daarvoor helpt het als ze beseffen wat ze hebben dóórgeknipt. Dat vinden ze kennelijk moeilijk te begrijpen.

103.57

De beschikbaar gestelde verzamelingen testgegevens zijn helaas summier (lees: niet representatief). Wanneer representatieve(re) testgegevens domweg niet beschikbaar komen, moet het hier maar mee gebeuren. Maar het vertrouwen in de testresultaten is dienovereenkomstig gering.

103.58

Ik begin op mijn beurt met je een ‘probleem’ te schetsen. Martijn Houtman werkt sinds 1998 voor Information Dynamics. Om een lang verhaal kort te houden: Ik ben er nooit in geslaagd hem tot tijdschrijven te krijgen. Nee, ontslag zie ik niet als oplossing; ik probeer ermee te leven. :-)

Mijn verzoek aan jou is, of jij er evenmin een punt van wil maken, eh, tot op zekere hoogte. Ik stel voor dat jij en je medewerkers direct bij Martijn terecht blijven kunnen met vragen over – belemmeringen van – operationele voortgang van jullie werk voor zover jullie denken dat het iets met de informatierotonde te maken kan hebben. Van Martijn krijg ik daarvan af en toe wat mee. Daar gaat nogal wat zijn tijd mee gemoeid. Zo ben ik tot dat gemiddelde van [n] uren per maand gekomen. Het zijn er in elk geval meer, nee, eerlijk gezegd heb ik dus geen idee hoeveel precies, maar ik neem er graag genoeg mee als dat helpt om de soepele, opbouwende werkverhouding te handhaven. Kan jij er ook mee leven? Mijn idee is dat een alternatief allerlei mensen als nodeloze tussenpersonen nodeloos tijd kost en Martijn zelfs ervan afhoudt om jullie zsm te laten dóórwerken.

Over zgn klein onderhoud hebben wij, zo stel ik verder voor, per ‘geval’ telkens vooraf wèl overleg. Je krijgt steeds een schatting van het aantal uren dat met een bepaalde aanpassing gemoeid is. En zoals je gewend bent, mits je akkoord gaat, is dat ook wat zo’n aanpassing kost. Het zit weliswaar vooral met installatie weleens tegen, maar daar is niet tegenaan te schatten en blijven we voor ons risico nemen.

103.59

Desondanks reageer ik tevens op je verdere mededelingen. Je schreef eerder over “mond dood.” Maar met wie jij wanneer waarover contact hebt, gaat jouw werkgever toch niets aan? Althans, als dat buiten werktijd gebeurt over onderwerpen die niet vertrouwelijk zijn.

Sterker nog, jij oriënteert je op informatiekundig stelselmatige (!) methoden & technieken waar je werkgever naar het zich laat aanzien dringend behoefte aan heeft, maar zich op deze manier uiteraard volstrekt blind en doof voor houdt. Nota bene gelet op – de aanduiding van – jouw functie, wat voor bezwaar kàn ertegen zijn?

Blijkbaar is er in jouw arbeidsrelatie echter meer mis. Ik neem aan dat je je deskundig laat bijstaan.

Helaas ben ik het met je eens dat het vinden van “een andere werkomgeving [...] niet makkelijk” is gezien wat je ervan verlangt.

103.60

Dat een idee is “losgezongen van de huidige praktijk” is géén wetenschappelijk criterium. Sterker nog, zgn academische vrijheid is bedoeld om “huidige praktijk” te kunnen doorbreken. Let wel, de afwijzende kwalificatie van braak komt voort uit het behoudende perspectief.

Wat [zijn] idee over aanbestedingsrecht betreft, hoeven jij en ik er vooralsnog als ‘zomaar’ burgers overigens niet eens een opvatting over te hebben. Wij, eh, kunnen het wel merkwaardig vinden dat academische wetenschappers weigeren er een zorgvuldig beredeneerde opvatting over te ontwikkelen en verspreiden. Gelet op hun status plegen zij bedrog met hun weigering. Het is een drogreden om gedrag waarmee een voorstel wordt gedaan voor het voorstel zelf te houden.

Over integriteit gesproken, dezelfde redenering vind ik voor – openbaar – bestuurders gelden.

Tegen de coalitie van bestuurders en wetenschappers die op (zelf)behoud uit zijn, valt met argumenten inderdaad al helemaal weinig tot niets te beginnen. Dat maakt bedrog niet minder, integendeel.

Intussen ben jij het vergaand eens met [zijn] voorstel. Verwar er ajb niet je oordeel

over haalbaarheid mee (zoals je partners tijdens tafelgesprek blijkbaar nogal klakkeloos doen). Dat je er, zeg maar, politiek-bestuurlijk geen brood in ziet, zou l0s moeten staan van je belangstelling voor een zgn wetenschappelijke afweging. En wie weet waartoe die politiek-bestuurlijk leidt ...

Als je iemand probeert te helpen aan wetenschappelijke aandacht, wil dat echter zeker niet zeggen dat je 'maar' moet instemmen met haar/zijn idee. Enerzijds 'help' je een wetenschapper niet op voorhand afgeleid te raken door gedrag van een voorsteller, anderzijds bescherm je de voorsteller gedragsmatig tegen zichzelf.

Iedereen heeft voor het een of ander weleens baat bij een bemiddelaar.

Onderling kennen wetenschappers zgn peer review. Dat werkt dus sterk ... behoudend.

Als een wetenschapper een voorstel beredeneerd (!) de grond inboort, ook prima.

Dat is dan maar gebeurd.

Nu is jouw kennis bijzonder hoogleraar. Vanwege externe financiering zou zij de schijn van vooringenomen partijdigheid zelfs  extra moeten willen vermijden. Wat ik je op z'n minst wil laten overwegen, is dat exclusieve voorrang voor haalbaarheid erop neerkomt dat in de ... praktijk via tijdig beleid niets verandert. En wetenschappers die zich ervoor lenen, zijn dus g  n ... wetenschappers. De vraag is of jij er ruzie om wil riskeren. Ach, waarom?

[Zijn] "denkraam" (lees dus ook: referentiekader e.d.) laat mij in algemenere termen d  ordenken over zgn reflexiviteit. (Want) als dat houdbaar is, valt een zowel compacter als flexibeler model van maatschappelijk verkeer op te stellen.

Een geval van omgang 'heeft' een structuur. Die structuur noem ik: verhouding. En die telt deelnemers, met  lke deelnemer 'in' een hoedanigheid (lees ook: rol) naar de verhouding in kwestie. Wat ik aan dat "denkraam" ontleen, is dat de onmiddellijke (!) deelnemers in hun respectievelijke verhoudingsgewijze hoedanigheden – met elkaar – "onderhandelen." Dat strookt met mijn taal-/tekenopvatting:  lk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid. Ofwel, een teken (lees ook: informatie) is principieel (!) afstemmingsmiddel. Deelnemers stemmen er immers hun respectievelijke gedragsaandelen mee af. Noem dat ook maar, inderdaad, "onderhandelen." Dat geldt voor willekeurige (lees ook:  lle) verhoudingen, dus o.a. met aan de ene kant een inkoper en aan de andere kant een verkoper.

Maar zo'n verhouding telt voorwaarden. Een daadwerkelijke deelnemer moet voldoen aan de voorwaarden die gelden voor de verhoudingsgewijze hoedanigheid waarin z/hij aan de verhouding in kwestie wil deelnemen. Wil je zwemdiploma B halen? Dan moet je eerder A hebben gehaald. In zoiets als de voorwaardelijke sfeer gaat het voor zo'n verhouding p  r verhoudingsgewijze hoedanigheid aldus om zoiets als potenti le deelnemers. En onder die noemer is "concurreren" aan de orde.

Er is zgn reflexief aan, dat zulke voorwaardelijkheid eveneens volgens verhouding verloopt, enzovoort.

Mijn idee is dat pas volgens een dergelijk idee van reflexiviteit alweer wat nader geordend overzicht kan worden verkregen over de verwevenheid van – informele – normen en – formele – wet- en regelgeving. Methodisch begrip – door uitdrukking – van bedoelde stelselmatigheid houd mij al decennia bezig. Metapatroon, en zo. Het is dus niet dat [hij] mij op dat idee bracht. Maar in zijn "denkraam" herken ik bevestiging van reflexiviteit. En daarmee, nota bene h  l ... praktisch, :-) een richtlijn voor eventuele regelgeving. Wordt het perspectief bepaalt door een ... bepaald omgangs- annex verkeersgeval? Dan k  n slechts "onderhandelen" aan de orde zijn

(met daartoe 'beperkte' eventuele regelgeving). Door het perspectief te verschuiven naar voorwaarden, is onder de noemer van potentiële deelnemers per verhoudingsgewijze hoedanigheid slechts "concurreren" aan de orde (waarop eventuele regelgeving dus toegespitst moet zijn).

Maar potentiële deelnemers zijn tijdens-het-proberen-te-voldoen aan de desbetreffende voorwaarden verwickeld in een daarvoor bestemde verhouding met, precies, "onderhandelen" van dien.

Bedoelde voorwaardelijkheid met telkens perspectiefwisseling wentelt als het ware terug. Om dat telkens tot zelfs vóór iemand geboorte te herhalen is inderdaad niet zo ... praktisch. Daarom zijn er zoiets als mijlpalen ... geregeld. Als bepalende voorwaarde voor allerlei vervolgen geldt formeel nationaliteit. Een andere is opleiding(sniveau). Zo zijn asielzoekers concurrenten voor het verkrijgen van een – andere – nationaliteit. Een enkele asielzoeker is onderhandelaar in haar/zijn verhouding tot de onderhavige immigratie- en naturalisatiedienst. Eenmaal statushouder, enzovoort ...

Gaat dit nog over aanbestedingsrecht? Volgens mij wel. Het is een kwestie van invullen. :-)

Ook ik besef dat afschaffing van de Aanbestedingswet een illusie is. Daarom heb ik [hem] voorgesteld de Wet te herformuleren volgens verwijzingen naar wet- en regelgeving die hij reeds voldoende acht. Volg daarvoor het onderscheidingscriterium van "onderhandelen" resp. "concurreren." Dan zou m.i. moeten blijken of de Aanbestedingswet inherent strijdig is. Zo ja, herstel. Laat de Wet dus vooral de Wet, maar kort 'm hoe dan ook drastisch in dankzij verwijzingen. Ik kreeg echter niet de indruk dat [hij] er iets in ziet. Nou ja, als suggestie voor hoogleraar, laat een afstudeerder eens zo'n voorstel doen.

103.61

Dat doe jij toch ook? Je doet om te beginnen alsòf iemand anders belang stelt in wat je schrijft. Dat helpt ertoe te komen. Of iemand je vervolgens geschreven resultaat daadwerkelijk leest, wat je daarvoor moet doen, enzovoort, zie je dan wel weer. Ik ben geïntrigeerd geraakt door – wat ik begrijp als – [zijn] onderscheid volgens "onderhandelen" en "concurreren" (hier verder: mededingen). Ik 'probeer' er nadere overwegingen mee. Opstellen, dus. Wat bedoeling betreft zie ik overigens geen verschil tussen opstel en poëzie. :-)

Voor mijn probeersels veronderstel ik dat genoemd onderscheid een onderdeel vormt van zoiets als sleutel tot begrip van verloop van verkeer (in de algemene zin van: omgang). In die overdrachtelijke termen moet dus nog zowel die sleutel volledig(er) als het slot waarop 'ie past worden ... opgesteld.

Ik noemde reflexiviteit al. In hoeverre is een "denkraam" geldig voor wat er met het voorstel(len) ervan gebeurt?

De één stelt iets voor aan een ander. De één beschouwt zo'n voorstel aldus als inzet voor onderhandeling erover met de ander.

Het is echter maar de vraag of de ander hun verhouding eveneens als onderhandeling opvat. Stel dat, in [zijn] termen over "uitbesteding van behoeftebevrediging" gesproken, de ander aan "uitbesteding" géén ... behoefte heeft. Domweg niet reageren, nietwaar?

Maar stèl voorts dat de ander enige reactie niet kan nalaten. Daar zijn blijkbaar immers, eh, normen, wie weet zelfs regels, voor.

Kijk, de één heeft de ander uiteraard niet zomaar verkozen als wederpartij voor

onderhandeling over zijn voorstel. De één veronderstelt dat de ander over een bepaalde macht voor relevant vervolg beschikt.

Tja, die gebruikt de ander dan ook. Maar weleens niet op de manier die de één dacht als vervolg te mogen verwachten. De ander vermijdt zelfs elke onderhandeling door – doorgaans nogal verhuld – aan de één zoiets als toelatingsvoorwaarden te stellen. Zolang de één er niet aan voldoet, houdt de ander haar/hem ... uitgesloten. Zo ziet de één zich ongewild tot een mededinger omgeleid door de ander die als absolute gezagsdrager erover beslist of de één voldoet aan gestelde voorwaarden. Nee, die voorwaarden hebben opzettelijk (!) niets met het voorstel in kwestie te maken. Van aanvankelijke omleiding komt voor de één definitieve afleiding. De ander? Z/hij heeft haar/zijn positie vooralsnog verzekerd.

De ander kan uiteenlopende 'redenen' voor zulke verdringing hebben. Ze variëren van overtuigd zijn van eigen gelijk tot vrees voor ... mededinging. Of het ene dekt het andere.

Ter bevordering van evenwichtige(r) verhoudingen helpt psychotherapie m.i. beter dan formele wet- en regelgeving. Maar tot medewerking aan dergelijke therapie zijn juist gezagsdragers wellicht, eh, wat minder bereid.

Als regels dan toch nodig worden geacht voor zakelijke overheidsopdrachten, lijkt mij vooral het opleggen van beperkingen aan onderhandelingen averechts. Een ontwerper zoals ik ben, kan onder dergelijke beperkende ... voorwaarden haar/zijn werk niet zelfs maar enigszins verantwoord doen.

Daarmee ben ik weer op het punt waarom ik opstellen schrijf. Doe ik tenminste iets.

103.62

Zo zie je dus duidelijk (!) dat je in zo'n week toch een behoorlijk aantal uren aan, zeg maar, eerste hulp bij beheer besteedt.

103.63

Tja, je moet uiteraard wèl – willen – weten dat zgn programmatuurinstructies nauw 'luisteren.' Dus, wanneer je ook maar iets "alleen niet goed gelezen [hebt]," blijft alles fout gaan. Dat kost nodeloos alsmaar méér tijd en geld.

Maar ... ik reageer eigenlijk met algemenere strekking op de mededeling dat "export [...] niet eenvoudig [...] even vlug aangepast kan worden." Naar verluidt is één van de redenen dat "de data vanuit allerlei plekken [...] vandaan gehaald moet worden, [wat] complex [...] is."

Mijn vraag aan jou is, in de veronderstelling dat het desbetreffende informatiesysteem is gemaakt met – Microsoft Dynamics als – een, zeg toch maar, programmatuurbibliotheek, of dáárdoor tevens de structurering van informatie vergaand aan dat sjablonige maakmiddel 'overgelaten' is. Zo ja, dan heeft in eerste aanleg geen enkele persoon (!) passende kennis van die informatiestructuur en kan dat voor zo'n "export" inderdaad alsnòg een hele uitzoekerij zijn (en wordt extra bemoeilijkt zolang niemand wil – kan? – begrijpen waarom het "complex geworden is").

Hoe denk jij erover?

Krijg jij inzage in het volledige data- annex informatiemodel geweigerd? Of is dat model vanwege dat maakmiddel overzichtelijk domweg niet beschikbaar, althans "niet eenvoudig"?

Zoals ik eerder aangaf, zijn dergelijke maakmiddelen m.i. geschikt om telkens een zowel aparte (!) als qua verwerking simpele toepassing mee te maken. Dat lukt dan

vlot en oogt 'aantrekkelijk.' Er zijn echter niet alleen zulke voordelen. De nadelen blijken zodra o.a. de aanname van apartheid niet klopt. En dat, eh, isolement geldt zeker voor informatievoorziening voor openbaar bestuur uiteraard vrijwel ... nooit. Het is dus de vraag, of het per saldo (!) zo verstandig is om zo'n maakmiddel te gebruiken. Hoewel ik 'm retorisch bedoel, die vraag, geloof ik echter niet dat jij en ik iets aan de oppervlakkige voorkeur ervoor kunnen veranderen. Op z'n minst, vind ik, moeten we helpen om die nadelen te laten beseffen, opdat het regelen van "export" voortaan eveneens ... vlot verloopt.

Ik ben benieuwd naar je reactie.

103.64

Dank je wel voor je verwelkomende eerste reactie! Wat staat dat serieus, zoals ik dat in jouw emailbericht teruglees. Bundel. Beschouw de verzamelde tekst-plus-plaatjes ajb als lopend onderzoek- en ontwerpverslag met (v)luchtigheid van dien. Intussen doe ik wel degelijk een nogal principiële suggestie voor heroriëntatie.

Na zoveel tijd ontmoet ik je hoe dan ook graag wederom. Ik hoop dat jij en ik allereerst maar eens gewoon kunnen praten over zoiets als noodzakelijkerwijs taalkundige insteek. Wat ik jou toeschrijf, zoals je in de bundel kunt nalezen, is een overwegend zgn redekundige oriëntatie voor je zgn taalmodel. Kijk, als ik me meteen daarin vergis, wijs me ajb netzo meteen terecht.

In elk geval schieten redekundige categorieën m.i. tekort voor stelselmatig begrip enzovoort van, algemeen aangeduid, regels. Ik stel, precies, regelkundige oriëntatie voor. Dat vind ik overigens hetzelfde als pragmatiek, maar ik zou zeggen dat jij hoogleraar Regelkunde in de digitale rechtsstaat bent, vandaar. :-). Waar ditmaal die bundel op neerkomt, is dat regelkundige oriëntatie wederzijdse (!) relativering veronderstelt. Ik kan je dat kortweg volgens redekundige categorieën verklaren. Zoals elke informatie (lees ook: teken) dient een regel afstemming. Ofwel, met het zgn onderwerp gaat onlosmakelijk (!) een zgn meewerkend voorwerp gepaard. Dat geldt echter, nota bene, over en weer. Afstemming, nietwaar?! Dus, wie voor de één-als-onderwerp een ander-als-meewerkend-voorwerp is, is omgekeerd de ene-als-meewerkend-voorwerp voor die andere-als-onderwerp. Ben je er nog? Nogmaals, afstemming met wederzijdse beïnvloeding. Een regel betreft aldus, nog steeds in redekundige termen, géén gedrag van een enkel onderwerp gericht op een lijdend voorwerp, maar gedragsaandelen van verschillende 'onderwerpen' (lees ook: subjecten). Dergelijke reciproke relativering maakt volgens mij pas precisie inclusief veranderlijkheid mogelijk in – uitdrukking van – regelgeving voor, wat jij terecht bevordert, wendbaarheid.

Je kunt het onzin vinden. Je hebt zeker gelijk, als je stelt dat ik geen jurist ben. Wat kan ik van regelgeving weten? Ach, wellicht weinig. Maar ben jij soms informatiekundige? Wat ik voorstel, is dat je de theorie van informatie als afstemmingsmiddel overweegt om na te gaan of jij daarmee regelkunde praktisch alweer wendbaarder krijgt.

Wat mij betreft spreken we er verder verkennend over. Ergens in – de buurt van – Den Haag?

103.65

We mogen niet verbaasd zijn, als iemand niet doet waarvoor z/hij redelijkerwijs tot en met zelfs formeel verantwoordelijk gehouden kan worden. Amorele wetenschappers zijn zeker géén uitzondering.

Ik gaf al aan dat zgn peer review een farce is. Ook zonder naamsvermelding is voor een reviewer vrijwel zonder uitzondering prompt duidelijk wie de schrijver van een tekst is.

Waar gaat het in wetenschappelijk opzicht met het tijdschrift **Bestuurskunde** overigens helemaal over?

Ook en vooral zgn wetenschappelijke tijdschriften zijn elk door een ideologie gekenmerkt. Wie een andere ideologie (lees ook: paradigma e.d.) propageert, moet daarvoor een 'eigen' tijdschrift beginnen. Dat gebeurt dus ook voortdurend.

Een redactie is allesbehalve onafhankelijk in de zin van een rechter. Daarom is er publicitair niet zoiets als hoger beroep voor heroverweging van afwijzing. Iemand verbonden aan (lees ook: in dienst van) de organisatie resp. het publicatiemiddel in kwestie zelf ombudsvrouw/-man noemen is dus – verder – misleidend.

Probeer frustratie tot spot te sublimeren. Weliswaar volstrekt machteloos, maar dan beleef je er nog enig plezier aan.

Dat [hij] in zijn beschuldiging op LinkedIn namen noemt, helpt niet. Verzet tegen afwijkende opvatting – als ontwijking van verantwoordelijkheid – is helaas systematisch. Maar met persoonlijke verwijten maakt hij het voor hemzelf ook niet erger. Zijn afwijkende opvatting was daar immers van meet af aan kansloos.

Maar wie weet tref je ooit iemand die wel nieuwsgierig is. Hoop opgeven, evenals ruzie maken, trouwens, kan altijd nog.

Zo plaats ik teksten allang op 'mijn' website. Over instemming door anderen heb ik geen gezeur. Ik verwacht er verder ook niets van, maar als archief vind ik het gemakkelijk voor mijzelf.

Intussen leidt eenzijdige nadruk op ontbrekende aandacht voor zijn kritiek alsmaar af van reële aanleidingen voor noodzakelijke veranderingen (en zo'n dissident komt de gevestigde orde dus prima uit).

Ik herhaal dat poging tot opbouwende bijdrage voorrang verdient. Let wel, poging.

Dus, kom allereerst met een concepttekst voor een verbeterde Aanbestedingswet.

Zoveel werk is dat toch niet voor iemand die redelijk 'in' het onderwerp zit? Vergelijk zo'n ontwerpwet vervolgens pas met de huidige wetgeving. Ziedaar, eventuele kritiek.

Dit is inderdaad geen aanvaardbaar plan voor iemand die op strijd uit is. Daarvoor moet je in kritiek blijven hangen.

103.66

Begrijp ik goed dat je in dit stadium nog probeert te ... begrijpen wàt het probleem is?

103.67

Weliswaar vind ik Frank Lloyd Wright overdreven aanmatigend, maar dat neemt niet weg dat vele van zijn ontwerpoverwegingen m.i. serieus aandacht verdienen. Ook in zijn boek(je) **The natural house** (Horizon Press, 1970, oorspronkelijk 1954) tref ik ze aan. Zo herken ik als informatiekundig ontwerper zijn verzuchting dat, en lees dan ict-ers voor bouwers,

my lot was cast with an inebriate lot of criminals called builders; sinners hardened by habit against every human significance[. p. 14]

Vooruit, dat is enigszins ... overdreven, maar helaas slechts weinig. Wright pleit ervoor dat

the full import of continuity in architecture to be grasped [as an] architecture that can live and let live[. p. 18 F]orm and function are one. Why any principle working in the

part if not working in the whole?[p. 19] Perfect correlation, integration, is life. [...] And integration means that no part of anything is of any great value in itself except as it be integrate part of the harmonious whole.[p. 22]

Dat bedoel ik met stelselmatigheid. Wright heeft volkomen gelijk dat,

now with this sense of integral order in architecture supreme in my mind[, ... a] safe inner discipline had come to me[. ... N]o other discipline yields such rich rewards in works, nor is there any man so safe and sure of results as the man disciplined from within by this ideal of the integration that is organic.[p. 24]

Voor informatiekundige opgaven krijgt een ontwerper doorgaans geen ... ruimte. De ict-ers doen nemen ontwerp(en) als bouwers, eh, mee. Zonder, zeg maar, echte ontwerper lijkt dat echter nergens op, maar ook

[t]he old academic order is bulging with its own important impotence.[p. 29]

Wright lijkt 'verhoudingsgewijs' overigens gemakkelijk praten te hebben. Zijn opdrachten betreffen immers doorgaans ... aparte woonhuizen voor mensen uit de zgn gegoede stand. Daartoe behoren altijd wel mensen die geld 'over' hebben voor iets ... apart dat zij gunstig voor hun status achten. Wright beklagt zich erover dat opdrachtgevers, eh, moeite hebben met wat hij allemaal ... integreert; ipv integraal vinden zij zijn bemoeienis met meubels enzovoort bij nader inzien vaak nogal totalitair. Maar zijn opvatting klopt natuurlijk wel, te weten dat

the **outside** of the house [i]s all there, chiefly because of what happen[s] **inside**. [p. 34] We have no longer an outside and an inside as two separate things. [...] They are **of** each other.[p. 44] Organic simplicity [...] depend[s] upon the sympathy with which such co-ordination [...] might be effected.[p. 36]

Nota bene,

[t]his is, I believe, the single secret of simplicity: that we may truly regard nothing at all as simple in itself. [...] N]o one thing in itself is ever so, but must achieve simplicity [...] as a perfectly realized part of some organic whole.[p. 36]

Dus,

[w]hat is needed most in architecture [...] is the very thing that is most needed in life – integrity.[p. 121] If we succeed, we will have done a great service to [...] democratic society.[p. 122]

Beschouw ook digitale technologieën als materiaal. Dan, in de woorden van Wright die schrijft over staal en glas,

[t]hese materials, everywhere to be seen now, are enabling building to go in varied directions with more ease; to go beyond the traditional constraint of the box with economy.[p. 151]

Zo onderscheid ik tussen domein en stelsel als schaalniveaus. Volgens domeinoriëntatie is het resultaat inderdaad een doos. Voor passende variëteit is stelseloriëntatie onmisbaar. Nogmaals, daarvoor heeft telkens een enkele opdrachtgever meestal echter geen begrip. Dat maakt Wrights advies alleen maar dringender, want

[t]he first thing to do [...] is to go to a[n] architect! That is to say, go to some architect who has been trained from the ground up in consistent organic construction[. p. 185]

Tja, zonder die vraag blijft aanbod van zulke ontwerpers uit. Zie ook [In de hoop op informatiekundig beroepsperspectief: ontwerpers van infrastructuur voor informatieverkeer zoeken democratische opdrachtgevers](#) (2012).

103.68

Bedankt voor reactie! Ik ga erover nadenken ivm met een eventuele suggestie.

103.69

Er bestaat verschil in de zin dat het ene anders dan het andere ... is. (Zulke) verschillen ontstaan, ze blijven ontstaan, door verschillendheid. Verschil is een bekend woord, verschillendheid is dat, eh, minder.

Ik geef er vertalingen mee van zoals ik van Heinz Kimmerle in **Derrida zur Einführung** (Junius Verlag, 1988) begrijp wat Jacques Derrida (1930-2004) verstaat onder Franse woorden *différence* en *différance*.

Of dring ik mijn vooringenomenheid ermee op? Ik vind verschillendheid kenmerkend voor – de – zgn werkelijkheid. Uitgaande van wat wordt verondersteld als een object, moet dat m.i. gepaard gaan met de veronderstelling van omvattende werkelijkheid.

In beginsel telt daarvoor de werkelijkheid helemaal. Doe echter 'maar' een onderdeel ervan. Ofwel een object verkeert in een situatie. Dat leidt tot gedrag, met respectievelijk gedragsaandeel van beide (f)actoren. En 'hun' gedrag verandert ze allebei, dus zowel object als situatie in kwestie.

Dat gaat zo door. Verschillendheid, dus.

Kimmerle stelt dat Derrida stelt dat

[d]iese Vieldeutigkeit [...] in der *différance* wiederhergestellt werden [soll, p. 75]

nou ja, dat 'nieuwe' woord moet veranderlijke variëteit volgens wederzijds afhankelijkheid grondig doen beseffen. Want

[v]or allem soll die Aktivität des *différer* in der *différance* gedacht werden[. p. 25]

De zgn interdependentie is open verondersteld in de zin

daß es nicht um eine direkte, auf vorhersagbare Wirkungen gerichtete Aktivität geht[. ...] Es sind nur einige Linien gezeichnet[. ...] Diese Linien bleiben lose zusammengebunden[. ...] Die *différance* ist deshalb streng genommen [...] eine vorläufige graphische [p. 25] Spur, die ihre Wirkungen zeitigen muß.[p. 26]

Wat mij betreft laten zich met Metapatroon als methode zowel gevolgde als voorspelde sporen stelselmatig beschrijven. Mee eens,

[d]ie Differenzphilosophie will bei der Vielheit stehen bleiben[. ...] leitet [also nicht] alles an aus einem **Ursprung**. [...] Wie kann sie das? Indem sie – nach Derrida – einen Ursprung denkt, der kein Ursprung (mehr) ist.[p. 76]

Voor een stelselmatige logica heb ik daarom de kunstgreep van – veronderstelling van – nul-identiteit gedaan. Dat betreft een object op z'n situatie- en daardoor gedragsloos. En werkelijkheid als alomvattend geldt als zowel object als situatie. Voor elk object verkerend in willekeurig welke situatie geldt dat 'hun' gedrag

ist im Werden.[p. 76]

Zij leveren gedragsaandelen in wisselwerking. Eenzijdig is zowel object als situatie

weder Ursache noch Wirkung.[p. 76]

Ik vind mijn opvatting over werkelijkheid als verschillendheid dankzij enkele (meta)structuurbegrippen alweer minder onduidelijk dan althans mijn begrip van Derrida's opvatting erover. Ik sluit echter niet uit dat ik weinig tot niets van Derrida begrijp, hoewel ik denk Kimmerle's uitleg goed gevolgd te hebben. Nòg een vergissing?

103.70

Wat kan ik ervan zeggen? Ervaring is persoonlijk. Zo heeft iedereen ook van **When breath becomes air** (Random House, 2019) een eigen indruk. Dat kan niet anders. Op aanbeveling heb ik genoemd boek van Paul Kalanithi inmiddels ook gelezen. Vooral van een boek als dit vind ik dat het er zelfs weinig tot niets toe mag doen wat enig ander ervan ... vindt.

Kalanithi krijgt zijn dood aangekondigd. Hoe, eh, persoonlijk kan het zijn? Wat een lezer ervaart van zijn verhaal, is daarom eveneens vergaand persoonlijk. Medelijden, uiteraard. En wat wil je er voor jezelf van voorstellen? Maar kan je dat ook maar enigszins?

Dat verschilt niet alleen van persoon tot persoon, maar per persoon van moment tot moment. En op enig moment telt de situatie waarin de persoon in kwestie dan verkeert.

Maar wie ben je als persoon op dat moment respectievelijk in die situatie?

Inderdaad, daar ben je alsmaar veranderend gekomen door eerder verloop van ene momentane situatie tot andere momentane situatie, enzovoort.

Kalanithi draait zijn verhaal aldus om het moment van zijn besef van getelde dagen. Enerzijds herinnert hij zich situaties door wie hij op dat moment, dwz in die situatie, mede is wie hij aldus geworden ... is, anderzijds doet hij verslag van wie hij vanaf dat moment door verder wisselende situaties verandert. Veelbetekenend ontbreekt zijn verslag van het einde als persoon ...

Of je zekerheid hebt over het moment van je dood als nabij, of niet, het lijkt mij verstandig invloed van omstandigheden te beseffen. Hoe gemakkelijker je je leven ervaart, des te moeilijker is dat. Enige tegenslag 'helpt.' Vaak kan je immers zelf voortaan nogal wat doen om op z'n minst moeilijkheden te vermijden.

In Kalanithi's geval was tegenslag echter onherstelbaar (eigenlijk: onuitstelbaar).

Maar hij was en is niet de enige met zulke pech.

Het is uiteraard ook maar wat je filosofisch noemt. Kalanithi komt te verkeren in wat de filosoof Karl Jaspers (1883-1969) duidt als een grenssituatie, maw een situatie waarin (bron: Wikipedia)

der Mensch endgültig, irreversibel, unausweichlich und unüberschaubar an die Grenzen seines Seins stößt.

Wie zo'n situatie niet ervaart, kan zich dus onmogelijk voorstellen wat een ander erin/-door ervaart.

Wat ik door een tekst erover dan wel ... ervaar, is wellicht niet eens zozeer medelijden, maar veeleer schaamte over tekort eraan. En als onvermijdelijk tekort is dat dan weer zinloos, maar toch. Of is het vluchtige erkenning van eigen noodlottige onmacht?

103.71

Kan je me ajb helpen mijn geheugen op te frissen? Wat me niet helpt, is dat ik hier mijn, eh, archief van offertes niet beschikbaar heb. En wellicht is er intussen e.e.a. gewijzigd. Dat heb jij dan gedaan, zodat jij als enige mij wel kunt helpen. :-)

Wat geldt als dwangbevel? Ik zou zeggen dat het om vooralsnog onbetaald griffierecht gaat. Na herhaalde aanmaning stuurt de Rechtspraak(organisatie) er tenslotte een deurwaarder voor inning op uit. Zo ja, wat is dat dwangbevel ook alweer? Is het de 'opdracht' aan een deurwaarder? Of de vordering die de deurwaarder aan de debiteur uitreikt? Of?

Maar hoe verhoudt een dwangbevel zich met de voorwaarde dat 'de' rechter een zaak pas behandelt ná betaling van griffierecht? Dàn zou ik zeggen, dat een zaak 'gewoon' onbehandeld blijft. En – de meeste – procesvertegenwoordigers hebben stellig allemaal een rekening-courant griffierecht; voor hèn zijn – die – dwangbevelen toch niet bedoeld, omdat ze hun saldo op zo'n rekening niet aanvullen? Als een dwangbevel een vordering van de Rechtspraak(organisatie) betreft, gaat het wellicht om – een gedeelte van – proceskosten waartoe de rechter een zaakpartij veroordeelt.

En een kosteloos exploot? Is dat aan de orde, wanneer iemand die met zgn rechtsbijstand een zaak voert en de rechter zijn wederpartij vonnist tot het voldoen van een vordering of, algemeen gesteld, van een verplichting aan hem? Betaalt de Rechtspraak(organisatie) voor hem dan de ingeschakelde deurwaarder? [Zie verder [aantekening 59.45.](#)]

Je ziet, voor herstel van begrip en overzicht heb ik je hulp zeer dringend nodig. Dankzij jouw voorlichting kan ik dan op mijn beurt zinnig eventuele verdere offertes opstellen. Mede in verband daarmee wil ik weleens gaan begrijpen wat het [nieuwe] informatiesysteem [voor debiteuren griffierecht] al dan niet 'doet' resp. verondersteld wordt te doen voor de Rechtspraak(organisatie). Daar zijn jij en ik immers nooit bij betrokken.

Na jouw antwoorden kom ik stellig met verdere vragen. :-) Een begin met zoiets als beknopte toelichting heb ik overigens reeds gemaakt. [...] Als je daarover opmerkingen hebt, uiteraard ook gráág.

103.72

Als ik John Toland (1670-1722) kon spreken, zou hij uitleg over Metapatroon m.i. uitstekend kunnen volgen. Dat veronderstel ik na lezing van **Brieven aan Serena** (Akademie Verlag, 1959, oorspronkelijk engelstalig 1704). In zijn laatste twee van vijf als hoofdstukken opgenomen brieven verklaart hij activiteit kenmerkend voor werkelijkheid.

Waarmee Metapatroon methodisch helpt, is eenduidig geordende uitdrukking van – dynamiek van – variëteit. Het belang en nut ervan zou Toland stellig prompt herkend hebben. Want hij telt zich tot

diejenigen, die sich mit der Mannigfaltigkeit der Materie auseinandergesetzt haben,
[also] diese Bewegung (action) als Ursache der Mannigfaltigkeit stets im Auge
behalten haben[. p. 106]

Nota bene, Toland onderscheidt

Bewegung [als] eine wesentliche Eigenschaft der Materie [p. 116]

van

alle Ortsbewegungen[. p. 116]

Waar verwarring dreigt, heeft de Duitse vertaler tussen haakjes daarom de woorden behouden die Toland zelf gebruikt. Dat zijn action en motion. In het Nederlands zou ik zeggen: activiteit, herstel, werking en verplaatsing, herstel, gedraging. Dus,

[d]iese Ortsbewegungen sind ebenfalls lediglich verschiedene veränderliche
Bestimmungen der allgemeinen Bewegung (action), die ständig im Ganzen und im
jedem Teil des Ganzen wirkt[. p. 117]

vandaar mijn voorstel voor werking als Nederlands woord,

und ohne die es keine Modifikationen erfahren könnte.[p. 117] Denn Bewegung (action) ist [...] im Universum gleich natürlich [...], obwohl [...] spezifische Bewegungen (motions) so mannigfaltig und unterschiedlich sind, was von den verschiedenen Arten ihrer gegenseitigen Beeinflussung herrührt.[p. 123]

Metapatroon beschouwt werkelijkheid veranderlijk geordend volgens – zulke – wederzijds afhankelijke gedragingen. En wat ik subjectief situationisme noem, strookt met wat Toland verder reeds differentieel annex relatief opvat:

So fassen wir die meisten Dinge in Bezug auf unseren eigenen Körper, nicht aber ihrem wahren Wesen nach auf.[p. 124]

Volgens wat ik houd voor consequente differentiatie, bestaat geen enkel – verondersteld – ding met onveranderlijk gedrag. Toland beweert ook reeds, wat mij betreft nog enigszins verwarrend, dat

[e]s gibt kein wesentliches Attribut der Materie, das nicht zahllose [...] Modifikationen hat.[p. 129] Jedes Ding nimmt nämlich, sobald es seine bisherige Form aufgegeben hat, eine andere an[. p. 137]

Een ding (lees ook: object) verkeert immers altijd in omstandigheden (lees ook: situatie) met een gedraging als resultante. Zeg ook maar dat ze allebei (een) gedragsaandeel 'hebben.' Gedrag zonder situatie zit er voor een ding zelfs nooit in. In gedragsmatig opzicht, zeg ook wat eigenschappen betreft, is elk ding daarom volstrekt wezenloos. Wat een ding als het ware door-situaties-heen kenmerkt, is ... niets, want

[h]eute sind wir nicht ganz die gleichen wie gestern, und morgen nicht mehr die von heute. Wir leben in einem ständigen Fließen [. p. 136] Diese Umwandlung können wir auf der ganzen Erde in jedem Augenblick wahrnehmen, denn nichts bleibt auch nur für eine Stunde lang dasselbe.[p. 137]

Daarom schrijf ik voor/volgens Metapatroon elk ding als doorlopend een nul-identiteit toe, vooruit, geen gevuld, maar geleegd wezen, als logisch (hulp)middel om 'zijn' verschillende (!) situationele deelidentiteiten eenduidig te laten samenhangen. Tja,

[d]a aber diese und alle anderen Unterschiede in der Materie die Folge zahlreicher Veränderungen sind oder da eben dies alles nur die begriffliche Erfassung verschiedener Bewegungen ist, so darf ich, wie ich glaube, mit Recht behaupten, daß man die Materie nur dann richtig versteht, wenn man den Begriff [p. 124] der Bewegung (action) einführt.[p. 125]

Van welk woord dat Toland gebruikt – het Duitse woord – “Materie” overigens de vertaling is, weet ik niet. In het Nederlands noem ik het (de) werkelijkheid. De Duitse vertaling verschijnt in de toenmalige DDR met voorkeur voor materialisme van dien. Hoe dan ook komt er dus relativerend bij, dat subjectief veronderstelde verschillen niet absoluut gelden, maar als tevens samenhangend, want

was wir für Materieteilchen halten, [sind] nur verschiedene Vorstellungen (conceptions) von den Zuständen (affections) der Materie, von Unterschieden ihrer Modifikationen [...]. Diese Teilchen sind daher nur imaginär oder relativ, nicht aber [p. 126] real und absolut geteilt[. p. 127 D]inge, die wir Teile nennen, [sind] ja nur von uns abstrahiert worden.[p. 161]

Voor zover verschillen tellen, doen ze dat, nogmaals, wederzijds afhankelijk (lees ook: interdependent). En dus als veronderstelde delen

sind sie alle [...] so fest miteinander verbunden, daß der eine nicht ohne den anderen existieren kann. Sie alle wirken zusammen, um die verschiedenen, [...] spezifischen Modi zu erzeugen.[p. 165]

Toland waarschuwt terecht:

Leider w[i]rd [...] aus Relativem oder Modalem [oft] Reales, Absolutes und Positives gemacht.[p. 127] Dadurch, daß der relative [p. 143] Charakter [...] in einen absoluten verwandelt wurde, sind die meisten Irrtümer und Streitigkeiten [...] entstanden.[p.144]

Zijn werk is actueel.

103.73

Tja, als jij eenmaal aan iets begint, doe je het meteen beter dan iederéén. :-) Zoals jij het doet, is precies wat nodig is voor integere verantwoording aan de opdrachtgever van kosten, bedankt!

103.74

Bedankt voor je twee antwoordberichten. Ik reageer hiermee op beide tegelijk. Het verband van kostenveroordeling met civiel recht heb ik van de website van de Rechtspraak.

Je hebt uiteraard gelijk dat 'de' rechter juist géén (geschil)partij is, maar hij maakt m.i. wèl zgn proceskosten. Vandaar o.a. griffierecht. Dankzij jouw reactie kom ik op de vraag wie de crediteur 'op' een dwangbevel is, dwz wie heeft recht op het bedrag van de kostenveroordeling door de rechter? Tot dusver ben ik er – dus – vanuit gegaan dat wat ik een dwangbevel hoor noemen, de Rechtspraak(organisatie) dat recht verschaft en zo'n dwangbevel daarom, eh, voor haarzèlf opstelt enzovoort om – zeg maar, eigen – proceskosten te vorderen. Jij lijkt daarentegen te hebben aangenomen dat de winnende (geschil)partij als crediteur en de verliezende (geschil)partij als debiteur van een dergelijk dwangbevel geldt. Maar is het nog de opgave van de rechter erop toe te zien dat partijen een vonnis, in dit geval een gelddbetaling betreffend, daadwerkelijk uitvoeren? Voorts dacht ik tot dusver dat de winnaar daarvoor eventueel zèlf een deurwaarder op de verliezer moet afsturen. Of? Interessant dat we het niet precies blijken te weten. Ik doe navraag. Je krijgt afschrift. Als jij inmiddels antwoord hebt, graag.

103.75

navraag over begrip 'dwangbevel'

Op z'n minst voor mijzelf :-) probeer ik enkele begrippen voor, zeg maar, financieel beheer van proceskosten beknopt samenhangend verklaard te krijgen. Daarvoor stuit ik op vragen, waar jij stellig prompt antwoord op weet. Kan je ajb helpen? Op een pagina van de website van de Rechtspraak(organisatie) staat:

In het civiel recht kan de rechter beslissen dat de verliezende partij de proceskosten en buitengerechtelijke kosten van de tegenpartij moet betalen. Dit heet een kostenveroordeling.

In termen van winnaar en verliezer van de zaak in kwestie, geldt de winnaar dus als de crediteur resp. de verliezer als debiteur van het gelddbedrag dat de rechter per "kostenveroordeling" bepaalt. Mijn vraag luidt, of de Rechtspraak(organisatie) zich er nog verder mee bemoeit. Dus, desnoods met het laten uitgaan van een zgn dwangbevel namens de winnaar via een deurwaarder aan de verliezer? Ik heb tot dusver veronderstelt, dat wat jullie dwangbevel noemen dàt niet betreft. Wat dacht ik dan wel? De Rechtspraak(organisatie) maakt m.i. ook zèlf

proceskosten. Daarvan kan de rechter, zo dacht ik verder, eveneens bepalen dat de verliezer ze moet vergoeden. En voor dat bedrag is dan de Rechtspraak(organisatie) crediteur en de verliezer debiteur. Met een dwangbevel gaat het volgens mij dan om inning door en voor de Rechtspraak(organisatie).

Als ik Martijn Houtman goed begrijp, duidt hij dwangbevel als middel om de verliezer aan de winnaar te laten betalen. Daar zit de Rechtspraak(organisatie) met dat dwangbevel dan slechts 'tussen.' Hij zal ook hierover wel gelijk hebben. :-)

Kan jij ajb ... uitspraak doen?

En klopt het dat "kostenveroordeling" exclusief "in het civiel recht" aan de orde kan zijn? Dus nooit in bestuurs- en/of strafrecht? Is bijgevolg het middel 'dwangbevel' beperkt tot verrekening van proceskosten van civiele zaken?

Alvast zeer bedankt voor je antwoord(en)!

103.76

Namens [hem] kreeg ik inderdaad een afwezigheidsbericht. Okee, voorlopig houden jij en ik het erop dat afwikkeling van wat op de website [van de Rechtspraak(organisatie)] met kostenveroordeling bedoeld is, verder een 'zaak' van partijen onderling is. Daarmee is de vraag naar wie de één is die met een zgn dwangbevel een ander tenslotte waartoe wil ... dwingen, echter nog niet, eh, positief beantwoord. Als ook verder voorlopige versie heb ik dat ene paragraafje [weliswaar] gewijzigd[, maar] heb dus geen idee of het tweede gedeelte ervan klopt.

103.77

Bedankt voor afschrift. Volgens mij doe je allang en nog steeds optimaal wat je opbouwend eraan kunt doen, dwz toegelicht vragen welke informatie nodig is om dat (die) nieuwe pps(en) verantwoord op de informatieronde aangesloten te krijgen en houden.

Slechts [het hoofd van de afdeling] heeft echter daadwerkelijk (want lees: formeel) de functie om jouw, zeg maar, advies als eis te stellen. Ik neem aan dat je haar nogmaals extra heb laten weten dat je op deze manier, herstel, op hun manier die aansluiting "mogelijk [...] niet af [krijgt] voor mijn vakantie."

En blijf, afgezien van terechte ergernis erover dat je "flink tegengewerkt" wordt, tja, helaas niets veranderd, ajb ook de uren bijhouden die je er vooralsnog helaas zonder voortgang aan besteedt. Het betreft immers hoe dan ook gemaakte kosten en daarmee kunnen we [het afdelingshoofd] o.a. nodeloze verspilling verduidelijken.

103.78

Dat klinkt als een doorbraak. Hoe kan je "een uurtje" laten oplopen?! Dat vergt een combinatie van o.a. regelzucht en gebrek aan nieuwsgierigheid. Hopelijk loopt aansluiting nu ook verder vlot. Heb ik het goed dat het vooralsnog om één van beide nieuwe pss-en gaat?

103.79

Dank je zeer voor je uitnodigende emailbericht. [...] Op enkele van de bijlagen die je stuurde heb ik meteen een vluchtige blik geworpen. Graag neem ik ze spoedig allemaal grondig door. Mijn nadere reactie ligt dan op je te wachten wanneer jij van vakantie terugkeert.

103.80

Met "we spreken een verschillende taal" heb je kennelijke verwarring m.i. nog zachtjes ... uitgedrukt. :-) Volgens mij opper jij – verschil tussen – economische

(basis)begrippen. Mijn artikel [**Ach, het is maar geld**] gaat echter over – een methode van – boekhouden.

Jij stelt dat je “een stoel niet een gedaante van geld [vindt].” Zoiets beweer ik ook niet. Stel je een begrotingspost voor. Dat betreft – dus – een geldbedrag. Maar dat is niet het, eh, soort geld waarmee de desbetreffende budgethouder daadwerkelijk betaalt. Stel dat het een post op de verplichtingenbegroting is. Dan gaat het ermee om het bedrag waarvoor de budgethouder, precies, verplichtingen kan aangaan. Op zijn beurt is een verplichting echter evenmin een geldsoort voor daadwerkelijke betaling, maar het bedrag om tzt te betalen. Op hoofdlijn laat zich met dergelijke, vooruit, gedaanten van geld dus een procesverloop (!) gefaseerd indelen. Dat helpt beheers- en daardoor bestuurbaarheid.

Bijvoorbeeld, 1. er staat ‘op’ de begroting een bedrag voor aanschaf van stoelen, 2. de budgethouder gaat met leveranciers verplichtingen aan voor – hun – levering van stoelen en 3. leveranciers krijgen voor door hen geleverde stoelen daadwerkelijk betaald.

Volgens fasen is inzicht in voortgang duidelijk. Zoals, hoeveel ruimte voor verplichtingen is er op enig moment nog? Dat is 1 min 2 op dat moment. Op die manier enzovoort.

Wellicht heeft keuze van economische begrippen die jij oppert – enige – invloed op keuze van relevante procesfasen en hun samenhang. Ik heb geen idee. Dat hoeft ik overigens ook niet te hebben, want de keuze voor fasen is volledig vrij. En de optimale keuze kan jij pas maken, stèl dat je ergens bestuurder van bent, wanneer je begrijpt wat ik met geldgedaanten en bijbehorende faseboeken bedoel. :-)

Voor de rijksoverheid geldt hoe dan ook het zgn verplichtingen-kasstelsel. Voor procesbeheer komt boekhoudkundig (!) dan een fasenstructuur in aanmerking zoals figuur 1 in mijn artikel toont. Daar laat figuur 2 nogal uitgebreide ... uitbreiding van voortgangsbereik volgens – begrippen van – investering zien. Het nadere rekeningenstelsel moet uiteraard telkens mede afgestemd zijn op daarvoor relevant veronderstelde waardebegrippen. Ga je gang!

Laat ook maar. De behoefte aan financiële procesbeheersing en passende opzet ervoor heb ik je met dat artikel blijkbaar niet duidelijk kunnen maken. Ik heb er nog zó mijn best op gedaan. :-) Het lijkt me zowel nuttiger als plezieriger met elkaar ergens anders over te spreken.

103.81

Als je behoefte hebt aan iets betrekkelijk eenvoudigs, maar wat je toch ingewikkelder lijkt dan je zelf kunt ‘maken,’ vraag je een, zeg maar even, maker dat voor je te doen. Je kunt er ook geen tijd voor – over – hebben. Vooruit, zo’n ambachtelijk vakvrouw/-man gaat aan de slag, klaar.

In de openingszin staat: “iets betrekkelijk eenvoudigs.” Wat, eh, iets ingewikkelder maakt, zijn echter juist betrekkingen. Voordat je iets maakt resp. laat maken, zeker wanneer je een verbindingsfunctie vervult waarvoor je hulpmiddelen wenst, is het daarom verstandig relevante betrekkingen na te gaan. Daarvoor kan je bij een ontwerper terecht.

Het idee is dat maakwerk begint, nadat ontwerp duidelijk genoeg is. Anders bestaat de kans dat er abusievelijk wederom iets vergaand apàrts gemaakt wordt. Dan heb je vluchtig weliswaar ... iets, maar past het niet volgens relevant ruimer geldig verband. Dat werkt ‘kortom’ averechts.

Met mij heeft [...] je een informatiekundig ontwerper voorgesteld. Met wat ik als

ontwerper doe, ben ik meteen tijdens ons gesprek van enkele maanden geleden begonnen. :-) Voorts hier vanaf de eerste zin stel ik met zoveel woorden jouw voorstelling van de behoefte ter discussie. Wellicht, zo suggereer ik opzettelijk confronterend, terwijl ik me hopelijk nog hoffelijk genoeg uitdruk, denk jij er vooralsnog onvoldoende samenhangend over. Nee, ik weet zo gauw niet wàt er eventueel te maken valt. Daarover moeten 'we' allereerst verder spreken, schrijven en denken.

Uiteraard besef ik dat je weleens niet van zulke tegenspraak gediend kan zijn. Maar dat is wèl, ongeacht de opgave, hoe een opdrachtgever in samenwerking met een ontwerper m.i. optimaal resultaat behaalt. In èlk geval is dat zoals ik als ontwerper opbouwend kan bijdragen. Je moet er als opdrachtgever inderdaad maar tegen kunnen. :-)

Opdracht of niet, graag geef ik onderstaand alvast enkele – dus zeer voorlopige – overwegingen weer.

1. Ik liet je eerder kortweg weten alle procesbeschrijvingen die je me stuurde, grondig te zullen bestuderen. Daarvan heb ik afgezien, toen ik na enkele exemplaren ontdekte dat elke beschrijving niet zozeer dekt wat ik als proces zou beschouwen, maar veeleer beperkt blijft tot de stàp die jouw medewerker(s) uitvoert (uitvoeren) in het verloop ervan.

Zo'n, ik noem het maar, partiële beschrijving is uiteraard belangrijk, waardevol e.d. Relevante betrekkingen raken echter pas – voldoende – duidelijk door overzicht over het volledige, wat ik dan maar noem, benoemingsproces.

2. Met papier als informatiedrager kan het voor de hand liggen om zulke processen te verbijzonderen volgens, ik blijf aan het noemen, functiesoort. Met [n] functiesoorten waarvoor jouw afdeling, ik noem ze maar, benoemingsverbindingen verzorgt, zijn jullie – thans – tot die [n] processen gekomen.

Met digitalisering valt zoiets als omgekeerde insteek te overwegen. Dan geldt er één benoemingsproces, niet meer èn niet minder. Een benoeming van iemand op een functiesoort zou een variatie op dat ene thema moeten kunnen zijn.

Is zo'n opzet ècht mogelijk? Het is de moeite waard dat door – poging tot – ontwerp ervan te onderzoeken. Je ziet nu ook waarvoor de opgestelde stapbeschrijvingen o.a. kunnen dienen. Daarmee valt immers na te gaan of ze als variaties pàssen in de algemene(re) opzet.

3. Maar alom zijn er méér, véél méér functiesoorten dan die [n]. En èlke vervulling van een functie telt stellig een of andere ... benoemingsprocedure. Hoe zit dat met 'andere' functies? Voorziet het personeelsinformatiesysteem erin? Dat zou eveneens voor de [jullie] organisatie dan P-Direkt moeten zijn, met dat informatiesysteem m.i. hoe dan ook dienend als bron van persoonsinformatie als zgn authentiek om – verder – in een benoemingsproces te benutten.

Hoe P-Direkt daadwerkelijk uitgebreider dan als informatiebron bruikbaar is voor de [n] functiesoorten in kwestie, moet blijken uit degelijke verkenning. Zo worden ook buiten de [jullie] organisatie functionarissen bij Koninklijk Besluit benoemd. Welke (on)mogelijkheden biedt P-Direkt ervoor? Dringend aanbeveling verdient tevens allereerst een gesprek met iemand die bedoelde (on)mogelijkheden terdege kent.

4. In het besef van betrekkingen met bijbehorende wederzijdse afhankelijkheden – en rekening houdend met eisen van informatiebeveiliging – zijn 'deelnemers' optimaal gediend met over èn weer hergebruik van informatie. (Die insteek is nauw verwant met thematische variatie.) In het ideale geval :-) 'stuur' je nog slechts elders

reeds beschikbaar gestelde informatie. Je moet in elk geval vermijden strikt gescheiden ‘spullen’ op te tuigen. Afgezien van financiële maakkosten, dat bezorgt je nodeloos extra werk voor zowel uitvoering als beheer. Zeker als de personele formatie krimpt, niet doen.

5. De ontwerporiëntatie zoals ik die stelselmatig opvat, zou [de interne afdeling – van voorzieningen – voor informatievoorziening] moeten bieden. Als dat er onverhoopt niet in zit, moet het er toch eens van gaan komen. Kan ik erbij helpen?

Als eerste en wie weet laatste vervolg van ons contact kan ik me een volgend informeel gesprek voorstellen. Op jouw uitnodiging fiets ik graag naar het kantoor van de [...].

Ik hoop dat je een prettige vakantie had, naar je reactie kijk ik uit.

103.82

Dank je zeer voor je “alvast” duidelijke reactie. :-)

Uit je opmerking over “opslag [...] verbeteren [van] informatie [die] strikt gescheiden [moet] zijn,” ja, jij zei dat al tijdens ons gesprek, maak ik op dat het “apart[e] traject dat loopt, samen met [de afdeling voor informatievoorziening],” de opzet van een dienovereenkomstig apart register betreft voor het exclusief bijhouden van “informatie over medewerkers van [...]” Dat register moet dan tevens voorzien in informatiebehoeften mbt benoemingsprocessen.

Maar als een deel van “informatie over medewerkers van [...]” wel “in P-Direkt word[t] opgeslagen” en een gedeelte van dat deel is, zeg maar, benoemingsrelevant, is het de vraag welk register daarvoor als zgn authentieke bron geldt. Zonder “relatie” tussen het eigen, ik noem het maar even, R-register en – dat van – P-Direkt blijft iemand zulke overeenkomstige informatie met extra moeite op elkaar afgestemd te moeten. In elk geval [de afdeling voor informatievoorziening] moet dus voor het aparte R-register met zo’n relatie rekenen.

Prima, dat R-register komt er. Je hebt gelijk dat het [organisatie-onderdeel] in kwestie aangewezen is om een benoemingsaanvraag zo volledig mogelijk van informatie te voorzien. Dat vergt met zo’n digitaal register en informatiesysteem ‘eromheen’ echter geen invulformulier in traditionele zin. Het is meer een gebruiksmogelijkheid voor wie ertoe bevoegd verklaard is. Zonodig moet de aanvragende gebruiker enige informatie aanvullen. Een medewerker van jou is dan eveneens gebruiker, maar van de mogelijkheid zo’n aanvraag op een bepaalde manier – verder – te behandelen. Gaat dat met afdruk op papier? Als verdere gebruikers kunnen echter – medewerkers van – de [...] resp. de [...] ‘aangesloten’ zijn.

Jij hebt haast. Dan moet je dat “traject [...] met [de afdeling voor informatievoorziening]” kortsluiten om reeds op korte termijn over een versie van dat R-register te beschikken waarmee je in elk geval de “vaak[st] voorkomende” benoemingen operationeel gefaciliteerd krijgt. Wat hoe dan ook voorrang verdient, is ontwerp van – die versie van – dat register. Daar kan ik [de afdeling voor informatievoorziening] en zodoende jou bij helpen.

Realisatie van jouw idee van een “digitaal formulier” voor [organisatie-onderdelen] volgens een structuur waarbij jouw medewerker – vrijwel – niets meer herhaald hoeft op te geven, komt neer op een omvattender informatiesysteem inclusief register. Het is niet anders.

[De afdeling voor informatievoorziening] moet in staat zijn je tijdig van passend

middel te voorzien. Dat is immers hun taak. Ze hebben er ook genoeg medewerkers voor. Maar het kàn zijn, dat ze minder flexibel zijn dat ze zich voordoen. Nogmaals, daarbij kan ik helpen. Maar èrgens moet er iemand zijn die namens jou gezaghebbend [de afdeling voor informatievoorziening] opdracht geeft met spoed zo'n structurele oplossing te bieden.

Een middel dat nog eens apart staat van dat "apart[e] traject" vind ik géén oplossing. Daarvoor kan je "beter bij iemand anders terecht," zij het dat je daarmee m.i. dus slechter uit bent. Van een ontwerper moet je op oprechtheid kunnen vertrouwen. :-)
Het is onzin dat een R-register dat op z'n minst jouw informatiebehoeften vervult wat benoemingen betreft er niet "samen met [de afdeling voor informatievoorziening]" reeds op korte termijn kan zijn. Stellen zij daar soms hun eigen prioriteiten?
Tot zover mijn spoedige reactie op die van jou.

103.83

Zonder opdracht plaats ik voor jou ook meteen enkele stelselmatige kanttekeningen. Helaas gaat je idee, althans, zo begreep ik je, van – een kans op – facilitering van dergelijke benoemingen met de informatierotonde, dwz zoveel mogelijk hergebruik van als zodanig reeds beschikbare informatie, niet op. [Het afdelingshoofd] heeft en houdt een apàrt hulpmiddel in haar hoofd. Daarvoor zoekt ze, volgens mijn classificatie, een maker. Nee, in tegenstelling tot wat ik opzettelijk nadrukkelijk als voorwaardelijk voorstelde, géén discussie, dus géén behoefte aan een ontwerper. Tja, dat was eigenlijk begin dit jaar al, maar nu volstrekt ... duidelijk.

Hoe bepèrkt zo'n middel ook kan blijven, voorrang verdient m.i. onderzoek naar, inderdaad, hergebruik van informatie. Nu weet ik van P-Direkt slechts dat het de personeels- en salarisadministratie van en voor de rijksdienst is. Zo vraag ik me allereerst af, of informatie over medewerkers van de Rechtspraak(organisatie) eveneens 'in' P-Direkt bijgehouden wordt.

Zo nee, dan is dat gedeelte van het onderzoek gauw afgesloten. Voor hergebruik komt P-Direkt in dit geval niet in aanmerking, als bron noch als bestemming.

Zo ja?! Dat is een ander verhaal. Ik neem toch aan dat rechtspraakmedewerkers op z'n minst salaris via P-Direkt bepaald, betaalt enzovoort krijgen. En geldt registratie 'in' P-Direkt niet als, zeg ook maar, basis voor toekenning van een zgn rijkspas? Kortom, het lijkt mij sterk dat P-Direkt óók over rechtspraakmedewerkers géén informatie omvat. Als ik mij hierin vergis, verneem ik dat uiteraard graag.

[Het afdelingshoofd] stelt:

Een deel van de gegevens [...] over medewerkers van de rechterlijke macht [...] **mag niet** in P-Direkt worden opgeslagen.

Als argument vermeldt zij

dat informatie over medewerkers van de rechterlijke macht **strikt** gescheiden [moet] zijn van [zulke informatie] van andere staatsmachten.

Ik lees er allereerst de bevestiging in dat een ànder deel wèl "in P-Direkt word[t] opgeslagen." Er moet daarom onderzocht worden hoe de verdeling thans is. Wèlke persoonsinformatie over – wèlke? – rechtspraakmedewerkers blijft 'buiten' P-Direkt? En hoe wordt die informatie aldus "**strikt** gescheiden" bijgehouden?

Nadat die exclusief rechtspreekelijke deelverzameling van persoonsinformatie geïnteriseerd is, veel tijd hoeft ook dat niet te kosten, kan de vraag aan beurt komen waaróm die informatie apart gehouden moet zijn en blijven. Het argument van formele scheiding van staatsmachten lijkt mij niet van toepassing. Nogmaals, ik

kan mij erin vergissen. Maar discussie erover lijkt mij verstandig. Als een rechter naar het gerechtsgebouw fietst, maakt ook z/hij gebruik van de openbare weg. Dat heet infrastructuur. Er is géén apart wegensstelsel voor exclusief gebruik door rechtspraakmedewerkers. Dat zij dat weleens willen, is iets anders. :-) Een rechter rijdt wel op een eigen (lease)fiets.

Zo'n vergelijking gaat uiteraard maar slechts ten dele op. Zonder nadere argumenten zie ik echter niet in dat de rechterlijke onafhankelijkheid wordt aangetast door alle informatie over rechtspraakmedewerkers met een omvattender administratie bij te houden. Het bijbehorende register is immer gecompartmenteerd. Het is dan de vraag of beveiliging van het gedeelte annex compartiment met kritische(r) rechtsprakelijke persoonsinformatie adequaat is. Ook dat antwoord vergt ... onderzoek.

Denk ajb niet dat ik voor- dan wel tegenstander ben van ruimer gebruik van P-Direkt. Maar je kunt er domweg niet omheen. Daarom, benut – ook – dat informatiesysteem in elk geval optimaal. Je kunt daarvoor ook om aanpassing van gebruiksmogelijkheden ervan verzoeken.

Stèl dat ook na zulk onderzoek vaststaat dat bepaalde rechtsprakelijke persoonsinformatie inderdaad niet in P-Direkt 'hoort.' Nogmaals, ik zou niet weten welke, maar vooruit, om welke informatie gaat het – nog – precies?

Voor [het afdelingshoofd] is dan relevant, of tot zulke onverminderd exclusief te administreren persoonsinformatie enige informatie behoort waaraan behoefte is voor – haar verantwoordelijkheid voor – facilitering van – enige – benoemingsprocessen. Niet. Onderzoek of P-Direkt mogelijkheden voor bedoelde facilitering biedt resp. gaat bieden. Zitten die mogelijkheden er niet in, maar omvat P-Direkt wèl alle ervoor benodigde informatie, dan volstaat P-Direkt blijkbaar als enige bron. Aansluiting op de informatieronde leidt naar elders toegevoegde, zeg maar, verwerkingsmodule(n).

Wel. Dat vergt allereerst opzet en operationele toevoeging van wat ik eerder R-register heb genoemd, inclusief nota bene relatie tussen dat register en P-Direkt (hier, nota bene, nog steeds ervan uitgaande dat rechtsprakelijke persoonsinformatie wel degelijk op z'n minst gedeeltelijk 'in' P-Direkt geregistreerd staat). [Het afdelingshoofd] wil van geen relatie weten. De vraag is echter tòch in hoeverre dat R-register dezelfde informatie als P-Direkt bevat. Van het antwoord daarop is afhankelijk of P-Direkt en het R-register voor facilitering van – enkele – benoemingsprocessen allebei op de informatieronde aangesloten moeten zijn, of dat het met het R-register alleen lukt. Indien alle benodigde informatie 'in' dat R-register 'zit,' al dan niet o.a. uit P-Direkt afgestemd overgenomen, kan facilitering uiteraard meteen als mogelijkheid van dat informatiesysteem zèlf worden ingericht (en inzet van de informatieronde achterwege blijven).

Wat [het afdelingshoofd] als probleem ervaart, wil zij zo, eh, direct mogelijk opgelost krijgen. Terecht. Zij heeft er zèlf tevens een oplossing voor bedacht. Discussie houdt zij voor nodeloos oponthoud. Naar mijn idee zit er echter méér aan vast dan zij wil – kan? – erkennen.

Zoals dat stellig verder verloopt, acht ik exemplarisch voor alom ònstelselmatige digitalisering. Overal dijen ict-afdelingen uit. Intussen verwaarlozen medewerkers ervan operationele informatiebehoeften. Medewerkers met zulke reële behoeften gaan zèlf op zoek met nadelen van fragmentatie van dien.

Iemand als [het afdelingshoofd] moet informatiekundig worden begeleid, zodat ook

zij haar belang evenwichtig afgestemd met belangen van andere deelnemers aan informatieverkeer kan gaan opvatten. Dan beseft ook zij met een eigen, apart middel niet over een oplossing te beschikken, maar problemen erbij te krijgen.

Die begeleiding blijft achterwege. Dát moet met voorrang veranderen. Veel medewerkers met informatiekundige kwaliteit zijn er niet eens voor nodig. Thans lijkt er een volledig gebrek aan. Of, als ze er zijn, raken ze niet aan bod.

Als [het afdelingshoofd] tijdig serieus genomen was met wat zij als probleem ervaart, was er om te beginnen de kans geweest haar in stelselmatige oplossing geïnteresseerd te krijgen. Dat zij – mijn suggestie voor – discussie prompt afkapt, vind ik dan weer ... duidelijk.

De tijd die ik er tot dusver aan besteedde? Onbetaald. Besef van noodzaak van ontwerp(en) ontbreekt alom immers volledig. Dat behoort tot wat er exemplarisch is aan onstelselmatige digitalisering. Ik probeer er weliswaar verandering in te krijgen, maar dat lukt dus niet.

Hoe verder? Hopelijk krijg jij op afzienbare termijn alsnog ruimte voor, noem het maar een proef, stelselmatige digitalisering. Wat je met de informatieronde voor financieel beheer gedaan hebt, zou toch als aanbeveling waardering moeten verdienen.

103.84

De Duitse titel biedt een m.i. passende samenvatting. In **Rasender Stillstand** (Hanser, 1992, oorspronkelijk Frans 1990) wijst Paul Virilio (1932-2018) op snelheid als voornaamste factor. Of heb ik weinig tot niets van zijn "essay" begrepen? De razende snelheid van communicatie faciliteert nagenoeg onmiddellijke 'kijk' op gebeurtenissen waar-ook-ter-wereld. Volgens Virilio gaat daardoor niemand meer, in mijn woorden, de deur uit; iedereen krijgt ervaringen als het ware bezorgd, vandaar stilstand.

Het is mij als cultuurontwikkeling wat te enkelvoudig geëxtrapoleerd:

Alles, was sich bislang in der Gestaltung der unmittelbaren Umgebung des realen Raumes der Stadt oder des Landes abspielte, wird sich in Zukunft allein in der Organisation der Kontrolle der Leitfähigkeit der Bilder und der realzeitlichen Information abspielen.[p. 135]

Maar waarvàn zijn dat afbeeldingen, waaróver is dat informatie? Draait dat uit op afbeeldingen van afbeeldingen enzovoort, en verder niets? Dat kàn ... natuurlijk niet. Een afbeelding van een maaltijd is géén maaltijd. Zoals René Magritte schildert, "dit is geen pijp."

Dat neemt niet weg dat Virilio in 1990 nogal wat schrijft dat rake voorspelling blijkt. Het Internet moest nog doorbreken, van zgn smart phones nog nauwelijks een spoor. Virilio wijst er nogal dystopisch op.

Wat ik door hem bevestigd kreeg, nogmaals, voor zover ik hem begrijp, is mijn opvatting over de zgn relativiteitstheorieën van Albert Einstein als vertekeningstheorieën. Of mijn opvatting steekhoudend is, is natuurlijk weer iets anders. :-) Ook komen er suggesties langs die ik in verband meen te kunnen brengen met mijn logische kunstgreep van – veronderstelling van – nul-identiteit per – verondersteld – object.

103.85

Je vakantie stel je er niet voor uit, maar het scheelt niet veel. :-) Jij bent zo sportief discussie op te pakken en telkens per omgaande te vervolgen. Dank je wel! Dat

helpt mij netzo vlot suggesties te blijven doen die jij voor de allerkortste termijn waarop je geholpen moet zijn, hopelijk steeds minder onrealistisch acht. Op wat langere termijn moet de oriëntatie echter verantwoord stelselmatig kunnen zijn. Ik maak daarvoor een volledige draai. Want je hebt me overtuigd. In eerste aanleg, zo stel ik nu voor, moet er een apart informatiesysteem(pje) komen 'van' jouw hoofdafdeling voor behandeling van aanvragen voor personele benoemingen per koninklijk besluit. Voor het indienen van aanvragen zijn er per gerecht één of meer geautoriseerde gebruikers. Een gebruiker aldaar voorziet een aanvraag zo volledig mogelijk van de informatie die nodig is voor a. verdere behandeling en b. vermelding op het besluit. Als je wilt, kan je dat een aanvraagformulier noemen. Waar zo'n aanvragende gebruiker die informatie vandaan haalt, geldt – vooralsnog, kan ik niet nalaten te nuanceren – voor jou als helemaal haar/zijn zorg. (Ik merk op dat de bron ervan van belang is voor je oordeel over betrouwbaarheid.) Jij stelt dat "het proces [...] dus echt simpeler [is] dan jij beschrijft." Wellicht, maar er zijn stellig allerlei differentiële factoren relevant die jij vanzelfsprekend acht en daarom in de procesbeschrijvingen nog onvoldoende tot uitdrukking komen. Daarom stel ik nader een proefopzet voor. Dat is een systeem(pje) dat werkt. Allerlei details ontbreken echter nog. De bedoeling is dat je op hoofdlijn een praktische indruk van werking krijgt. Vind je de hoofdlijn kloppen, dan kan je herkennen en aanwijzen waar details precies passen. Als je het echter nog steeds niets vindt, laat je dat beslist ook weten. No cure, no pay, zoals het heet in de nautische berging (en ooit heb ik voor Smit Zeesleep- en Bergingsbedrijf gewerkt). Stel dat je ermee dóór wilt. Ik werp meteen maar op, dat [de afdeling voor informatievoorziening] zo'n digitaal middel op z'n minst in beheer moet nemen. Aan de beschikbare procesbeschrijvingen heb ik genoeg voor ontwerp van zo'n proefopstelling. Als mijn medewerker terug van vakantie is, midden augustus, kijk ik of hij er op korte termijn ook iets van kan ... maken. Nogmaals, het moet werken. Als je na je vakantie toekomt aan een reactie op dit emailbericht, ben ik verder gevorderd. Het kan zijn dat ik alvast tussenberichten laat volgen.

103.86

In **Freimäurergespräche und anderes** Verlag C.H. Beck, 1981) zijn opstellen en, zoals ze nu zouden heten, opiniebijdragen van Gotthold Ephraim Lessing (1729-1781) gebundeld. Talloze van zijn opmerkingen zijn in kritische zin – helaas – onverminderd passend. Zo stelt hij dat

Kriege [...] sehr zweideutige Beweise der gerechten Sache [sind]: oder vielmehr sie sind gar keine. [...] Die gelehrten Streitigkeiten sind eben sowohl eine Art von Kriegen, [u]nd also wird auch hier der Recht behält, und der, welcher Recht behalten sollte, nur selten einerlei Person sein.[p. 7]

Lessing wijst op

die Wirkung von ... Umstände [. p. 7]

Op zijn beurt komt Lessing echter eveneens met een ... opvatting. Een ander woord voor opstel is essay. Zo probeert hij op zijn beurt ... omstandigheden voor aandacht enzovoort ervoor te bevorderen. Zoiets als metacommunicatie, inderdaad. Of de lezer hem maar wil volgen:

Ich bin auf den Einfall gekommen, meine Gedanken über diese [Sache] aufzusetzen. [...] Die Ordnung der ich folgen werde, ist die liebe Ordnung der Faulen. Man schreibt

wie man denkt: was man an dem gehörigen Ort ausgelassen hat, holet man bei Gelegenheit nach: was man aus Versehen zweimal sagt, das bittet man den Leser das andermal zu übergehen. Ich werde sehr weit auszuholen scheinen. Allein, ehe man sich's versieht, so bin ich bei der Sache.[p. 8]

Maar wat is een opvatting ... waard? Die van Lessing luidt, zoals onvermijdelijk paradoxaal respectievelijk relativerend is aan een ... geslaagd opstel, dat

[d]erMensch ward zum Tun und nicht zum Vernünfteln erschaffen.[p. 8]

Hij waarschuwt met zoveel woorden voor wie kortweg absoluut gelijk wil hebben en krijgen. Ach,

als alle Weisheit in kurzen Lebensregeln bestand![p. 8 Sokrates, d]er weiseste unter den Menschen, [...] bemühte sich die Lehrbegierde von diesem verwegenen Fluge zurückzuholen. [...] Nur wenige [...] gingen den von ihm gezeigten Weg.[p. 9]

Verabsolutering (lees ook: enkelvoudige extrapolatie) is onhoudbaar, maar dat weerhoudt bijna niemand ervan met vaak rampzalige gevolgen voor, ach, in eerste aanleg toch anderen, vandaar:

Alles hing von einem Einzigem ab, der desto öfterer irrte, je sicherer er irren konnte.[p. 12]

Ook weer sinds Lessings tijd is véél veranderd, maar dat dus niet.

Hoe Lessing aan een opinie 'werkt,' beschrijft hij in een tekst die wat verderop in genoemde bundel als hoofdstuk verschijnt. Hij ziet ergens een opgave in. Tja, zo begint hij,

Ich muß doch auch ein wenig darüber nachdenken.[p. 21]

Daarmee verklaart hij zijn schrijverschap. Nee, daar wil hij liever niemand mee lastig vallen, maar het is

[n]ur Schade, daß ich nicht nachdenken kann, ohne mit der Feder in der Hand![p. 21]

Wat voor Lessing telt, is:

Ich denke nur zu meiner eigenen Belehrung.[p. 21]

Vervolgens geeft hij toch aan, wanneer hij zich ermee tot lezers richt. Hij schrijft allereerst voor resp. aan zichzelf en

[b]efriedigen mich meine Gedanken am Ende: so zerreiße ich das Papier. Befriedigen sie mich nicht: so lasse ich es drucken.[p. 21]

Nu lees ook ik dit. Wil Lessing daarmee 'zeggen' dat hij die verklaring van zijn motief tekort vindt schieten? En maakt hij een naar zijn opvatting ontoereikende – weergave van zijn – opvatting publiek om door eventuele reacties erop verder beleerd te raken? Hij stelt,

[w]enn ich besser belehrt werde, nehme ich eine kleine Demütigung schon vorlieb.[p. 21]

Een wijze les.

Hoe pakt Lessing (na)denken over een opgave aan? Hij zoekt herleiding:

Wenn ich doch wüßte, was diese Aufgabe veranlaßt hat, und worauf sie eigentlich zielt! Weiß man wenigstes nicht, wer sie aufgegeben?[p. 22]

Maar doet dat er ... eigenlijk toe, vraagt hij zich meteen af, want

was kümmern mich Veranlassung und Absicht und Urheber? Ich will ja nicht zu dieses oder jenes Gunsten, mit der oder jener Rücksicht die Aufgabe entscheiden: ich will ja nur darüber nachdenken.[p. 22]

Lessing pleit voor integriteit. Ik vind een integer oordeel bemeten op – bevordering van – evenwichtige verhoudingen. Daarom behoren m.i. ook – en vooral – overwegingen over doel en initiator tot afgewogen oordeel. Lessing lijkt onafhankelijkheid te verabsoluteren. Volgens – mijn idee – van subjectief situationisme kan dat niet. Inderdaad,

[w]ie kann ich die Auflösung zu finden hoffen, wenn ich von der Aufgabe und ihren Teilen keinen deutlichen, vollständigen, genauen Begriff habe?[p. 22]

Maar zeker aanvankelijk ontbreekt zulk begripsmatig in- en overzicht. Dat moet groeien. In het vermoeden van variëteit vergt dat – enige – verkenningen. Dus,

[i]ch will geschwind den Weg links, und den Weg rechts ein wenig vorauslaufen, um zu sehen, wohin sie beide führen.[p. 23]

Ik herhaal, wijze les.

103.87

Voor enige verkoeling, alles is betrekkelijk, kan ik in bos terecht. En 's nacht koelt het sterker af.

Ja, die winkel ken ik, kom er echter zelden. Het assortiment aan boeken dat mij wellicht interesseert, wisselt daar langzaam.

Ik weet niet meer precies hoe het zo kwam. Toen ik [hem] enkele weken geleden trof, vroeg hij na enige tijd zowaar naar wat mij zoal bezighoudt. Ik vermoed dat ik aanhaakte op zijn ergernis over afwijzing van zijn artikel. Dat ik daarom vermeldde dat onlangs ook ik een artikel bij een dergelijk – hetzelfde? – tijdschrift niet geplaatst gekregen had. Het is niet anders, maar dat ik het op prijs zou stellen te vernemen wat [hij] ervan vindt. In dat artikel, zie [Ach, het is maar geld: financieel beheer voor bestuurders, naar stelselmatige opzet](#), stel ik nogmaals een andere opzet van (overheids)boekhouding voor. Het idee ervoor kreeg ik in 1984. Je kunt het platvloers noemen, prima, maar sinds decennia verspillen 'we' er jaarlijks honderden en honderden miljoenen euro aan. Tja, je kunt je veroorloven er geen aandacht aan te blijven besteden, als het je eigen geld niet is. Wat ik voorstel, vind ikzelf bij nader inzien zelfs evident. Wie een proces – beter – wil beheersen, volgt een indeling. Zoiets als fasen, dus. Dat trek ik dóór naar financieel beheer, ingewikkelder is het niet. Wie ooit met Lego speelde, zou het prompt moet kunnen begrijpen. Willen begrijpen is inderdaad wat anders.

[Hij] reageerde dat hij er ... helemaal niets van begrijpt. Waar hij over begon, zijn begrippen van economische waardebepalingen. Gebruikswaarde, ruilwaarde e.d. Ik antwoordde à la Wim T. Schippers kortweg met "Verdomd interessant, maar gaat u verder." Dat leidde tot nog sterkere verklaring van onbegrip van mijn tekst(je). Hij probeert (proces)fase kennelijk als zo'n waarde te duiden. Volgens mij staat dat er echter zowat haaks op. Welke grondslag(en) voor waardenbeoordeling je ook kiest, je moet er voor beheer praktisch mee aan de slag. Daartoe dient dan een – opzet van een – boekhouding die nota bene ongeacht de gekozen grondslag(en) het bereik van waardenuitwisseling moet dekken.

Wie dan ook hoeft het met mijn insteek niet eens te zijn. Maar om mijn voorstel te begrijpen moet iemand wèl mijn veronderstellingen benutten. Dat leidt dan tot een resultaat. Daarmee kan je het – om te beginnen – (on)eens zijn. Indien je het òneens

bent, kan je – pas – veronderstellingen redelijkerwijs bespreken. Mijn indruk is dat [hij] vasthoudt aan eigen veronderstellingen en daardoor mist dat ik er voor een ander onderwerp dienovereenkomstig andere veronderstellingen op nahoudt. Verdere moeite om hem tot mijn veronderstellingen te bewegen acht ik nutteloos. Hoe dan ook gaat hij niet helpen om de boekhoudkundige praktijk van de (rijks)overheid gewijzigd te krijgen. Daarom schreef ik in tweede aanleg terug dat “het me zowel nuttiger als plezieriger lijkt met elkaar ergens anders over te spreken.” Daarop kreeg ik zojuist met een enkel woord zijn instemming.

Het besef van het risico “het front tegenover [jezelf] op deze wijze alleen maar [te] versterk[en]” heb ik ooit opgedaan door lezing van **Grouphink** door Irving Janis. Een groep kan een, zoals jij ‘m noemt, “malloot” (Janis: dissident) zelfs als lid opnemen. Zo van, we nemen kritiek uiterst serieus, aan ons besluit zijn grondige overwegingen vooraf gegaan. Menigeen laat zich “op deze manier” inkapselen met comfort van dien (inclusief verdringing van integriteit resp. verantwoordelijkheid). Jij drukt het treffend uit, “Je eigen bubbel opblazen waarin je je juist zo veilig voelt, doet natuurlijk niemand.”

Maar ... sta je met – het idee van – een ‘beter’ idee niet voor een dilemma? Want als je ... niets doet, verandert er ... niets. Maar als je wèl iets doet, dreig je de kansen op verandering zelfs te verkleinen. Als je me verdere literatuurverwijzing toestaat, van Everett Rogers met **Diffusion of Innovations** leerde ik dat een zgn kampioen onmisbaar is om een kwalitatief ander idee gerealiseerd te krijgen. Wie van de elite ziet er iets in? Zonder relaties kom je nergens. Moet je daarvoor ‘lid’ zijn?

Haha, dat is een – ook – een treffende uitdrukking, “heersende taal.” Daarover heb ik een idee, waarvoor ik jouw aandacht probeer te krijgen. Doe jij me prompt als “malloot” àf?

Ik heb een door-en-door dialogische, zeg ook maar relationele, opvatting over taal(gebruik), verwoord met: elk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid. Er zijn – dus – deelnemers aan tekenuitwisseling die elkaar ermee tot respectievelijke gedragingen proberen te bewegen. Wederzijdse beïnvloeding, dus. En invloed betreft poging tot be- en overheersing. Zo biedt deze tekenopvatting een kader voor analyse van daadwerkelijk tekengebruik. Voor een korte inleiding tot gedragsmatige ontleding, zie [Geef mij ajb even de pindakaas!](#) Handig toch, zo'n website als archief?! Ik zou zeggen dat “precies formuleren” gepaard moet gaan met precies overwegen. Nou ja, het is maar weer een idee ...

Daarmee gaan zelfs de grootmoeders van de derby op herhaling.

103.88

Ik beluister enige wanhoop. Laten ook wij haar niet in de steek laten. Met zoveel woorden heeft zijzelf een ‘oplossing’ voorgesteld, zelfs herhaald. Daar moeten we dan maar op voortborduren, om te beginnen dan. Dat kan m.i. ook eenvoudig. Mijn suggestie volgt. Het is dan overigens nog maar – wederom – de vraag of zij die vindt stroken met háár idee.

103.89

Ik meen de personele (tijds)druk te begrijpen. Intussen besef ik dat je op relevante termijn geen hulp van [de afdeling voor informatievoorziening] kunt verwachten. Daarom reken ik er voor mijn – verdere – suggestie evenmin op. Daarentegen borduur ik voort op wat jij allang aangeeft. Eindelijk, zal je zeggen. :-)

Terecht stel jij dat je op kortste termijn het meest geholpen bent als de getalsmatig

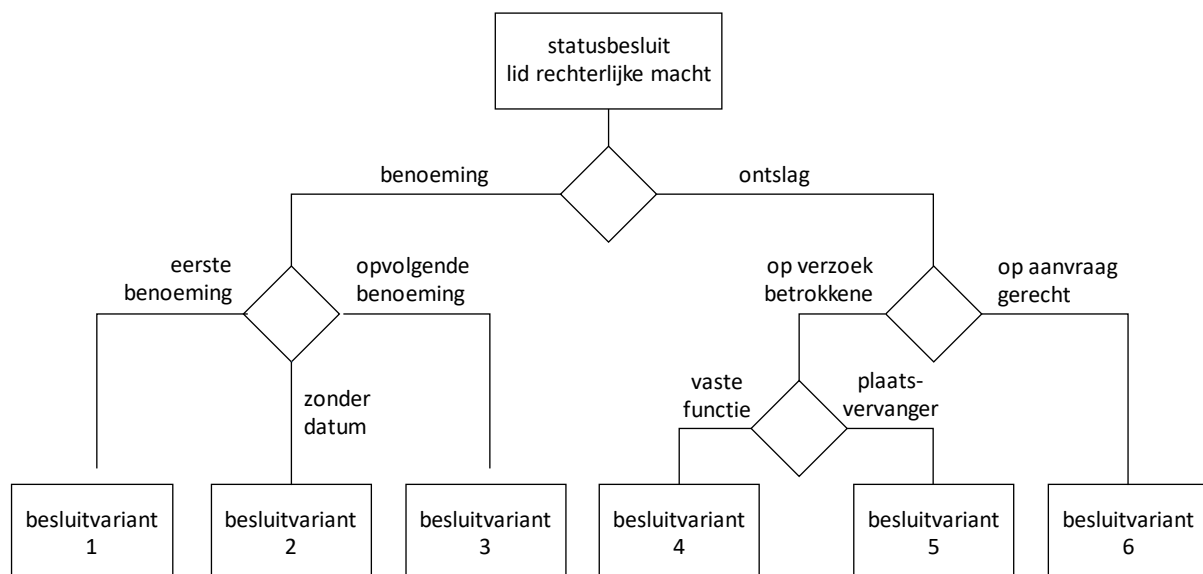
omvangrijkste categorie minder werk van jouw medewerker(s) vergt. En als het voor medewerkers elders in elk geval niet leidt tot méér werk, zullen zij er geen bezwaar tegen gewijzigde opzet hebben.

Als bedoelde categorie heb jij gewezen op wat status van leden van de rechterlijke macht betreft. (Want) er is één zgn procesbeschrijving aan gewijd. Het gaat daarbij echter, zo maak ik althans uit die beschrijving op, om een verzameling verschillende (!) besluiten. De verschillen komen tot uitdrukking in verschillende teksten van wat als besluit moet gaan tellen. Als je tot eenduidige beheersing wilt komen, moet die ene categorie dus nader worden ingedeeld. Het aantal (deel)categorieën volgt uit het aantal – tekstueel enzovoort – verschillende besluiten.

Het voornaamste verschil dat ik herken volgens status van leden van de rechterlijke macht, zit 'm blijkbaar erin of a. een benoeming of b. ontslag aan de orde is. Zowel voor benoeming als voor ontslag zijn er drie nadere 'mogelijkheden.' Dat zijn er bijelkaar zes.

Gelet op eenduidigheid per categorie zijn er aldus, ipv één, zes categorieën. Wat ik daarvoor overigens nog niet meetel, zijn keuzes voor verschillen in wettelijke grondslag. Op grond van de beschrijving kan ik niet beoordelen of die verschillen noodzaken tot verdere indeling. Zo ja, dan moet het aantal (deel)categorieën volgens status van leden van de rechterlijke macht dienovereenkomstig worden uitgebreid. Geen probleem.

Hoe een aanvankelijk samengestelde opgave valt te ontrafelen tot èlk eenduidig vervolgen, ken je stellig. Als burger wordt je op die manier door invulling van sommige overheidsformulieren geleid. Onderstaand zie je een zgn stroomschema dat ik als ruw voorbeeld opstelde.

Of dat schema klopt, doet er – nog – niet toe. Vooralsnog gaat het erom dat je de, zeg maar, methode waardeert om eenduidige ontrafeling te bereiken. Vooruit, stèl dat bijgevoegd schema de besluitvarianten toont. Jouw medewerkers hebben, zoals in de procesbeschrijving staat, zgn tekstsjablonen beschikbaar. Voor een concreet concept-besluit nemen zij er de, ik zeg dus maar, relevante statusinformatie in op. Volgens mij is vooral dàt wat jij als 'dubbel werk' wil besparen.

Je vermijdt dat optimaal door de aanvrager volgens een sjabloon dat concept-besluit te laten opstellen. Voor alle duidelijkheid moeten je daarvoor evenveel sjablonen

beschikbaar stellen, als er varianten zijn. Zou dat één sjabloon zijn, waarmee een aanvrager nog voor keuzes staat, vraag je a. om moeilijkheden en moeten b. je medewerkers die keuze blijven controleren.

Wat je verder zou kunnen doen, is dat de sjablonen die aanvragers beschikbaar krijgen, gelden – en als zodanig herkenbaar zijn – als aanvraagdocumenten. Het concept-besluit is er dan onderdeel van. Het gedeelte met – overig relevante – aanvraaginformatie kunnen je medewerkers verwijderen om zo met de voor hen geringste moeite het ‘definitieve’ concept-besluit ‘op te stellen.’ Een aanvrager heeft niet méér moeite doen. Z/hij levert dezelfde informatie als voorheen, en dankzij telkens eenduidige sjablonen stellig overzichtelijker (dus gemakkelijker, met minder kans op vergissingen en/of fouten). Met zo’n stroomschema heeft een aanvrager een duidelijke leidraad voor keuze van telkens het passende aanvraagsjabloon annex -formulier.

Als dit voor benoeming resp. ontslag van leden van de rechterlijke macht werkt, laat deze werkwijze zich dienovereenkomstig uitbreiden tot de andere ‘categorieën.’ Heb ik het goed dat OO in de aanduiding van de hoofdafdeling staat voor organisatieontwikkeling? Dan heb je ongetwijfeld ergens een – andere – medewerker met enig verstand van – wat vroeger heette – systemen & procedures. Zo iemand moet in een handomdraai dergelijke stroomschema’s kunnen helpen opstellen. Schakel ook een medewerker in die vaardig is met tekstverwerkingssjablonen. Ga in overleg met aanvragers in de gerechten over de aldus gestroomlijnde aanvraagprocedures. Maak ze zonodig nogmaals duidelijk waarom jij er met je hoofdafdeling ‘tussen’ zit en hoe zij geholpen zijn als ze jou helpen.

Waarin deze opzet, die je hopelijk als uitwerking van jouw eigen idee beschouwt, niet voorziet, is facilitering van ‘onafhankelijke’ controle van aanvragen door jouw hoofdafdeling. Dat vergt stelselmatige insteek. Vroeg of laat kom je er niet omheen. Wat je voor de korte termijn ook nog zou kunnen overwegen, maar wie weet is dat volstrekt onbespreekbaar, is om dat, zeg maar, secretariaatsgedeelte van aanvragencoördinatie door het landelijk dienstencentrum te laten verzorgen. Voor het geval jij helemaal zonder medewerkers komt te zitten die dat werk altijd hebben gedaan, heb je er op die manier zelfs geen nieuwe medewerkers voor nodig. Nee, ik ken interne verhoudingen niet. Het is dus maar weer een idee ...

In mijn vorige emailbericht schreef ik aan een proefopstelling te denken. Die gedachte heb ik weer verlaten. Het kan m.i. immers nog eenvoudiger met strakke uitwerking van jouw idee.

Ik ben benieuwd wat je ervan vindt.

103.90

Waarom gemakkelijk als het moeilijk kan? Dat kreeg ik als commentaar, en daar bleef het overigens ook bij, van mijn vader. Van mijn moeder moest ik verder zoeken dan mijn neus lang is. Volgens mijn vader was iemand slechts een opvatting toegestaan over een onderwerp na afsluiting van een erkende opleiding met een diploma.

103.91

Lees ik iets nieuws? Of weet ik het allemaal al, maar staat het er nogal omslachtig uitgedrukt? Ik meen dat Arno Baruzzi (1935-2016) met **Machbarkeit, Perspektiven unseres Lebens** (Verlag Karl Alber, 1936) voorstelt, eh, maat te houden. Het betreft

de vraag naar beperking van verwerkelijking van wat mogelijk is. Baruzzi komt als ... perspectief niet verder dan de veronderstelling dat passend antwoord

ein Nachdenken [braucht], das sich vom Leben nicht getrennt hat.[p. 235]

Maar als perspectief bestaat er althans gedragsmatig niet zoiets als het leven. Dat verschilt per subject per situatie waarin het van oordeel is te verkeren. Ziedaar, wat ik subjectief situationisme noem.

Wat telt als ... maat hangt er dus altijd maar van af, omdat

nur im konkreten Tun selbst das Leben gelebt, das Leben sein Maß und seine Ordnung finden kann.[pp. 228-229]

Uitgaande van – verschil tussen – subject (algemeen: object) en situatie laat zich (een) gedrag(ing) toekennen aan subject verkerend in situatie. Zowel subject als situatie als kwestie verandert erdoor, enzovoort,

so daß der entsprechende Existenz-Begriff [...] Bewegung ist.[p. 69]

Inderdaad, door zulke interdependente dynamiek

ist vieles machbar geworden. Die Machbarkeit ist [...] vom Machbaren weitergegangen, das noch nicht Machbare machbar zu machen.[p. 18]

Er raken echter niet louter mogelijkheden ... geopend. Het is zo,

daß die Machbarkeit auch zum Unmachbaren führt[, d.h.] daß wir mit vielen gemachten ins Unmachbare geraten.[p. 18] Wenn immer eine Maschine hergestellt wird, beginnt eine Gewinn- und Verlustrechnung [...] Selbständigkeit und Selbstbestimmung.[p. 94]

Dat is inherent aan ... kiezen. Daardoor gaan tevens mogelijkheden verloren. Het is niet anders. Daar komt ook wat Baruzzi beweert m.i. op neer. Kortom, erken verantwoordelijkheid ook en vooral voor dergelijk verlies om het tijdig te helpen vermijden. Dat is echter onmogelijk voor wie

bemüht ist zu differenzieren, aber offensichtlich den Blick auf das Ganze verliert.[p. 38]

Verantwoord overzicht vergt nota bene allebei, dwz zowel differentiatie als samenhang (en voor dergelijk stelselmatige ordening is Metapatroon geschikt als modelleermethode). Baruzzi wijst op wat daarentegen

die heutige Argumentation [...] kennzeichnet: nämlich sich einerseits um eine differenzierende abwägende Rede hinsichtlich der Frage nach der Ursache zu bemühen, aber andererseits den Blick auf die ganze Wirklichkeit nicht nur zu verlieren, sondern [...] bewußt auszublenden.[pp. 39-40]

Dat gaat mis, want daardoor

kommen [wir] immer wieder in die Verlegenheit, daß einer Ursache die ganze Schadenlast aufgebürdet wird und andere Ursachen dabei vernachlässigt werden, oder wiederum anders, daß man bei der Fixierung von einzelnen Ursachen unsicher wird, verlegen bleibt, daß man die Ursachen für Schädigungen hin und her wägt und schiebt, so daß letztlich keine Ursache auszumachen ist.[pp. 57-58]

Hoe wèl verder?

103.92

Een boek moet nu eenmaal een (onder)titel hebben. Zo is er **Kettenreaktion, Das Drama der Atomphysiker** (Carl Hanser Verlag, 1976). Jost Herbig (1938-1994)

doet verslag dat ik vijftig jaar na publicatie in menig opzicht onverminderd actueel acht. De kracht ervan zit 'm vooral in begrijpelijk gehouden samenhang tussen allerlei, eh, opzichten. Het is een overtuigende les in algemene ontwikkeling, van scheikunde tot en met politicologie en zo door naar ethiek. Daarom kan ik me voorstellen, nee, niet zomaar een voorbeeld, dat de inhoud leidraad biedt voor middelbaar onderwijs. De laatste twee jaren ervan? Een leerling die aanvankelijk belangstelling voor minstens één zo'n opzicht annex onderwerp heeft, het maakt niet uit welk dat is, krijgt dankzij Herbig's overzichtelijke uitleg meer over overige opzichten te weten en, allerbelangrijkst, leert zulk overzicht als vanzelfsprekend te waarderen.

Ik vind het in elk geval een poging waard.

Op hogere leeftijd heb ik o.a. van Herbig tot enige extra schrik geleerd dat de huidige politiek in en van de Verenigde Staten sterk lijkt op die tijdens de vijftiger jaren aldaar.

Waarop de ondertitel doelt, is het drama van zelfs iedereen die spreektijd hoogmoedig met invloed verwacht. Zoals Herbig samenvat,

[d]er Rat, den zu geben die Wissenschaftler aufgefordert waren, begann sich gegen sie selbst zu richten, als er nicht mehr den herrschenden Kräften das Wort redete.[p. 424 Sie waren nur] als Diener jener Interessengruppen [...] angestellt, die die eigentliche Macht besaßen.[p. 426]

Daar is inderdaad niets aan veranderd:

Das Schema ist bekannt: Wer begründete, aber unpassende Meinungen vertrat, mußte zum [R]isiko gemacht werden.[p. 434]

Dat zou iedereen moeten ... weten. Daarvoor moet je het zo vroeg mogelijk verklaard krijgen. Dat is kritieke voorwaarde voor verantwoorde bijdragen aan evenwichtige afstemming. Nog steeds een relevant boek, dus.

103.93

Heb jij al(weer) contact [...] gehad over hoe het verder gaat/moet met aansluiting(en) van nieuwe [...] -pps(en)?

103.94

Ik vermoed dat je het druk hebt met een informatiesysteem voor, ik noem ze maar even, [...]transacties. Heb je desondanks tijd afschriften van mijn emailberichten aan [haar] te bekijken? Graag!

Ik blijf uiteraard bij mijn idee dat – ook daar – grondig onderzoek resp. ontwerp met stelselmatig bereik nodig is. Dat blijkt – ook daar – echter kansloos, in elk geval voorlopig. Daarom heb ik 'tenslotte' [haar] voorstel enigszins bewerkt ... voorgesteld. Wellicht maakt zij eveneens bezwaar tegen die bewerking. Want als een aanvrager meteen zelf zo'n aanvraag volledig opstelt, is het de vraag wat haar hoofdafdeling 'toevoegt.' Dat moet dan vooral (een) controle zijn. Maar welke informatie heeft zij daarvoor nodig, en waar komt die vandaan? Dat moet een, eh, bron zijn die verschilt (!) van de opgestelde aanvraag. Tja, dan zijn we tòch weer bij de noodzaak van stelselmatige opzet. Onvermijdelijk.

Ik herhaal mijn ... vraag of OO in de aanduiding van de hoofdafdeling staat voor organisatieontwikkeling. Zo ja, dan zou m.i. juist daar aandacht voor stelselmatigheid moeten bestaan.

Wie weet komt dat ooit. Op kortste termijn weet ik dus inderdaad niets beters dan [haar] voorstel zo consequent mogelijk te duiden. Mee eens? Uitwerking resp.

invoering vergt weinig werk, maar dat vergt eventjes hulp van iemand die gewoon praktisch is. Die lijkt daar niet beschikbaar. Anders was het al gedaan, nietwaar? Ik ken verhoudingen niet, maar kan jij haar aan zo iemand helpen? En hoe lukt het om dat grondige onderzoek te kunnen doen? Of is dat allang gebeurd? Maar dan zou juist deze hoofdafdeling er toch weet van moeten hebben.

103.95

onderwerp: ontsporende zaken

Heb jij wederom contact gehad met [...]? Ik heb na mijn, eh, bezorgde emailbericht aan haar tot dusver niets vernomen. Als dat stille diplomatie van haar kant is, helpt dat m.i. niet. :-)

103.96

Van het schrijversduo Carlo Fruttero en Franco Lucentini zijn columns gebundeld verschenen in **Ein Hoch auf die Dummheit: Porträts, Pamphlete, Parodien** (Piper, 1992, oorspronkelijk Italiaans 1985 en 1988). Hun kritiek betreft m.i. echter niet zozeer dom(mig)heid, maar veeleer schaamteloos vertoon van maatschappelijke onverantwoordelijkheid. Dat maakt hun vraag nog eens extra zgn retorisch:

Gibt es denn einen Hoffnungsschimmer für die Zukunft?[p. 183]

Voor alle zekerheid vermelden ze als antwoord dat

derselbe mehr oder weniger dicke Blödsinn und dieselben mehr oder weniger fetten Schweinereien werden auch weiterhin von all den mehr oder weniger mittelmäßigen Figuren innerhalb derselben kurzen, mittellangen, langen oder ganz langen Zeitspannen begangen werden.[p. 182]

Wie zo handelt, vindt zichzelf echter allesbehalve dom. Dat zijn immers wèl van wie ze aldus kunnen blijven profiteren. Van zulke auteurs, onder anderen?

103.97

Ze hebben ongeduldig op je gewacht. :-) Wat is overigens je – huidige – idee? Zijn dit, eindelijk, afsluitende activiteiten voor ... aansluiting? Wat moet er volgens jou nog 'allemaal' gebeuren om desbetreffende aansluiting(en) op de informatieronde verantwoord werkend te krijgen?

103.98

Sym- dan wel antipathie is vaak o.a. geografisch bepaald. Voor relativering verwijs ik naar **Ein Königreich als Mitgift: Heiratspolitik in der Geschichte** (DVA, 1998). Reinhart Lebe herinnert op luchtige toon aan vooral middeleeuwse dynastieke strategieën ter handhaving, beter nog, uitbreiding van gebied waarover zoiets als eenheidsgezag geldt. Dat maakte allerlei grenzen vaak zelfs opzettelijk vergaand dynamisch, mede afhankelijk van zowel vroegtijdige sterfgevallen als onverhoopt uitblijvende geboortes. Daar hebben mensen-zoals-wij geen invloed op gehad. Maar nogal serieus nemen we ze wel. Als we dat nu eens tot voorkeur voor deelnemers aan sportevenementen beperken?!

103.99

Over [de overname van de leverancier van dat programmatuurpakket] klink je bezorgd. Denk je zelfs aan – zoiets als – een plan b om eventueel op terug te vallen? Is het mede naar aanleiding daarvan wellicht een idee dat jij en ik allereerst maar eens uit, eh, liefhebberij een overzicht van – samenhangende aspecten van –

financieel beheer bij- resp. opstellen? Daarmee houdt inderdaad mijn navraag bij jou over ‘wat geldt als dwangbevel’ verband. Zo’n – actueel geldig – overzicht is er blijkbaar niet, of [jullie ict]-medewerkers weigeren er weet van te hebben. Dat belemmert o.a. noodzakelijke aansluitingen van gefragmenteerd opgezette financiële (deel)administraties op de informatieronde ter facilitering van coördinerende financieel-beheertaken die er nu eenmaal óók zijn.

103.100

Van wat ik [haar] tenslotte als kortste-termijnvoorstel stuurde, kan je je afvragen waarom ze dat zèlf niet allang zo regelde. Iets anders dan haar idee is het immers niet of nauwelijks.

103.101

Je korte antwoord “dat zit nogal ingewikkeld in elkaar,” vat ik op als bevestiging van de noodzaak om enkele begrippen duidelijk(er :-)) aangeduid te krijgen. Onderstaand tref je afschrift aan van de huidige stand van samenhangende poging. Er klopt geheel van alles en nog wat niet aan. Ja, dat is eveneens bevestiging van die noodzaak. Hoe luiden passende omschrijvingen wèl? Help!

103.102

In het geval van onverhoopt uitblijvende betaling willen jullie als aanvullende stap-in-procedure een vordering per emailbericht – kunnen – doen. Ook daarvoor moet je dus a. allereerst of voorwaarden ervoor gelden en b. vervolgens het resultaat ervan nagaan voor beslissing over vervolgstap. Bedoelde aanvulling van de informatieronde lijkt vergaand overeenkomstig de reeds beschikbare voorziening voor de [stap ervoor] te kunnen worden opgezet.

103.103

Ik stel het prijs als je [Oplopende variaties op stelselthema: op stelselniveau draait alles om verhouding en hoedanigheid als structuurbegrippen](#) eens rustig doorneemt, en nòg meer als je me je opvatting erover laat weten. Ik ben benieuwd! Heb je er in eerste aanleg – vooral – vragen over? Stel ze ajb meteen.

103.104

Volgens Wolfgang Kaempfer (1923-2009), zo begint hij **Zeit des Menschen: Das Doppelspiel der Zeit im Spektrum der menschlichen Erfahrung** (Insel, 1994),

gibt [es]im Grunde nichts, [...] was sich nicht bewegen würde, was nicht durchströmt wäre vom doppelten Impuls der Zeit. [...] Sie kehrt wieder, und sie kehrt zugleich nicht wieder.[p. 9]

In termen van spectrum beweert Kaempfer volgens mij dat een mens àls verloop (!) van tijd twee uiterste ervaringen ... kent. Aan de ene ‘kant’ lineair en aan de andere cyclisch. Zijn telkens daadwerkelijke ervaring, die van een mens, dus, ligt er doorgaans ergens tussenin, zeg maar als mengsel.

Of bedoelt Kaempfer zijn duiding van ervaring niet zo? Hij meent dat

[v]erwirrenderweise [die Zeit] sich in zwei Richtungen zugleich [bewegt], [p. 9]

maar dat lijkt mij als opvatting ... verwarrend. Als verloop telt tijd m.i. een enkele richting. Daarin is het verloop ònomkeerbaar. Ja, in die ene richting kan een mens zoeken naar patronen. Vindt ze vaak ook. Nee, verschijnselen herhalen zich niet, nooit, maar structuur van hun ... verloop kan dat tot op zekere hoogte, eh, natuurlijk wel – lijken te – ‘doen.’ Dergelijke patronen betreffen echter niet zoiets als

aanvullende tijdrichting. Op zijn suggestie van omkeerbare tijd dingt Kaempfer zèlf overigens af:

Alle Verläufe sind in sich gerichtet, sie folgen einer Geschichte, und wo wir sie wiederholen oder zu wiederholen glauben,[p. 51] wiederholen wir sie [...] im Grunde [...] nicht, [sondern] nehmen sie vielmehr wieder auf, wir durchlaufen sie ein zweites oder drittes Mal, und nur weil das möglich ist,[p. 52]

nou ja, voor zover 'wij' die schijn eraan – willen – toekennen,

halten wir für reversibel, was streng genommen irreversibel ist[. p. 52]

Wat Kaempfer desondanks kennelijk niet beseft is dat abstractie van tijd een patroon kenmerkt. Tijd is aan de ... orde met verschijnselen volgens een patroon. Hij heeft gelijk, nee,

[k]ein Lauf wird mit dem anderen vollkommen identisch sein.[p. 52]

Maar vergaand herhaalbare structuur, een patroon, dus, is nogal wat anders dan omkeerbare tijd. Volgens mij heeft Kaempfer op zijn veronderstelling van wisselwerking tussen – zowat – tegenovergestelde tijdbegrippen een cultuurtheorie willen bieden. Op z'n minst vind ik zijn woordkeuze ongelukkig.

103.105

Indien je spoedig b-zakelijk overlegt wenst, kan ik je opbellen. [...] Anders bezoek ik je graag vlot na terugkeer; fietstocht naar Leiden (Boekenzolder) staat vaker op mijn programma. :-)

103.106

Met dank voor je toelichting houd ik voor de offerte op, in jouw woorden, "de voorgestelde oplossing." Want, zo adviseer jij aanvankelijk immers eveneens met zoveel woorden, dat "lijkt me het makkelijkste voor de administratie." Jij vermeldt dat die opzet weliswaar "meer tijd kost," maar in je nadere bericht geef je aan dat het daarbij om ca. twee dagen gaat. Die zijn het gebruikers zeker waard en daarmee vind ik de keuze reeds door jou gemaakt. :-) Ofwel, ik leg 'm als vraag niet aan [de aanvrager] voor. Hoe dan ook beoordeel jij gaandeweg wat je optimaal passend acht. Ik stuur je uiteraard afschrift van de offerte.

103.107

Dat is een overzicht van werkzaamheden zoals ze voorafgaand kunnen zijn aangegeven. Daadwerkelijke uitvoering is en blijft 'natuurlijk' een kwestie van leerproces met in overleg eventuele aanpassingen van dien.

103.108

Je opmerking vind ik niet uitsluitend komisch, maar helaas tragikomisch. Bij [de ict-afdeling] "zouden ze deze tijd alleen al aan vergaderen kwijt zijn." En dat is dan nog laag geschat en hebben ze nog steeds geen benul van samenhangende voorziening.

103.109

Als personage in de televisieserie wil Jim Hacker nog weleens een onbezonnen maatregel verzinnen; SG Humphrey Appleby weet uitvoering te vermijden door de minister voor zijn moed te prijzen.

Omdat je er niets over schrijft, vermoed ik dat je [haar] niet tot zelfs maar, eh, overweging van heroverweging van haar voorstel hebt kunnen bewegen. Als dat zo

is, dwz zij houdt eraan vast, zit er dan voor ons niets anders op dan zich evidente – escalatie van – mislukking inclusief – verdere – verspilling te laten voltrekken? Ik zou er graag wat anders dan een retorische vraag van maken, maar :-) hoe?

103.110

De voorstelling die Miriam van Reijen in **Stoïcijnse levenskunst. Evenveel geluk als wijsheid** (ISVW Uitgevers, 2016) van gemoedsrust biedt, vind ik wringen. Hoe nadelig is dat voor mijn ... gemoedsrust? Valt mee.

Zij heeft natuurlijk geluk, herstel, gelijk als ze herhaalt dat telt waarop je wèl resp. géén invloed kunt hebben. Bepaling van de grens ertussen kan echter bron van ònrust zijn. Dat is een kwestie van uitproberen, raadt ook zij aan. Maar hoe riskant is zo'n poging? En wanneer geldt 'ie als voldoende?

Van Reijens advies ... voldoet m.i. voor wie zich verzekerd weet van minimaal comfort. Die mensen kunnen het zich dus o.a. veroorloven ter bevestiging een cursus bij haar te volgen (en haar boek ongelezen te laten).

103.111

[Hij] antwoordde kort, maar met geen woord over b-zaken. Zijn nadere contact, àls hij dat had, lijkt daar – dus? – niets veranderd te hebben. Ook hij is uiteraard allang buitenstaander, dwz volstrekt machteloos.

Zo hebben alom afhankelijk gemaakte mensen nadelen van kortzichtige digitalisering. Om verspilling van tijd en geld bekommeren zowel bestuurders als zgn ict-ers zich evenmin. Waarom ook? Zijzèlf zijn immers nooit de dupe, integendeel. Hùn geld is het ook niet. Sterker nog, ict-ers hebben er een praktisch onuitputtelijke inkomstenbron aan.

Tja, wat nu?

103.112

Wat verwacht je nog aan tijd aan aansluiting(en) [op de informatierotonde] te besteden? Zowat klaar? Kan wat-je-er-nog-aan-moet-doen onder de noemer van ondersteuning beheer en klein onderhoud passen? Zo ja, dan moet er toch maar eens een opdracht (lees: betaling) voor komen ...

103.113

Autorisatie moeten we beschouwen als een 'onderwerp' waar [zij] géén bemoeienis mee heeft. Ander(e) budget(houder), enzovoort. Doe er daarom ajb verder – nog – niets aan.

103.114

Ik heb een afspraak met [hem] gemaakt. Ik probeer allereerst maar eens te weten te komen òf hij nog iets ondernomen heeft, ik neem aan van wèl, en hoe dat naar zijn indruk is verlopen.

103.115

Je hebt er stellig begrip voor dat Martijn Houtman recht op salaris heeft dat hij dan ook betaald blijft krijgen. :-)

103.116

Zoals je weet heeft overleg met [de ict-afdeling] ook Martijn Houtman veel tijd gekost. Ik blijf daarom aandringen op borging van structurele bemoeienis door [de ict-afdeling] met de informatierotonde.

Dat vergt 'daar' met voorrang begrip van de noodzaak van – een voorziening zoals – de informatieronde. Het zit 'm in wat telt als zgn primair als criterium voor verschillende (!) informatiesystemen. Hoe dan ook heeft de Rechtspraak(organisatie) als primair gekozen voor indeling volgens a. rechtsgebieden en – eventueel nader – b. geografisch. Dat is nu eenmaal zo, lijkt uiteraard ook logisch, maar zo'n indeling belemmert coördinatie volgens vorderingen. Dat hoeft geen onoverkomelijk probleem te zijn, maar vergt dus een aanvullende (!) voorziening. Informatie over zo'n, vooruit, secundair aspect moet dienovereenkomstig selectief uit de primair-onderscheiden informatiesystemen, inderdaad, de pps-en, alsnog worden verzameld, enzovoort.

Algemeen gesteld is het prima, praktisch zelfs vaak onontkoombaar, om middelen volgens bepaalde criteria van elkaar te scheiden. Dat staat als federatief bekend en is dus ook bij/voor de Rechtspraak(organisatie) gebeurd. Het is blijkbaar echter niet tot [de ict-afdeling] doorgedrongen dat die keuze gevolgen heeft, wanneer nodige samenhang volgens andere criteria daardoor doorbroken raakt. Daar moet dan met een aanvullende voorziening wat aan gebeuren, het is niet anders. En of je die voorziening een informatieronde noemt, of anders, maakt principieel niets uit. Nota bene, de noodzaak voor 'zoiets' komt voort uit, zeg maar, spanning tussen zgn primaire en secundaire (indelings)criteria.

Dat besef lijkt bij [de ict-afdeling] nog steeds te ontbreken. Een desbetreffende aanwijzing door de Raad voor de rechtspraak moet dat kunnen verhelpen. Wellicht kan je daar gehoor ervoor krijgen dat jouw coördinerende taak tot dusver helaas nogal onbegrepen blijft. Aan passende digitale voorzieningen ervoor moeten daardoor nodeloos telkens extra tijd en geld besteed worden.

Wat ik zelfs verwelkom, is kritiek op de informatieronde zoals 'ie draait. Maar kritiek van wie dan ook op een voorziening als de informatieronde is thans onzin.

Nogmaals, de noodzaak van een dergelijke voorziening heeft – een voorganger van – [de ict-afdeling] nota bene zelf veroorzaakt met de keuze voor wat als primair 'dienst' doet.

Nee, ik heb géén kritiek op wat ooit als primair gekozen is voor indeling van 'systemen.' Ik wijs erop dat haakse, zeg ook maar secundaire, criteria daardoor uiteraard niet zijn verdwenen. Düs ...

103.117

De informatieronde is ook in gebruik, met aansluitingen van dien, voor controle op autorisatie(beheer). Dat is ook weer zo'n secundair geraakt aspect, vandaar. [...]

Thans lijkt zich niemand om genoemde controle te bekommeren. Wederom kan ik er slechts op wijzen dat beheer onvolledig raakt, indien autorisatie-informatie voor nieuwe systemen ontbreekt.)

103.118

De titel **Mission to Tashkent** (Oxford University Press, herdruk 2010, oorspronkelijk 1946) vind ik de inhoud slechts zeer gedeeltelijk dekken. Want auteur F.M. Bailey verhaalt vooral van zijn tijd als, zeg maar, onderduiker in en nabij genoemde stad, thans de hoofdstad van Oezbekistan. Hij was er begin 1918 in Brits-Indische overheidsdienst naartoe gestuurd, raakte volgens gewijzigde politieke verhoudingen echter spoedig verdacht van ongewenste inmenging en zag zich genoodzaakt tot ontwijking van wat hij beschrijft als wetteloze willekeur van ontluikend bolsjewisme. Volledig verstoken van contact hield hij dat vol en wist er na ruim anderhalf jaar aan

te ontsnappen. Blijkbaar beschikte hij wel over financiële middelen, maar hoe dat zat verklaart hij helaas niet.

Juni – augustus 2026, www-editie 2026 © Pieter Wisse

noot: **Aantekening 103.67** past in een reeks vergelijkend ontwerponderzoek op basis van literatuur over zgn gebouwde omgeving. Voor verwijzing naar het (de) eraan voorafgaande de(e)(en) in deze reeks, zie de noot achteraan [99. Aantekeningen, juli 2025](#).